

Kršćanska biblioteka

www.monfortanci.com

LJUBAV VJEČNE MUDROSTI

LJUBAV VJEČNE MUDROSTI

Naslov originala: *L'amour de la Sagesse éternelle*, Edition du seuil, Paris 1966, str. 85-214.

Prijevod s. Klaudija Đuran, uršulinka, iz izdanja *Sabranih djela* I sv. Ljudevit M. Grignon Montfortski koja su objavljena u Symposiumu uz suradnju s. Marije od Presv. Srca i samostana monfortanaca 1980.

Predgovor

Čini se da je s pravom napisano za Ljubav vječne Mudrosti: To je kapitalno djelo. Ono nam, i samo ono, pruža montfortsku duhovnost u svoj njezinoj cjelini, te nam, pače, može dati točnije i jasnije poimanje prave pobožnosti prema Mariji.

Autor se pripremao na ova izlaganja kroz duge godine studija, razmatranja i duhovnog iskustva. Za vrijeme svoga boravka u Parizu, kao student, a osobito za vrijeme svoje teške bolesti zimi 1694-1695, čitao je Boudonova djela, *Sveti putovi Križa* i *Nevolje svijeta*, te Surin-ova *Pisma*. Godinu i po nakon svoga svećeničkog ređenja obavlja službu duhovnika u Ubožnici grada Poitiers-a gdje proživljava duhovnost Križa, te je razlaže onima koje će postati prve Kćeri Mudrosti i čini da siromasi o njoj pjevaju. U Montfortovoj se misli zaista mogu izjednačiti izrazi “posjedovati i sačuvati Mudrost” i “sjediniti se s Isusom Kristom i nositi za njim svoj križ”.

Ponovno se vraća u Pariz uslijed i posred mučnih okolnosti i tamo ostaje od rujna 1703. do travnja 1704. godine. Tu pomaže svoju sestru Guyonne, koja je tada u materijalnoj i u duhovnoj nevolji; lišenost i siromaštvo je propovijedao drugima i sam ga ponovno proživljavao u Ubožnici “La Salpêtrière”; lišenost i siromaštvo preporučivao je raspuštenoj zajednici osame, koja je bila ustanovljena pokraj K a l v a r i j e u Mont-Valérien.

Svoje najdraže satove proboravlja u krajnjem siromaštvu pod stubama jednog skućenog skrovišta u ulici Pot-de-Fer, blizu sjemeništa Svetog Sulpicija (danas ta ulica više ne postoji). Tu se može sabrati po miloj volji, razmatrati o paloj ljudskoj naravi, pisati pisma puna prokušanih misli o blagodat Križa (vidi Pisma br. 15 i 16) te pripremati govore i konference. A biblioteka Otaca Isusovaca, nedaleko od toga mjesta, mogla mu je pružiti djela kojima se je služio pri sastavljanju Ljubavi vječne Mudrosti: Saint-Jure, *Kako spoznati i ljubiti Sina Božjega, G. N. Isusa Krista*; F. Nepveu, Boudon itd., kojima se koristio i prilagodio ih obliku svoga djela; zatim *Čovjek molitve* od Jacques Noueta i Mudre izreke (Maksime) od Bonnefonsa, koje je čas doslovno, čas skraćeno navodio, a možda i prijevod Biblije s tumačenjem od Le Maistre de Sacy-a; i konačno djela o Marijanskoj nauci i pobožnosti, iz kojih je ispisivao u svoju Bilježnicu u koju može uvijek pogledati.

Sve nas to upućuje na zaključak da je *Ljubav vječne Mudrosti* napisana 1703-1704. godine. S druge strane znamo da se je u isto vrijeme Montfort zanimao za namisao svoga prijatelja Poullart des Places koji je upravljao Sjemeništem Saint-Esprit. Misionar je bio pozvan da progovori sjemeništarcima ove siromašne zajednice. Besnard donosi sažetak ovih konferencija koje su obrađivale temu potpune lišenosti i potpunog predanja božanskoj Mudrosti: a to je upravo sadržaj *Ljubavi vječne Mudrosti*. Pretpostavlja se da je ovaj spis bio namijenjen studentima iz Saint-Ésprit-a. Na tu misao nas navodi i način kojim je sadržaj obrađen: to je stil duhovnog nagovora, obradba se razvija na skolastički način, podjela na poglavlja ne slaže se uvijek s podjelom sadržaja; sad su dva predmeta obrađena u samo jednom poglavlju, a drugi put je jedan predmet raspodijeljen na više poglavlja, ostala uvijek podjednaka.

Čini se, dakle, da je Ljubav vječne Mudrosti plod konferenca što ih je Montfort držao sjemeništarcima Poullart des Places-a za vrijeme svoga boravka u Parizu, godine 1703-1704. U ovim učenicima vidio je on svoje možebitne suradnike u misijskom poslu: razumljiva je briga što ju je vodio da im dade solidnu i prikladnu duhovnu formaciju. Prema podjeli na poglavlja, koja su skoro jednaka, otkriva se logički izgrađen plan, koji se općenito razvija prema istom postupku kao kod drugih glavnih djela, u *Raspravi o pravoj pobožnosti i u Marijinoj Tajni*. Autor pokazuje glavne crte plana u 7. i u 14. broju. Nakon uvodnog poglavlja prvi glavni dio, koji obuhvaća pogl. II-XIV, iznosi motive radi kojih treba tražiti, dobiti i čuvati Mudrost; te se tom dijelu može staviti naslov: Potreba da se ljubi božanska Mudrost. Drugi dio (pogl. XV-XVII) ukazuje na sredstva kojima se Mudrost stiče. To je plan, logički izgrađen, i glavne se njegove crte podudaraju s *Pravom pobožnošću i Marijinom tajnom*.

Kada je sv. Ljudevit pripisao Isusu Kristu titul *Vječna i Utjelovljena Mudrost* time je htio naglasiti neke posebne vidike njegova poslanja koji su u skladu s biblijskom objavom:

1. Isus Krist je punina objave” koja u sebi sadrži svu puninu božanstva i čovječtva, sve što ima velika na nebu i na zemlji, sva stvorenja vidljiva i nevidljiva, duhovna i tjelesna”(LJVM 9). Isus Krist “neprocjenjivo blago za ljude” (LJVM 62); to je najveći poticaj za traženje Mudrosti te prijateljevanje s njom sve do duhovnog zaručništva (LJVM 30, 59, 61, 63, 73, 132).

2. Isus je “Riječ” koja objavljuje i preobražava. Montfort poistovjećuje Mudrost i Isusa Krista koji je potpuna i trajna Božja Objava ljudima. “Budući da je božanska Mudrost od vječnosti i u vremenu, ona je uvijek govorila, i na njezinu je riječ sve stvoreno i sve obnovljeno. Ona je govorila preko proroka i preko apostola, a govorit će i do konca vjekova kroz usta onih kojima se daje”(LJVM 95). U tom kontekstu se razumje i poziv da nemamo drugih učitelja osim Isusa Krista (LJVM 56).

3. Isus Krist, Mudrost, je onaj koji silazi s nebesa, snizuje se i približava ljudima u poniznosti i siromaštvu, što je protivno ljudskim očekivanjima. Mudrost je Sin Božji koji u utjelovljenju ne izabire put moći i slave nego poniznosti, slabosti, trpljenja i skrovitosti (LJVM 45,70-71, 167). Ovaj izbor ulazi u Božji plan spasenja čiji mudrosni putovi nadilaze ljudske putove. (LJVM 167)

4. Isus Krist je mudrost pogotovu po svome Križu. Kao posljedica izbora (LJVM 164-168), Križ postaje vrhunac Isusova života (LJVM 169-170). Montfort vidi jednu posebnu vezu između Božje mudrosti i križa tako da može tvrditi: “Mudrost je križ i križ je mudrost”(LJVM 180).

Osim razmišljanja o Isusu Kristu, Mudrosti, sveti Ljudevit razrađuje mudrosnu duhovnost kršćanskog života. Svetac na poseban način naglašava kristocentričnost duhovnog života. Kršćanski život je odgovor na ljubav koja nam je darovana u Isusa; to je osobni odnos s Isusom Kristom; trajno traženje i rast u zajedništvu s njime. Isus, Vječna i Utjelovljena Mudrost je punina svakog dobra i neprocjenjivo blago za ljude (LJVM 15-50). On prvi žarko želi da se dadne ljudima (LJVM 64-73). Ljudski odgovor na tu Božju ljubav je duboka želja za tim spasenjskim susretom (LJVM 30,63,72-73). Susret Boga i čovjeka je susret dviju želja u ljubavi. Montfort to sažimlje u jednu kratku formulu: “Između Vječne Mudrosti i čovjeka postoji nevjerojatno tijesna veza prijateljstva. Mudrost je za čovjeka, a čovjek je stvoren za Mudrost” (LJVM 64).

Krist Mudrost, intrpelira ljudsku slobodu te pred njim čovjek mora učiniti temeljno opredjeljenje (LJVM 59), i rasti u ljubavi sve do “predanja svoga srca” (LJVM 132). Ljudi koji zatvore svoje biće Mudrosti “prvo, upadaju u neznanje i zaslijepljenost, drugo, u ludost i, treće, u sablazan i grijeh”(LJVM 72).

Osoba koja otvara svoje biće Kristu, Mudrosti, mora odbaciti lažnu mudrost svijeta. To je preduvjet za prijateljevanje s Božjom Mudročću i za ulazak Isusa Krista u ljudski život (LJVM 73, 199). Montfort se distancira od mudrosti ovoga svijeta i pronicljivo opisuje dvoličnost humanizma koji se zatvara pred nadnaravnim svijetom. Za sv. Ljudevita svjetski mudrac je egocentrična osoba koja učtivošću prikriva svoje nemoralno ponašanje (LJVM 73-88; 178-179; 196-199).

Osoba koja odbacuje mudrost svijeta otvara svoj život Isusu Kristu. On ulazi u ljudsku povijest kao novost života i istinska mudrost koja preobražava dušu i mijenja međuljudske odnose. “Kad božanska Mudrost uđe u dušu, ona u nju sa sobom donosi svakovrsna dobra i nebrojeno bogatstvo” (LJVM 90).

Montfort opisuje učinke Krista-Mudrosti u životu vjernika koji odgovaraju posebnim vidovima kršćanskog života a koje možemo ovako sažeti:

1. Spoznajni aspekt. Mudrost je jedan prosvijetljeni duh spoznaje koji osposobljava kršćanina da može zrelo razlučiti i suditi u naravnim i nadnaravnim stvarima (LJVM 92). Ona na poseban način vjericima priopćuje znanost svetaca: spoznaju kršćanskih otajstava ne suhu, spekulativnu i besplodnu nego životnu, praktičnu i djelatnu u ljubavi (LJVM 93).

2. Sposobnost priopćavanja. “Mudrost ne daje čovjeku samo svjetlo da spozna istinu, već daje i divnu sposobnost da tu istinu preda drugima”(LJVM 96). Radi se jednom daru Duha koji vjerom prožima cijeli život i to svjedoči drugima. (LJVM 97).

3. Iskustvo radosti i zajedništva. Isus Krist, Mudrost je prijatelj ljudi koji se približuje čovjeku i oslobađa ga od samoće i osjećaja ostavljenosti. Takva spoznaja je izvor mira, utjehe i radosti koja čovjeku otvara horizont vječnosti (LJVM 98).

4. Preobraženje nutarnjih dinamizama. “Kada se vječna Mudrost predaje jednoj duši, ona joj daje sve darove Duha Svetoga i sve nužne kreposti u visokom stupnju: daje joj bogoslovne kreposti: razboritu umjerenost, veliku razboritost, savršenu pravednost i neslomljivu jakost; moralne kreposti: savršenu vjeru, duboku poniznost, ljupku blagost, potpunu poslušnost, potpuno odreknuće sebe, trajno mrtvljenje, uzvišenu molitvu itd..”(LJVM 99).

5. Apostolatsko djelovanje. Sv. Ljudevit vidi pastoralni rad kao sastavni dio kršćanskog života. Krist, Mudrost “ne ostavlja one kojima je poklonila svoje prijateljstvo u

stavu mlakosti i nemara, već ih raspaljuje ognjem ljubavi i nadahnjuje im velike pothvate na slavu Božju i spasenje duša” (LJVM 100).

6. Put čišćenja. Kršćanski život podrazumijeva rast u ljubavi i oslobađanje od svega što u životu priječi taj rast u Kristu. Krist Mudrost vodi svoje prijatelje tako “da ih prokuša i da ih učini što dostojnijima sebe” (LJVM 100). Na tom putu otajstvo Križa je nedjeljivo od mudrosti kršćanskog života (LJVM 100, 103).

Među sredstvima za zadobiti Božansku Mudrost Montfort na poseban način naglašava pobožnost prema svetoj Djevici koja ima dvostruku ulogu: čisti ljudsko srce čineći ga dostojnim Mudrosti i čuva osobu od ponovnog pada u mudrost svijeta.

Napomena: Većina ovoga teksta je već bila objavljena na hrvatskom jeziku u izdanju *Sabranih djela* I sv. Ljudevita M.G. Montfortskog. Dodajemo da smo pregledali predgovor i bilješke te više toga nadopunili. Citate Svetog Pisma, koji su u originalu uzeti prema Vulgati, mi navodimo u hrvatskom prijevodu prema Bibliji “Starnosti”, s time da, gdje se smisao Svečevih misli time mijenja, u bilješci upućujemo na Vulgatin tekst.

Život sv. Ljudevita, glavni spisi, utemeljenje Družbe Marijinih Misionara monfortanaca i Kćeri Mudrosti

(Većina sljedećeg teksta već je bila objavljena na hrvatskom jeziku pod naslovom “Opći uvod kritičkog izdanja” u Sv. Ljudevit M.Grignion Montfortski, *Sabrana djela I*, Split 1980, Symposion, str. 11-21).

Rođen 31.siječnja 1673.,u Montfort-La-Cane-u u Bretanji, Ljudevit-Marija Grignion veći je dio svoga djetinjstva proveo nedaleko od rodnog mjesta, u Iffendic-u. Godine 1685. polazi humanističku školu u Rennes-u u isusovačkom zavodu svetog Tome.Osjećajući se pozvanim u svećenički stalež, uputi se u Pariz u jesen 1693. Po preporuci gđice de Montigny, bio je primljen u zajednicu Klaudija Bottu de la Barmondičre-a, gdje su častili »siromašni život Isusov, da se pripreme na službu božanskog svećeništva pod zaštitom Presvete Djevice, Svetog Josipa, Svetih Apostola i apostolskih muževa«. Godinu dana poslije bio je pripušten u zavod de Montaigu-a, zajednicu gosp. Boucker-a. A tijekom godine 1695. ulazi u malo Sjemenište Svetog Sulpicija. Malo poslije svog dolaska u Pariz pohađao je tečajeve na Sorboni. Ali nakon nekoliko mjeseci bolovanja »nije htio nastaviti s drugima pohađati teologiju na Sorboni; on se zadovoljio predavanjima što ih je jedan Doktor davao kod kuće« (GRANDET, str. 13-14).

Takav je raspored sjemeništarca ostavljao više vremena za vlastitu osobnu lektiru. A lektiri je među ostalim pogodovalo to da je bio zadužen službom bibliotekara. L a M a z a r i n e čuva katalog sjemenišne biblioteke što ga je započeo vlč. Grignion, i njegov se rukopis u njemu često ističe, osobito u prva dva od pet svezaka što ih katalog ukupno broji. Ljudevit-Marija nije se zadovoljio samo time da zabilježi naslov knjige: bio je veliki čitač. Njegov prijatelj Blain ide dotle da kaže da su »skoro sve knjige koje raspravljaju o duhovnom životu prošle kroz njegove ruke« (BLAIN, čl. 27, str. 45). Pravio je bilješke, kako nam svjedoči rukopis naslovljen *Bilježnica*, koju kao misionar nosi sa sobom na raznim putovanjima.

Tako je ovo razdoblje odgoja pružilo mnogo elemenata koji će biti izvori duhovnih spisa Grigniona Montfortskog. Ovim bilješkama pridolazi, osobito nakon svećeničkog ređenja 1700; veoma živo iskustvo apostolata.

Želio je postati misionar u stranim zemljama. Isprva je mislio na Kanadu. Duhovni vođa, vlč. Leschassier, odvraća ga od toga i upućuje ga k zajednici vlč. Lévêque-a u Nantes. Pomanjkanje dinamizma kod ovoga svodi mladog svećenika na mučnu neaktivnost, i on pred duhovnim vođom ne skriva svoje razočaranje. Ipak, počevši od ljeta 1701. bilo mu je omogućeno da u toj biskupiji obavi niz misija među kojima se ističu misije u Grandchamps-u.

No već u proljeću protekle godine, misionar se u Fontevrault-u susreće s gđom de Montespan koja ga je dovela u vezu s mons. Girardom, biskupom u Poitiers-u. Zahvaljujući toj vezi postao je duhovnik Opće ubožnice toga grada. To pada koncem studenoga 1701. Kušao je preurediti ono što je ubožnicu činilo kućom nereda i malim Babilonom. Isprva je bio lijepo primljen, ali se brzo sukobio s klikom i protivljenjima, zbog kojih je morao napustiti mjesto.

Tijekom tih mjeseci, kad mu je bilo dano služiti siromasima, susreo je i Mariju-Lujzu Trichet, koja će postati prva od Kćeri Mudrosti. On ju je uveo u ubožnicu te joj je, dne 2. veljače 1703, dao odijelo poslužiteljice upraviteljstva, mjesto sivog habita seoskih sluškinja.

U Pariškoj ubožnici La Salpêtrière, Montfortski je još jednom našao prigodu da poslužuje bolesnima i siromasima. Do kraja godine 1703. surađivao je u obnovi samotišta u Mont-Valerien-u. Zatim su, jednog dana, siromasi iz Poitierske ubožnice napisali molbu i postigli da im se vrati njihov duhovnik. No to je bilo tek trenutno. Montfortski je morao ponovno napustiti ubožnicu.

Godine 1702. pisao je vlč. Leschassière-u: »Samo nada da bih s vremenom mogao zaredati diljem sela, da koristim mnogima, može mi dati nešto sklonosti da idem u ubožnicu«. Želja mu se ispunila, ali tek nakon što je napustio ubožnicu. Obavio je misije u više župa u centru i u okolici Poitiers-a.

Kad je bio prisiljen napustiti grad, hodočastio je u Rim. U vrijeme ovog hodočasničkog povlačenja trebalo je riješiti pitanje kakav će biti oblik njegovog misionarskog djelovanja, jer je protivljenjima, na koja je u Francuskoj nailazila njegova akcija, bio prisiljen postaviti joj temelje. Primljen u audijenciju od Svetog Oca Klementa XI. 6. lipnja 1706., ponudio se da radi u misijama Istoka. Papa ga zamoli da ostane u Francuskoj i odobri mu cilj i način kojega se do sada držao: obnoviti kršćanski duh obnovom krsnih zavjeta. Vraća se u domovinu opskrbljen naslovom apostolskog misionara, kojim ga je počastio Vrhovni Svećenik.

Odsada nam životni put Montfortskoga može pokazati mreža njegovih mnogobrojnih putovanja i postaja uzduž i poprijeko biskupija Saint-Brieuc-a, Saint-Malo-a, Nantes-a, Luçon-a i La Rochelle-a, a da se ne propuste duga proputovanja, koja su ga vodila u Saint-Lô-Rouen, Pariz ...

Na povratku iz Rima misionar je otpočnuo u Poitiers-u. Preko Saumur-a, gdje je susreo Ivanku La Noue, uputio se u Mont-Saint-Michel, da svetkuje blagdan svetog Mihaela Arhanđela, 29. rujna 1706. Tako se približio Bretanji, kamo ga je privlačila osoba o kojoj mu je govorio od vlč. Bellier, svećenik u Rennes-u, koji ga je kao studenta upućivao na skrb oko siromaha, te je razgovarao s njime o bretonskim misijama. Zaista treba vlč. Bellier-u zahvaliti što se Montfortski pridružio ekipi vlč. Leuduger-a, skolastika iz Saint-Brieuc-a. Surađivali su do kolovoza 1707. Neki neugodan incident izazvao je da su se rastali, a čini se da mu najdublji uzrok leži u različitom shvaćanju stila apostolskog života.

Tada se Ljudevit-Marija nastani u prioratu, koji je smješten posred šume njegovog rodnog mjesta Montfort-La-Cane. Iz te osame Svetog Lazara zračio je izmjenjujući osobnu sabranost sa služenjem po okolnim župama.

Sredinom 1708. stigao je ponovno u krajeve Nantes-a, gdje su zaredale misije velikom učestalošću. U tom je razdoblju došlo do neprilike koju možemo nazvati aferom Kalvarije. Nakon što je prešao u Mont-Valerien, blizu Pariza, Montfortski je zamislio podići monumentalnu Kalvariju, na spomen Golgotske žrtve, koja bi bila privlačni duhovni centar. To je pokušao ostvariti u svome rodnom kraju. U Pontchâteau-u je uspio podići umjetno brdašće i postaviti na nj tri križa. Navečer 13. rujna 1710., u predvečerje svečanog blagoslova, stiže nalog da se obred odgodi. Malo nakon toga bilo je brdašće srušeno. A da mjera bude puna, biskup iz Nantes-a zabranio je misionaru svaku službu, pa ovomu nije preostalo drugo nego se povući k Isusovcima.

Montfortski nije ostao neaktivan. U Nantes-u je imao mogućnosti osnovati i utvrditi djela u korist siromaha i zalagati se za njih u vrijeme poplave rijeke Loire... Treba također spomenuti da je u tom razdoblju postao član Dominikanskog Trećeg reda.

Ove kušnje u biskupiji Nantes-a nisu odvratile Montfortskog od misionarskog djelovanja. Bio je primljen od mons. Lescure-a i Champflour-a u njihovim biskupijama Lucon-skoj, odnosno La Rochelle-skoj. Velik broj župa čuo je njegovo propovijedanje.

Čini se da se u tom razdoblju očituje u svoj veličini njegova misionarska zamisao i pedagogija, te svi elementi poprimaju nove izgleda. Također dolazi do svijesti da su male škole veoma važne kao sredstvo evangelizacije, te je činio da dođu u La Rochelle Marija-Lujza Trichet i Katarina Brunel, dvije prve Kćeri Mudrosti, koje su do tada bile uposlene posluživanjem siromaha u ubožnicama.

U tom se razdoblju, isto tako, više nego ikad, on bavi formiranjem zajednice svećenika misionara, koji bi nastavili, u njegovom duhu, njegovo apostolsko djelo. Ponovno i ponovno poduzima korake: u Parizu, kod onih koji su naslijedili gosp. Poullart-a des Places, koji je bio obećao 1703. da će mu odgojiti ljude; u Rouen, gdje pokušava oduševiti za taj posao kanonika Blain-a, prijatelja iz zavoda i iz sjemeništa., Pridružila su mu se dvojica svećenika, suradnika u misijama. Zajedno s Braćom koja su već s njime radila u misijama i u dobrotvornim školama, oni će tvoriti prvu jezgru njegove družbe misionara.

Od ovih nastojanja i napora formirat će se Pravila na kojima će se temeljiti njegove duhovne obitelji. On sam nastavit će do kraja svoju zadaću propovjednika, jer je upravo za vrijeme misija, u Saint-Laurent-sur-Sčvre, predao svoju dušu Bogu, 28. travnja 1716. u dobi od 43 godine.

To je biografski okvir u koji su umetnuti duhovni spisi Montfortskog. Odmah se opaža da je to u biti okvir napete apostolske aktivnosti, što ga je ispunio čovjek čiji misionarski poziv postavlja probleme samo u načinu kako da bude ostvaren. Taj se poziv sve više utvrđivao usred protivština i događaja; zadobivao je svoj vlastiti izraz preko borbe raznih situacija u kojima se misionar nalazio.

Pobliže, da se bolje dohvati smisao misionarskih spisa, bilo je dobro što je ocrtan njegov duhovni put. Jer, ako se dandanas pokaže nemogućim ustanoviti točan i siguran datum kad je nastalo svako pojedino djelo, približna procjena ovlašćuje nas da ustvrdimo, bez straha da ćemo pogriješiti, da su se sva djela razvrstala uzduž čitavog misionarskog života Oca Montfortskog.

Prvi su životopisci prihvatili pisanje životopisa po načinu svojega vremena. Ipak nam mnogobrojna svjedočanstva, što ih je Grandet sabrao, dopuštaju postaviti neke znakove-međaše na životnom putu. Zatim imamo Blain-a koji je Ljudevita-Mariju najintimnije poznao. Ovaj kanonik je doživio gorko iskustvo da je sumnjao u dobar duh svoga prijatelja. Ako ga je želja, da ga opravda u svojim očima i u očima eventualnih čitatelja, nagonila da ponekad napeto uzveličava kreposti, sumnja ga je također nagonila da dublje prodre u nutrinu svoga prijatelja.

U tom smislu tekst što ga je napisao Blain, a nažalost je ostao neobjelodanjen, jedinstveno svjedoči kako treba shvatiti izvornu misao i ponašanje Montfortskog. Na jednoj se stranici Izvještaja donosi razgovor što ga je kanonik vodio s misionarom kod njihovog susreta 1714. Uspoređivali su dvije mudrosti: mudrost osoba koje žive sređenim životom i mudrost apostolskih muževa koji uvijek imaju poduzimati nešto novo ili da »ustanove neko sveto djelo« (BLAIN, čl. 80. str. 233). Ovom mudrošću je Montfortski opravdavao svoj postupak i otkrio svoju dušu prijatelju, kojemu je to za neko vrijeme bila tajna.

Postavljati pitanje originalnosti Montfortskoga svodi se na pitanje da se pronade njegovo mjesto u duhovnim strujanjima koja su provrela u XVII. i već u XVI. stoljeću. To se mjesto različito prosuđuje, počevši od Bremond-a, koji ga smatra posljednjim od velikih Bérulle-ovaca, do najnovije Povijesti Francuske duhovnosti, koja ga postavlja kao lijep primjer vitalnosti marijanske pobožnosti što se još održava do početka XVIII. stoljeća.

Već sumarno proučavanje izvora, iz kojih je duhovni pisac crpio, kao i književnih veza, kojih je on mnogo imao s različitim autorima, dovoljno je da se uoči njegov eklekticism. Isusovci svih smjerova, onih koje je Flachaire svrstao u kategoriju salezijanaca (Poiré, Barry, Binet...), pa oni kao Surin i učenici Lallemant-a, pa opet oni, kao Saint-Jure, Crasset, koji su samostojni; zatim dominikanci kao Alain de La Roche, Suso, Rhéno-Flamand, itd; pa franjevci kao sv. Bonaventura i pseudo-Bonaventura, pa zatim Bérulle, de Bourgaing, Ivan Eudes s normandijskim koloritom (Louvigny de Bernières, Renty, a osobito Boudon); pa Sulpicijevci, Olier i Tronson kao prvak; te drugi pisci manjeg ili većeg dosega; pa i sam Port-Royal sa Le Maistre de Sacy-om, svi su mu pružili ili tekstove da ih prihvati gotovo nepromijenjene, ili elemente, kamenje za gradnju, za kojima je on svojom refleksijom bio ponukan posgnuti. Čas se zadovoljavao da time bude nadahnut, a drugi put se to pokazuje kao skoro sablažnjivo doslovno preuzimanje. Tako se on u slobodi, koju je sam sebi dao, da poduzme nešto novo, htio osloniti na stare vrijednosti.

Otac Montfortski se teško svrstava u kategoriju onih koji se dadu brzo definirati. Koliko god on pripadao jednoj školi duhovnosti ili drugoj koja je drukčije usmjerena, on je nošen unutarnjim dinamizmom koji mu je osoban i koji određuje njegovu originalnost. Možda je htio pružiti načelo za svoj način doživljavanja milosti na prvim stranicama prvoga od svojih najvažni spisa. “Obuzela me tako velika želja da te (Mudrost) tražim ne sve strane bez reda. A to što te nastojim upoznati na ovom svijetu proizlazi iz toga što si obećala da će svi koji te otkriju i pronađu imati život vječni” (LJVM 2). Tako on priznaje da nije vođen drugom duhovnom metodom osim revnošću da otkrije tajnu Mudrosti Božje. Sigurno je da, pisao ili govorio, Grignon Montfortski evangelizira.

Uvijek sa sobom nosi Bibliju, koju je čitao vjerojatno u prijevodu Le Maistre de Sacy-a. Pogled oka na kazalo biblijskih navoda daje nam znati kako su u njegovim spisima česti svetopisamski navodi. Izričiti su navodi brojni, a još brojniji su implicitni navodi i aluzije. Često je to, po metodi zblizavanja, potresna koncentracija tekstova. On usvaja tumačenja koja su u njegovo vrijeme najraširenija, Bossuet ili duhovna škola, osobito njegovih učitelja u Sv. Sulpiciju. Opaža se sklonost prema slikovitom značenju, kojim se mnogo služi.

To se slikovito značenje približava značenju što ga Crkva primjenjuje u liturgiji. Često se, uostalom, događa da misionar čita i navodi Bibliju iz svoga časoslova ili misala. To može objasniti neka skraćivanja ili preinake biblijskih tekstova.

Biblija i liturgija, pa duhovni pisci raznih podneblja, čini se kao da se miješaju bez reda kako bi utrli put montfortskoj misli, ali nakon češćeg čitanja misionarevih spisa uviđa se da se njegova misao oblikuje po nekoj shemi koju je lako otkriti. S jedne strane razmišljanje, promatranje, a s druge strane praktično primjenjivanje. U nekim djelima toj se prvotnoj shemi pridružuje druga: isprva tumačenje koje polazi iz biblijskih i liturgijskih tekstova, zatim potvrda ili ilustracija pozajmljena od kojeg duhovnog pisca ili koja na nj aludira. Osim tih shema koje mu služe da izvede svoja izlaganja, kao praktičan pisac ili govornik, on ne radi stereotipno. Mnogo se puta njegova misao razvija bez vidljive sile, ali, da se upotrijebi njegov izraz, iz božanskog preobilja što mu ga Mudrost daje.

Nije lako reći kolik je bio utjecaj Oca Montfortskog nakon njegove smrti, pa to može završiti u samim nagađanjima. Za njegova života nije bio tiskan nijedan njegov spis osim nekih *Pjesama* i *Pisma prijateljima Križa*. Tijekom XVIII. stoljeća neki su dijelovi bili umetnuti u životopise. Pravila su bila ponovno objavljivana i pretiskivana u razdobljima kad su bila preispitivana i prilagođivana. Tek nakon 1842., kad je bila otkrivena *Rasprava o pravoj pobožnosti*, misli se na to da se postepeno objelodane glavna djela. Kao glavno se djelo smatra, očito, ta Rasprava koja je doživjela najveći publicitet. Slijedila su i ostala djela, ali uvijek kao u sjeni Rasprave. To se toliko isticalo da se u neko doba providonosna uloga Oca Montfortskoga poistovjećivala s promicanjem marijanske pobožnosti u robovanja Mariji, dok je taj oblik bio veoma raširen u XVII. stoljeću. Bez sumnje Rasprava je odigrala znatnu ulogu u kršćanskoj misli XIX. i početkom XX. stoljeća. Pratio ju je psihološki pogodan tekst,

te je bila predmet mnogobrojnih i brižljivo pripremljenih izdanja, općenito dosta vjernih rukopisu. Naprotiv, djelo kao što *Ljubav vječne Mudrosti* bilo je osakaćeno i prikazano s raznim preinačenjima. Trebalo je čekati 1929. godinu da se ugleda prikladan tekst ove knjige. Time se objašnjava kako je široka publika poznavala montfortsku misao samo na djelomičan, fragmentaran i često isključiv način. Do ovog izdanja, 1966., nikad spisi Montfortskoga nisu bili u potpunosti sabrani. Tek je 250. godišnjica njegove smrti pružila prigodu za taj posao.

Misionari monfortanci u svijetu i u Hrvatskoj danas

Mala družba koju je sv. Ljudevit okupio oko sebe tijekom svoga života ima svoju povijest. Članovi te družbe su nastojali živjeti karizmu svetog utemeljitelja i širiti njegovu duhovnost. Danas u svijetu ima oko 1200 misionara monfortanaca koji djeluju na svim kontinentima. Generalna kuća se nalazi u Rimu.

Duhovnost svetog Ljudevita je već odavno prisutna u Crkvi u Hrvata. Ona počinje s prvim prijevodom Rasprave na hrvatski jezik što ga je učinio nadbiskup vrhbosanski dr. Josip Stadler 1894. Od tada su ponovljena različita izdanja Rasprave, a prevedeni su i drugi spisi sv. Ljudevita. Od tada su se mnoge osobe nadahnule na Montfortu. Svakako valja spomenuti blaženog kardinala Stepinca. Povijest same družbe misionara monfortanaca u Hrvatskoj počinje 1973. Misionari monfortanci danas u Hrvatskoj žive i rade na gore navedenoj adresi.

Savršena posveta Isus Kristu u Mariji ili sveto ropstvo ljubavi

Sveti Ljudevit koristi pojam roba i ropstva ljubavi. Sam svetac objašnjava taj pojam u brojevima 69-78 i 120-135 Rasprave o pravoj pobožnosti prema presvetoj Djevici Mariji. U istom djelu u broju 244 Montfort precizira: "Pazite, molim da ja redovito kažem sužanj Isusov u Mariji, sužanjstvo Isusu Kristu u Mariji. Doista bi se moglo reći, kako ih je više i reklo do sada sužanj Marijin, sužanjstvo Presvetoj Djevici ali ipak držim da je bolje nazvati se sužnjem Isusovim u Mariji".

Krajem petnaestog i pogotovu početkom šesnaestog stoljeća u Europi je bio dosta raširen pokret ropstva Marijina ponekad i sa izrazima pobožnosti koje nisu uvijek bile usklađene. Montfort koristi ovu pobožnu praksu, ali prije svega joj u Raspravi daje dobre teološke temelje zajedno s potrebnim objašnjenjima, te umjerenošću u vanjskim oblicima pobožnosti. Po krštenju mi smo postali posinjena djeca Božja, i udovi Otajstvenoga Tijela Isusa Krista. Ta potpuna zavisnost i slobodno pristajanje uz Isusua daje nam snagu da "donesemo plod", to jest da duhovno rastemo do punine kršćanske zrelosti, do suobličenja Isusu Kristu u Duhu Svetome. Mnogi danas ne prihvaćaju pojam "roba". U biti se radi o potpunoj pripadnosti Isusu Kristu po krštenju te o slobodnoj i osobnoj obnovi tih krsnih zavjeta u zavisnosti od Marije. Znači, u pojam roba uključena je vlastita sloboda koja se predaje Isusu. Točna formula koju koristi Montfort jest ropstvo ljubavi "rob Isusa Kristu u Mariji".

Valja napomenuti da je pojam ropstva prisutan u duhovnoj terminologiji i u današnje vrijeme. Kardinal Wyszynski, 3. svibnja 1966., prigodom tisućugodišnjice pokrštenja Poljske, posvećujući cijeli narod Mariji Kraljici Poljske, upotrebljava pojam ropstva ljubavi. Papa Ivan Pavao II obnavljajući tu posvetu, 4. lipnja 1979, koristi isti pojam roba ljubavi: "Čin posvete govori o ropstvu i prikriva u sebi jedan paradoks sličan onima koje nalazimo u Evanđelju, po kojemu treba izgubiti svoj život da bismo ga pronašli (usp. Mt10,39). Ljubav je ispunjenje slobode, ali u isto vrijeme, pripadati to jest ne biti slobodni, je bitna oznaka ljubavi. Tako da ne biti slobodan u ljubavi ne znači ropstvo, nego je potvrda i ispunjenje slobode". U tom smislu ropstvo (nesloboda) označava puninu slobode koju se u ljubavi i zbog ljubavi prema Isusu potpuno predaje i posvećuje.

Isus i Marija su primjeri ropstva ljubavi, koje mi moramo nasljedovati. Radi se potpuno slobodnoj pripadnosti Bogu i našoj zavisnosti od Boga u ljubavi. U biti ropstvo ljubavi je izraz najveće slobode i ljubavi jer mi svojevolumno predajemo i posvećujemo svoju slobodu Bogu. Isus je uzeo lik sluge i u svemu je izvršio volju Očevu. Marija je samu sebe nazvala službenicom Gospodnjom, potpuno podložna Božjoj Riječi. Da bi i mi bili potpuno poslušni Bogu u ljubavi, svojevolumni robovi ljubavi Isusa Krista, trebamo postati Marijini robovi, to jest trebamo slušati nju u svemu, uzeti nju kao primjer i prepustiti se vodstvu Duha Svetoga. (vidi br.34-36) Marija sa svoje strane nas čini dionicima svoga jedinstvenog i neponovljivog pobožanstvenjenja i preobraženja u Isusa Krista. Ona je, kako kaže sveti Augustin, prvo začela Isusa u svom srcu, pa onda u tijelu. Sa svoje strane Duh Sveti po Marija će nas povesti putem potpunog vršenja volje Božje u svakom trenutku našeg života. To je put svetosti i posvete koju uči Montfort, to je značenje ropstva ljubavi.

SKRAĆENICE

PP = Rasprava o pravoj pobožnosti prema Presvetoj Djevici

LJVM = Ljubav vječne Mudrosti

MT = Marijina tajna

PK= Pismo prijateljima Križa

SK= Čudesna tajna svete krunice za obratiti se i spasiti se

GM = Goruća molitva

ČDM = Članovima Družbe Marijine

PL = Latinska patrologija

PG= Grčka patrologija

LJUBAV VJEČNE MUDROSTI

Uvod: MOLITVA VJEČNOJ MUDROSTI¹

1. O božanska Mudrosti, gospodarice neba i zemlje, ponizno prostrt pred tobom molim za oprostjenje što se usuđujem govoriti o tvojoj veličini, premda sam tolika neznalica i grešnik. Ne gledaj, molim te, na tminu moga duha i na ljage mojih ustiju, a ako ih već gledaš, ukloni ih pogledom svojih očiju i dahom svojih usta. Tako si divna i blaga, i očuvala si me od tolikih zala puneći me svojim dobročinstvima, a tako si nepoznata i prezrena. Kako bih mogao šutjeti!?

Ne samo da me pravda i zahvalnost tjeraju da govorim o tebi, već me na to nuka i moja vlastita korist, premda će moj govor biti tek dječje tepanje. Da, ja tek samo tepam jer sam još dijete, ali to će me tepanje naučiti pravilnu govoru, dok dođem do punine tvoje dobi.

2. Uviđam da u svemu ovome što pišem nema ni duha ni reda², ali me obuzela tako velika želja da te posjedujem, da te tražim (usp. Mudr 8,18) na sve strane poput Salomona. A to što te nastojim upoznati na ovom svijetu proizlazi iz onoga što si obećala da će svi koji te otkriju i pronađu imati život vječni (Usp. Sir 24). Primi, dakle, moja ljubljena gospodarice, moja tepanja kao uzvišene govore, primi poteze moga pera kao mnogobrojne korake koje činim da te pronađem, i podaj sa svoga uzvišenog trona toliko blagoslova i svjetla na ovo što

¹ Ova molitva sa svojim naslovom potječe od sv. Ljudevita Montfortskog i služi kao posveta ovom djelu.

² Sam pisac osjeća se preslabim pred veličinom svoga zahvata, no, uistinu, ovo djelo kao i sva njegova djela, vrlo su sređena i metodična. Plan knjige u broju 7. i 14. nadahnut je na 6. poglavlju Knjige Mudrosti (6,24), što Montfort navodi kao prolog svome djelu.

činim i što govorim o tebi da se svi koji to čuju rasplamte novom željom da te ljube i posjeduju sada i u vječnosti.

SAVJETI KOJE BOŽANSKA MUDROST DAJE KNEZOVIMA I VELIKANIMA ZEMLJE

U 6. POGLAVLJU “KNJIGE MUDROSTI”³

3-4 “Čujte, dakle, kraljevi, i urazumite se! Poučite se, vladari zemalja dalekih! Poslušajte, vi koji upravljate mnoštvima i koji se hvastate silom svojih naroda! Gospod je onaj koji vam je moć podario, i vladavina je od Svevišnjeg, koji će ispitivati djela vaša i vaše nakane istražiti. Iako ste upravljači njegova kraljevstva, ne vladaste pravedno niti se držaste zakona, niti služiste nakani Božjoj. Gospod će vas napasti brzo i užasno, jer za velikaše je nemilosrdna kazna; Maleni su oproštenja dostojni, a moćnici će biti moćno kažnjeni.

Jer Gospod Svevladar ne uzmiče ni pred kim, niti se plaši kakve veličine; tr on je stvorio i mala i velika, i jednako se brine za sve, a istraga oštra očekuje moćnike. Vama su dakle, vladari, upravljene riječi moje, da se naučite mudrosti i ne griješite. Jer oni koji sveto čuvaju svetinje, sami se posvećuju, i koji su u tom poučeni, nalaze obranu. Žudite stoga za riječima mojim, čeznite za njima: one će vas poučiti. Mudrost je sjajna i ona ne tamni: lako je vide koji je ljube i nalaze je oni koji je traže. Ona pretječe sve koji je žude, i prva im se pokazuje.

Tko zorom rani njoj, taj se ne muči: nalazi je gdje sjedi kraj vrata njegovih. Jer je i sama misao na nju mudrost savršena, a tko radi nje bdi, brzo je bezbrižan. Ona hodi naokolo i traži sebi dostojne; i pojavljuje im se dobrohotno na stazama, i u susret im dolazi u svakoj misli. Jer njezin početak najistinskijia želja je za poukom, u težnji za poukom ljubav je prema njoj; voljeti je znači držati njene zakone, a posluš njezinim zakonima pouzdana je besmrtnost, A besmrtnost vodi u blizinu Božju; tako žudnja za mudrošću dovodi do kraljevstva.

Ako se, vi vladari nad pucima, radujete prijestoljima i žezlima, tad mudrost štujte, da dovijeka kraljujete. A sad ću vam priopćiti što je mudrost i kako je postala. Neću vam skriti tajne, nego ću je pratiti od početka i na vidjelo iznijeti znanje njezino, i neću istinu mimoići. Neću poći ni s pogubnom Zavišću: ona ništa zajedničko nema s Mudrošću. Mnoštvo je mudraca svijetu spasenje, i kralj uman blagostanje narodu. Zato crpite nauku iz riječi mojih, i bit će vam na probitak”.(Mudr 6, 1-25.)

5. Nisam htio, dragi moj čitaoče, u ovom poglavlju miješati slabost moga govora s autoritetom Duha Svetoga. Ali dopusti mi da primijetim ovo:

1. Kako je ta Vječna Mudrost u sebi blaga, laka i zahtjevna, ma da je tako sjajna, divna i uzvišena! Ona poziva ljude da ih nauči kako će biti sretni, ona ih traži, smiješi im se i napunja ih nebrojenim dobročinstvima, pretječe ih na tisuću raznih načina i ide sve dotle dok ne sjedne na prag njihove kuće da ih čeka i pruži im dokaze svoga prijateljstva. Možemo li imati srce koje će odbiti ovu blagu pobjednicu!?

6. 2. O, kako su nesretni veliki i bogati ako ne ljube Mudrost! Kako su zastrašujuće riječi koje im upravlja! Ne možemo ih pravo ni prevesti: *Gospod će vas napasti brzo i užasno ... jer za velikaše je nemilosrdna kazna ... A moćnici će moćno biti kažnjeni. A istraga oštra očekuje moćnike* (Mudr. 6, 5-6-8.). Dodajmo tim riječima i neke od onih koje im je Mudrost rekla ili zapovjedila da im se kaže nakon što se utjelovila: *Ali jao vama bogataši* (Lk 6, 24.). *Lakše je devi proći kroz iglene ušice nego bogatašu ući u kraljevstvo nebesko* (Mt 19, 24; usp. Mk 10, 25; Lk 18, 25).

Ove je posljednje riječi božanska Mudrost toliko puta ponovila dok je boravila na zemlji da su je tri evanđelista zapisala gotovo na isti način a da nisu ništa izmijenili. Bogati bi

³ U stvari ove se napomene odnose na sve duše bilo kojega staleža na zemlji. One su sve velike u Bogu i u milosti Isusa Krista, Utjelovljene Mudrosti.

zbog njih trebali da plaču, viču i zapomažu: *Pazite sad, bogataši! Udarite u plač i jaukanje nad nevoljama koje će vas zadesiti!* (Jak 5, 1.). Ali jao, oni imaju ovdje na zemlji svoju utjehu, i kao da su začarani svojim uživanjem i bogatstvom pa ne zapažaju nevolje koje im prijete nad glavom.

7.. 3. Salomon je zadao riječ da će vjerno i točno opisati Mudrost i da ga neće ni zavist ni oholost, koje se protive ljubavi, zapriječiti da saopći nauk darovan mu s neba, tako da se ne boji da će mu drugi moći ići ukorak s njime, niti ga nadvisiti u toj spoznaji. Po primjeru toga velikog čovjeka i ja želim jednostavno objasniti što je Mudrost prije utjelovljenja, u utjelovljenju i nakon njega, kao i sredstva da je polučimo i sačuvamo.⁴

No, jer nemam toliko obilje znanja i svjetla koje je Salomon imao, nije mi se bojati ni zavisti ni oholosti, već moga neznanja i nedostatnosti, te vas molim da ih u svojoj ljubavi podnesete i oprostite.

1. Poglavlje: DA UZLJUBIMO I TRAŽIMO BOŽANSKU MUDROST - POTREBNO JE DA JE UPOZNAMO

8. Može li se ljubiti ono što se ne pozna? Može li se žarko ljubiti ono što se tek nesavršeno pozna?

Zašto tako malo ljubimo Vječnu i Utjelovljenu Mudrost, klanjanja dostojnog Isusa, ako ne zato što ga ne poznamo, ili ga vrlo malo poznamo! Vrlo malo je onih koji bi se s apostolom dali na istinsko proučavanje te nadpoznatljive znanosti o Isusu, a ipak je ta znanost najplemenitija, najugodnija, najkorisnija i najpotrebnija od svih znanosti na nebu i na zemlji.

9. Ta je znanost, u prvom redu, najplemenitija od svih znanosti, jer ima za predmet ono najplemenitije i najuzvišenije - Nestvorenu i Utjelovljenu Mudrost, koja u sebi sadrži svu puninu božanstva i čovječtva, sve što ima velika na nebu i na zemlji, sva stvorenja vidljiva i nevidljiva, duhovna i tjelesna.

Sv. Ivan Krizostom kaže da je naš Gospodin sažetak svih djela Božjih, zgusnuta slika svih njegovih savršenosti kao i onih u svim stvorenjima.⁵ "Sve što možeš ili moraš poželjeti jest Gospodin Isus Krist. Želi ga, dakle, i traži, jer je On upravo onaj jedini i dragocjeni biser kojega radi treba da sve svoje prodaš da ga kupiš."⁶

"A tko se hvaliti hoće, neka se hvali time da mene spozna." Neka se mudrac ne hvali svojom mudrošću, ni jaki svojom jakošću, ni bogati svojim bogatstvom, nego: *Tko se hvaliti hoće, neka se hvali time što ima mudrost da mene spozna* (Jr 9, 22-23.), a ne što poznaje ostale stvari.

10. Drugo, nema ničega ugodnijeg nego spoznati božansku Mudrost:

- Blaženi oni koji je slušaju;
- još blaženiji oni koji je žele i traže;
- a najblaženiji su oni koji slijede njezine putove i kušaju u srcu tu beskrajnu slast koja je radost i sreća vječnog Oca i slava anđela! O, kad bismo okusili slast koju kuša duša koja pozna ljepotu Mudrosti, koja siše mlijeko s tih "Očevih grudiju" - mamilla Patris⁷, uskliknuli bismo sa Zaručnicom: *Ljubav je tvoja slada od vina* (Pj 1, 1.), slada od svih slasti stvorenja, a posebno kad govori dušama koje razmatraju ove riječi: *Kušajte i vidite* (Ps 33 (34), 9.) - *jedite i pijte, i opijte se* (Pj 5, 1.) mojim vječnim slastima, jer *u drugovanju sa mnom nema gorčine, i nema bola u zajedništvu sa mnom, već sam užitak i radost* (Mudr 8, 16.).

⁴ To je plan cjelokupnog djela podijeljenog u 17. poglavlja. Sam je otac Montfort postavio takvu podjelu na kraju svoga rukopisa.

⁵ Sv. Ivan Krizostom, *Homilia 76 in Mattheum*, c.24, 5. PG 58, 700.

⁶ Sv. Bernard, *Vitis Mystica...*, c. 22, n.75, PL 184, 679.

⁷ Izraz se nalazi u Klementa Aleksandriskog, *Paedagogus*, I, c.6, PG 302.

11. Treće, spoznaja Vječne mudrosti nije samo najplemenitija i najugodnija nego je također i najkorisnija i najpotrebnija, jer se život vječni sastoji u tome *da upoznamo jedino pravoga Boga i njegova Sina Isusa Krista* (Iv 17, 3.), jer tebe znati, uzvikuje Mudrac govoreći o Mudrosti, *savršena je pravednost, i poznavati snagu tvoju korijen je besmrtnosti* (Mudr 15, 3.). Želimo li uistinu imati život vječni, težimo za spoznajom Vječne Mudrosti.

Želimo li već na ovom svijetu savršenu svetost, i ponovno, upoznajmo Mudrost. Hoćemo li u srcu imati korijen besmrtnosti, imajmo u duhu spoznajmu Mudrosti. Spoznati Krista, Utjelovljenu Mudrost – znači dosta znati, makar drugo ne poznavao. Znati sve, a njega ne upoznati – znači uistinu ništa ne znati.⁸

12. Što koristi strijelcu da zna gađati oko cilja, ako sam cilj promaši? Što će nam sve ostale znanosti spasenja, ako ne poznamo Isusa Krista koji je jedini ono potrebno i koji je cilj kojem moramo svi prispjeti? Premda je veliki Apostol poznavao mnoge stvari i bio stručnjak u ljudskom umijeću, ipak je izjavio da ne želi znati drugo do li Isusa Krista, i to raspetoga: *jer ne držah zgodnim među vama išta drugo znati osim Isusa Krista, i to raspetoga* (1 Kor 2, 2.). Recimo i mi s njime: *Ali sve to što mi je bilo vrijedno, izgubilo je u mojoj cijeni vrijednost za me zbog Krista. Štoviše, sve sada gubi u mojoj cijeni svoju vrijednost zbog najveće prednosti: spoznaje Krista Isusa, moga Gospodina* (Fil 3, 7-8). Sve su mi ove spoznaje ništavne u usporedbi s Isusom Kristom, mojim Gospodinom. Sada vidim i sam proživljavam da je ta spoznaja tako ugodna, korisna i divna da do ostalih više ništa ne držim, te, iako su mi se prije toliko sviđale, sada mi se čine prazne i smiješne, da mi se čini gubitkom vremena dok se njima bavim.

A ovo velim zato da vas tko ne prevari lukavim govorom... Pazite da vas tko za sobom ne odvede 'filozofijom' - ispraznom prijevarom (Kol 2, 4, 8.). Kažem vam da je Isus Krist vrelo svake znanosti, da se ne biste pustili prevariti lijepim i uzvišenim riječima govorniká, niti toliko prijevarne oštroumnosti filozofa. *Rastite... u milosti i pravoj spoznaji našega Gospodina, Spasitelja Isusa Krista* (2 Pt 3, 18.)! A da bismo mogli rasti u milosti i spoznaji Gospodina našega i Spasitelja Isusa Krista, Utjelovljene Mudrosti, govorit ćemo o njoj u slijedećim poglavljima nakon što se upoznamo s više oblika mudrosti.

13. Mudrost (*sapientia* od *sapere* = imati tek, kušati okusom) u svom osnovnom značenju riječi jest znanost slasti, kušanja, užitka u nečemu: “*sapida scientia* = “tečna” znanost; to je kušanje Boga i njegove istine, i gladovanje za Bogom.⁹

Ima više vrsta mudrosti. U prvom redu, razlikujemo pravu od lažne mudrosti. Prava je tek za istinom bez laži i pretvaranja, dok je lažna ték za lažju koja se prikriva izgledom istine. Ova lažna, kriva mudrost jest mudrost ili razboritost ovoga svijeta, a Duh Sveti dijeli je na tri vrste: *sapientia terrena, animalis, diabolica* - mudrost zemaljska, životinjska i đavolska (usp. Jak 3,15).

Prava mudrost dijeli se na naravnu i nadnaravnu. Naravna mudrost je spoznaja naravnih stvari na jedan osobit način - u njihovim prvim uzrocima. Nadnaravna mudrost je spoznaja nadnaravnih i božanskih stvari u njihovu podrijetlu. Ta se nadnaravna mudrost dijeli na bitnu (supstancijalnu) ili nestvorenu i na akcidentalnu (nebitnu) ili stvorenu. Akcidentalna ili stvorena mudrost sastoji se u komunikaciji, priopćivanju nestvorene Mudrosti ljudima kojima se ona sama predaje, a to je, drugačije rečeno, dar mudrosti. Bitna ili nestvorena Mudrost jest sam Božji Sin, druga osoba Presvetog Trojstva, tj. Vječna Mudrost u vječnosti, ili Isus Krist u vremenu. I upravo o toj Vječnoj Mudrosti govorit ćemo na slijedećim stranicama.

14. Tu ćemo Mudrost promatrati u vječnosti - u njezinu božanskom podrijetlu u Očevu krilu kao predmet Očeve radosti. Gledat ćemo je u vremenu kako sja u svim stvorenjima

⁸ Prilagodba teksta sv. Augustina, *Ispovijesti*, knj. 5, pog. 4, br. 7.

⁹ Tumačenje riječi *sapientia* – *sapida scientia* koje dovodi ovu riječ u svezu riječju *sapor*, dobar okus nalazimo kod sv. Tome Akvinskog, sv. Izidora, sv. Bernarda.

svemira. Promatrat ćemo je, zatim, u posvemašnjem poniženju u utjelovljenju i smrtnom životu, da joj se potom divimo u pobjedničkoj slavi na nebesima.

Upoznat ćemo se, konačno, sa sredstvima koja će nam omogućiti da tu Mudrost zadobijemo i sačuvamo. Prepuštam, dakle, filozofima dokaze njihova filozofiranja, meni osobno nepotrebna; prepuštam kemičarima tajne njihove svjetovne mudrosti. *Mi navješćujemo mudrost među savršenima* (1 Kor 2, 6.). Govorimo, dakle, o pravoj Mudrosti, o vječnoj, nestvarnoj i utjelovljenoj Mudrosti savršenim i predodređenim dušama.

2. Poglavlje: PODRIJETLO I UZVIŠENOST VJEČNE MUDROSTI

15. Možemo uskliknuti sa sv. Pavlom: *O dubino... Mudrosti... Božje!* (Rim 11,33.). O dubino, o neizmjernosti, o neshvatljivosti Mudrosti Božje! – *Tko će opisati podrijetlo njezino?* (Iz 53, 9; Dj 8,33.). Koji će anđeo biti dovoljno prosvijetljen i koji čovjek toliko presmion da nam pokuša točno razjasniti njezino podrijetlo? Neka se zatvore sve oči da ne zaslijepe od tako snažnoga bljeska i tako neobične sjajne svjetlosti! Neka umukne svaki jezik da ne umanji sjaja tako savršene ljepote u želji da je otkrije! Neka se pred njom poništi i pokloni svaki duh da ga ne pritisne neizmijerna težina božanske Mudrosti dok je želi istraživati!

16. Međutim, sam Duh Sveti prilagodio se našoj slabosti i daje nam sliku te Mudrosti u *K n j i z i M u d r o s t i* koju je nadahnuo upravo radi nas. Vječna Mudrost je *dah sile Božje, i čist odvir slave Svemogućeg; zato je ništa nečisto ne može oskvrnuti. Ona je odsjev vječne svjetlosti, i zrcalo čisto djela Božjeg, i slika dobrote njegove* (Mudr 7, 25-26).

17. To je supstancijalna i vječna slika božanske ljepote koju je vidio sv. Ivan Evanđelist u divnom zanosu na Patmosu kad je uskliknuo: *U početku bijaše Riječ - Sin Božji, Vječna Mudrost - i Riječ bijaše kod Boga, i Riječ bijaše Bog* (Iv 1, 1.).

18. O toj Mudrosti na više je mjesta u Salomonovim knjigama rečeno da je stvorena, tj. proizvedena već od početka, prije svih stvari i prije svih vjekova. A ona sama kaže o sebi: *Oblikovana sam još od vječnosti, od iskona, prije nastanka zemlje. Rodih se kad još nije bilo pradubiná, dok nije bilo izvorá obilnih voda* (Izr 8, 23-24.).

19. I ta se uzvišena ljepota Mudrosti toliko svidjela Bogu Ocu i u vječnosti i u vremenu da je taj veliki Bog rekao kod Kristova krštenja i preobraženja: *Ovo je Sin moj, ljubljeni moj, koga sam odabrao!* I apostoli su od te svijetle i neopisive jasnoće vidjeli nekoliko zraka njegova preobraženja, od kojih su okusili svu radost i pali u blagi zanos: “Vidješe nešto sjajno, Uzvišeno, nedokučivo, beskrajno, drevnije od neba i svemira!¹⁰”

Pa kad ni sam ne nalazim riječi da izrazim i najmanju misao koju imam o toj uzvišenoj ljepoti i vrhunskoj slasti, a i ta je misao neuporedivo slabija od same uzvišenosti Mudrosti, tko će naći prave riječi da je opiše kako dolikuje? To možeš samo ti, veliki Bože, koji je dobro poznaješ i koji je možeš otkriti kome hoćeš.

20. Evo kako sama Mudrost otkriva što je ona kroz svoje učinke i svoje djelovanje u dušama. Neću miješati svoje riječi s njezinima da im ne bih umanjio sjaj i uzvišenost. Navodim 24. poglavlje Sirahove knjige.

21-28. *“Mudrost se sama slavi i sred puka svog se hvali. Usta svoja otvara u zboru Svevišnjeg i pred njegovom se moći proslavlja; Izidoh iz usta Svevišnjeg i pokrih zemlju kao magla. Na visinama nebeskim razapeh šator svoj, i prijestol moj bi stup od oblaka. Obidoh sama krug nebeski i prošetah se dubinama bezdana. U vlasti su mojoj valovi morski i sva zemlja, svi narodi i puci. Među svima njima tražila sam počinka i na čijoj baštini da se nastanim.*

¹⁰ Prilagodba druge strofe himna Večernje Preobraženja.

Tada mi zapovjedi Stvoritelj sviju stvari, i koji me stvori, odredi mjesto za šator moj, i reče: Nastani se u Jakovu, i uđi u baštinu Izraelu. Prije vjekova, od iskona on me stvorio i neću prestati dovijeka. Pred njim sam služila u Svetom šatoru i potom se nastanila na Sionu. Dao mi je tako spokoj u milome gradu, i vlast mi je u Jeruzalemu. Tako se ukorijenih u slavnom narodu, na dijelu Gospodnjem, u baštini njegovoj. Uzrastoh kao cedar na Libanu i kao čempres na gori Hermonu. Uzrastoh kao palma u Engadu i kao ružičnjaci u Jerihonu. Kao divna maslina u dolini, uzrastoh kao makljen nad vodama.

Rasuh miomiris svoj kao cimet i drvo bagremovo, i zamirisah mirisom kao smirna izabrana, kao galban, oniks i stakte, i kao vonj tamjanov u Šatoru. Raširih grane svoje kao terebinta, i grane su moje divne i ljupke. Propupah kao trs mladica ljupkim, i cvjetovi su moji pored slave i bogatstva. Ja sam mati lijepje ljubavi, i straha, i znanja, i svetog ufanja. U meni je sva milost življenja i istine; u meni je sva nada života i kreposti. Dođite k meni svi koji me žudite i nasitite se plodovima mojim. Jer je spomen na me slađi od meda i baština moja od mednoga saća. Koji me jedu, još više su me gladni, i koji me piju, još više za mnom žedaju. Tko mene sluša, taj se ne stidi, i tko samnom radi, taj ne griješi. (Oni koji me daju drugima upoznati, imat će život vječni. Sve je ovo knjiga života, knjiga Saveza Bog Svevišnjega i spoznaja istine)".¹¹ (Sir 24, 1 – 22.).

29. Drveće i biljke, kojima se Mudrost upoređuje, a koje donose različite plodove i posjeduju različite osobine, označuju tu veliku raznolikost stanja, uloga, kreposti duša, od kojih jedne naliče na cedre zbog uzdignuća njihova srca Bogu, druge na čemprese zbog neprestanog razmatranja o nestalnosti ovoga svijeta i smrti.

Druge opet kao palme po poniznom podnošenju napora, a neke kao ružičnjaci po mučeništvu i prolijevanju krvi. Platane uz obale voda i terebinte s daleko ispruženim granama označuju duše zbog otvorene ljubavi koju pružaju braći. Balzam, mirha i ostale mirisne biljke koje toliko ne upadaju u oči, simboliziraju skromne i povučene duše koje ne nastoje da ih ljudi poznaju, nego samo Bog.

30. Nakon što se Mudrost pokazala kao majka i izvor svih dobara, potiče ljude da ostave sve i da nju traže, jer se ona daje samo onima, kaže sv. Augustin, koji je žele i traže tolikom revnošću kako to zaslužuju velike stvari. U 22. retku božanska Mudrost pokazuje tri stupnja pobožnosti, a posljednji predstavlja pravo savršenstvo:

- a) služiti Boga poniznom podložnošću,
- b) raditi u njemu i po njemu u ustrajnoj vjernosti,
- c) tražiti potrebno svjetlo i unutarnje pomazanje da bismo i drugim nadahnuli ljubav prema Mudrosti te ih dovedemo do vječnoga života.

3. Poglavlje: ČUDESNA MOĆ BOŽANSKE MUDROSTI U STVARANJU SVIJETA I ČOVJEKA

31. Božanska je Mudrost zabljesnula iz Božjeg Krila u času kad je, nakon čitave vječnosti, stvorila svjetlo, nebesa i zemlju. Sv. Ivan nam kaže da je sve stvoreno po Riječi, tj., po Vječnoj Mudrosti: *Sve je po njoj postalo* (Iv 1, 3.). Salomon kaže da je ona majka i sazdateljica svega: *Ona je roditeljka svega toga. Mudrost je umjetnica u svemu* (Mudr 7, 12-21.). On je ne zove samo sazdateljicom, već i majkom, jer običan radnik ne može toliko ljubiti svoje djelo kao što majka ljubi svoje dijete.

32. Pošto je sve stvorila, Vječna Mudrost ostaje u svim stvarima da ih podržava i obnavlja: ispunja sve, sve obnavlja (Mudr 1, 7; 7, 27.). I ta je vrhunska i prava ljepota u stvorenom svijetu postavila divan red koji u njemu kraljuje. Ona je odijelila, sastavila, izmjerila, pridodala i izbrojila sve što je na njemu. Ona je razapela nebesa, ona je postavila Sunce.

¹¹ U izdanju Biblije Stvarnost nedostaje ovaj redak broj 18.

Mjesec, zvijezde i planete i izvagala sve do izvora. Konačno, reče ona: bila sam s Bogom i upravljala sam svim stvarima savršenom točnošću na najrazličitije načine, a to je bila vrsta igre da se zabavim i rasonodim svoga Oca: *Bila sam kraj njega kao graditeljica, bila u radosti, iz dana u dan, igrajući pred njim sve vrijeme: igrala sam po tlu njegove zemlje ...* (Izr 8, 30-31.).

33. Ta se neopisiva igra božanske Mudrosti doista i vidi u različitim stvorenjima koja je stvorila u svemiru. Ne govoreći o različitim bezbrojnim anđelima, niti o veličini različitih zvijezda, niti o raznim temperamentima ljudi, vidimo tolike divotne izmjene godišnjih doba, najraznovrsnije instinkte životinja, mnogobrojne vrste biljaka, ljepote cvijeća, voće raznih okusa. *Tko je mudar, nek o svemu tom razmišlja!* (Ps 106 (107), 43.). Tko je taj kome se Mudrost otkrila? Tko će svojim umom otkriti tajne prirode?

34. Mudrost se objavila svetima - kako vidimo u njihovim životopisima. I oni su bili katkada toliko zadivljeni ljepotom, ljupkošću i rasporedbama božanske Mudrosti i u najmanjim stvarima da su, promatrajući npr. pčelu, mrava, žitni klas, cvijet ili crva, padali u ekstazu i zanos.

35. Ako su moć i ljupkost Vječne Mudrosti toliko zablistale u stvaranju, u ljepoti, i redu svemira, ona je još divnije zasjala u stvaranju čovjeka, jer je on njezino divotno remek-djelo, živa slika njezine ljepote i njezinih savršenosti, velika posuda njezinih Milosti, čudesna riznica njezinih bogatstava i njezin jedinstveni zamjenik na zemlji. *Mudrost je tvoja sazдала čovjeka da vlada nad stvorovima tvojim ...* (Mudr 9, 2.).

36. Trebalo bi da ovdje na slavu te lijepe i moćne djeliteljice objasnimo ljepotu i izvornu uzvišenost koju je dala čovjeku kad ga je stvorila. Ali neizmjerni grijeh koji je taj isti čovjek počinio rasprostro je tamu i okaljao i mene, jadno Evino dijete, da mi je toliko pomračio razum te o toj uzvišenosti mogu tek nesavršeno govoriti.

37. Mudrost je načinila, da tako kažemo, kopije i sjajne otiske svoga razuma, svoga uma i svoje volje te ih je dala čovjekovoj duši da on bude živa slika Božanstva. U njegovu je srcu zapalila vatru čiste ljubavi prema Bogu, dala mu je sjajno tijelo i zatvorila u njemu, na jedan umanjen način, najrazličitije savršenosti anđela, životinja i drugih stvorenja.

38. Sve je u čovjeku bilo svijetlo bez tmina, lijepo bez ružnoga, čisto bez ljage, usklađeno bez nereda, bez ikakve ljage i nesavršenosti. Njegov je duh dobio u baštinu svjetlo Mudrosti kojim je savršeno poznao svoga Stvoritelja. U duši je nosio Božju milost kojom je bio nedužan i ugodan u očima Svevišnjega. Njegovo je tijelo nosilo besmrtnost. U srcu mu je gorjela čista ljubav te se nije bojao smrti, i tom je ljubavlju neprestano, neprekidno i čisto ljubio Boga radi njega samoga. Čovjek je, uz to, bio tako pobožanstvenjen da je bio stalno u zanosu, uronjen u Boga, jer se nije morao boriti sa strastima, niti je trebao da se odupire neprijateljima. O divne li darežljivosti Vječne Mudrosti prema čovjeku! Sretnoga li čovjeka u svoj svojoj nedužnosti!

39. Ali evo teške nesreće! Božanski se brod razbio na tisuće komada, lijepa je zvijezda pala, te krasno sunce pokriveno je blatom! Čovjek griješi i griješeći gubi svoju mudrost, svoju nedužnost, svoju ljepotu i besmrtnost. Gubi i sva dobra koja je primio, a napada ga bezbroj zala. Duh mu je otupio i postao zamračen te više ništa ne vidi. Srce mu je ohladnjelo prema Bogu. Duša mu se grijehom zamračila i sliči zloduhu. I strasti su mu se raspojasale i više im nije gospodar. Dao je u sebi prebivalište zlodusima te je postao njihovim robom. Stvorenja ga napadaju i vode s njime rat. Eto, tako čovjek postaje robom demona, predmet Božje srdžbe i žrtva pakla.

Sam sebi je postao ružan da se sakrio od srama. Na sebi nosi prokletstvo i osuđen je na smrt. Istjeran je iz zemaljskog raja, a i onaj na nebu mu je zatvoren. Na ukletoj zemlji mora provoditi nesretan život bez ikakve nade da će biti sretan. Dapače, mora umrijeti kao zlikovac,

a nakon smrti dušom i tijelom sa svom svojom djecom, bit će poput đavla zauvijek osuđen¹². Eto, to je strašna nesreća koja se nakon grijeha sručila na čovjeka. To je zaslužena osuda što ju Božja pravda izrekla protiv njega.

40. U tom je stanju Adam očajan: ne može primiti lijeka ni od anđela ni od drugih stvorenja. To stanje nitko više ne može popraviti, jer je on bio tako lijep i tako divno sazdan, a sada je po grijehu odviše ružan i okaljan. Shvatio je da je istjeran iz raja i udaljen od Božje nazočnosti. Božja ga pravda progoni zajedno sa svim njegovim potomstvom. Nebo je za njega zatvoreno, a pakao otvoren, i nikoga nema da mu ponovno otvori nebo, a zatvori pakao.

4. Poglavlje: ČUDESNA DOBROTA I MILOSRĐE VJEČNE MUDROSTI PRIJE UTJELOVLJENJA

41. Vječna Mudrost je duboko ganuta nesrećom jasnoga Adama i njegovih potomaka. Sa žalošću promatra kako je razbijen njezin počasni brod, rastrgan njezin vjerni portret, razoreno njezino remek-djelo, a njezin namjesnik na zemlji svrgnut s prijestolja. Ona nježno osluškuje njegov plač i uzdahe. Blago gleda znoj njegova čela, suze u očima, napore njegovih ruku, bol njegova srca i žalost njegove duše.

42. Pričinja mi se da vidim kako ta blaga Gospodarica i po drugi put poziva i okuplja, da tako kažemo, Presveto Trojstvo da bi ono čovjeka popravilo kao što ga je i sazдалo. I na tom savjetovanju kao da se odigrao boj između Vječne Mudrosti i Božje Pravde.

43. Kao da čujem kako Mudrost govori u prilog čovjeku: da je on uistinu grijehom zaslužio da bude zauvijek sa svojim potomstvom osuđen s buntovnim anđelima, ali treba da mu se iskaže milosrđe, jer je više sagriješio iz slabosti i neznanja negoli iz zlobe. I tumači dalje kako je velika šteta da jedno remek-djelo ostane zauvijek u ropstvu neprijatelja te da milijuni i milijuni ljudi zbog grijeha jednoga budu vječno izgubljeni. S druge pak strane pokazuje na nebu prazna mjesta otpalih anđela koja treba popuniti i ukazuje na veliku Božju slavu u vremenu i vječnosti ako čovjek bude spašen.

44. Čini mi se također da čujem Pravdu koja odgovara da je čovjek sa svim svojim potomstvom osuđen na smrt i vječno odbačenje te da se osuda mora izvršiti bez odlaganja i milosrđa kao što je izvršena nad Luciferom i njegovim pristašama. Čovjek, nezahvalan za primljene darove, u svojoj je neposlušnosti i oholosti slijedio đavla, pa neka ga sada slijedi i u kazni, jer grijeh mora biti primjerno kažnjen.

45. Vidjevši da u svemiru nema ničega dostojnijega da okaje čovjekov grijeh, da zadovolji pravdi i da ublaži srdžbu, Vječna Mudrost je pronašla divno sredstvo da spasi toga jasnog čovjeka kojega je nježno ljubila. Čudo neshvatljive i zapanjujuće ljubavi koja ide do skrajnosti! Ta ljubazna i uzvišena Vladarica sama se nudi kao žrtva svome Ocu da zadovolji Pravdi, da mu ublaži srdžbu, a nas da izvuče iz đavolskoga ropstva i paklenoga ognja te nam tako pribavi vječnu sreću.

46. Njezina je ponuda prihvaćena. Prijedlog je prihvaćen i donesena je odluka: Vječna Mudrost, Božji Sin, postat će čovjekom u odgovarajućem vremenu i u točno određenim okolnostima. Kroz nekih četiri tisuće godina koje su protekle od stvaranja svijeta i Adamova grijeha do utjelovljenja božanske Mudrosti, Adam i njegovi potomci umirali su prema Božjem zakonu koji se okrenuo protiv njih, ali zbog budućega utjelovljenja Božjeg Sina i oni su dobivali milosti da se mogu pokoravati njegovim zapovijedima i da mogu činiti dostojnu

¹² Osuđen – uzeto u značenju, izgubljen i uklonjen, udaljen od neba. Jasno je da ovdje Montfort trenutno zamišlja kakvo bi bilo stanje čovjeka bez Otkupljenja da bi pred očima čitatelja sva veličina Božje ljubavi o kojoj govori u slijedećem poglavlju.

pokoru nakon što su te iste zakone prekršili. I, ukoliko su umrli u milosti i prijateljstvu s Bogom, duše su im sišle u limb čekajući svoga Spasitelja da im otvori nebeska vrata.

47. Kroz sve vrijeme prije svoga utjelovljenja Vječna Mudrost je davala ljudima znakove svoga prijateljstva kao i veliku želju da im daruje svoje čari i da boravi s njima. *Moja su radost*, kaže ona, *djeca čovjekova* (Izr 8, 31.). – *Ona hodi naokolo tražeći sebi dostojne* (Mudr 6, 16.). Traži osobe dostojne svoga prijateljstva i svoga blaga, same svoje osobe. Ta se Mudrost izlila na različite narode, na svete duše da od njih učini Božje prijatelje i proroke. Zato je ona sama oblikovala sve svete patrijarhe, Božje prijatelje, proroke i svece Staroga i Novoga saveza. *Ona prelazi od naraštaja do naraštaja u svete duše i čini od njih Božje prijatelje i proroke* (Mudr 7, 27.).

48-49. I evo kako ju je opisao sam Duh Sveti u 10. poglavlju “Knjige Mudrosti”:

“Ona je štitila prvooblikovanog oca svijeta, koji je stvoren sam, istrгла ga iz grijeha njegova i dala mu jakost da vlada svemirom. A kad se u jarosti svojoj grešnik odmetnu od nje, poginu u mržnji svojoj bratoubilačkoj. I kad je zemlju zbog njega potop stigao, opet ju je Mudrost spasila brodeći s pravednikom na krhkom drvetu. I kada se, složni u opaćini svojoj, narodi bijahu pomutili, ona je našla pravednika i sačuvala ga Bogu nezazorna, i uzdržala jačim od ljubavi prema djetetu. Kad su bezbožnici izgibali, ona je izbavila pravednika koji je bježao od ognja što je s neba pao na pet gradova. O opaćini njihovoj još svjedoči pustoš puna dima i bilje kojemu plod nikad ne sazrijeva, i stup soli što stoji kao spomenik duši nevjernoj. I jer nisu slijedili puta Mudrosti, izgubili su spoznaju o dobru, i još ostavili svijetu spomenik svoje ludosti, da se ne mogu sakriti zlodjela njihova.

“A Mudrost je vjernike svoje spasila od nevolje. Kad je pravednik bježao ispred jarosti bratove, ona ga je vodila pravim stazama; pokazala mu Božje kraljevstvo i podarila mu znanje o svetinjama; uspjehom okrunila napore njegove i umnožila plodove truda njegova. Kad su ga pritijesnili lakomci, pomogla ga je i obdarila bogatstvom. sačuvala ga od neprijatelja i zaštitila od zasjeda, darovala mu pobjedu u žestokom boju, da spozna kako je bogobožnost od svega jača. Ona nije ostavila prodanog pravednika, nego ga je čuvala od grijeha; s njim je u tamnicu sišla, te ga ni u okovima nije zapustila dok mu nije donijela žezlo kraljevsko i vlast nad onima koji ga tlačise i nagnala u laž one koji ga kaljahu, a njemu dala slavu vječnu. Ona je spasila sveti puk i rod besprijeikorni od vlasti naroda mučiteljskog.

Ušla je u dušu sluge Gospodnjeg, i on se strašnim kraljevima opro čudesnim znacima. Ona je dala plaću svetima za njihove trude i vodila ih putem čudesnim, danju im bila zaklon od žege i noću zvjezdani sjaj. Provela ih preko Mora Crvenog, provela ih preko vode velike, a neprijatelje njihove valovima potopila, i onda ih izbacila iz dubina bezdana. Zato su pravednici oplijenili bezbožnike i pjesmom proslavili tvoje sveto ime, Gospodine, jednodušno opjevali tvoju ruku zaštitnicu. Jer je Mudrost otvorila usta nijemima i obdarila djecu nejaku jezikom rječitim” (Mud 10, 1-21)

50. U slijedećem poglavlju Knjige Mudrosti Duh Sveti navodi različita zla od kojih je Mudrost oslobodila Mojsija i Izraelce dok su boravili u pustinji. I ovome možemo dodati da su svi oni koji su, bilo u Starom bilo u Novom Savezu, bili oslobođeni velikih opasnosti, upravo oslobođeni i izliječeni posredovanjem Vječne Mudrosti: Danijel iz lavlje jame, Suzana od zločina za koji su je lažno optužili, tri mladića u Babilonu iz ognjene peći ... sveti Petar iz tamnice, sveti Ivan iz kotla kipućeg ulja, kao i bezbrojni mučenici i priznavaoci koji su oslobođeni bilo od tjelesnih muka, bilo od kleveta kojima su kaljali njihov dobar glas. *Nam per Sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi, Domine, a principio.* (Mudr 9, 19.)

51. Recimo i mi zanosno: Tisuću puta blažena je ona duša u koju je ušla Mudrost da se u njoj nastani! Ma morala vojevati u mnogim bojevima, uvijek će izići kao pobjednica! Prijetila joj ne znam kakva opasnost, iz nje će biti oslobođena, tištila je bilo kakva žalost, razveselit će

se i bit će utješena, zapadne li u teška poniženja, bit će uzdignuta i proslavljena u vremenu i u vječnosti.

5. Poglavlje: ČUDESNA UZVIŠENOST VJEČNE MUDROSTI

52. Nakon što nam je Duh Sveti u 8. Poglavlju Knjige Mudrosti pokazao njezinu uzvišenost tako divnim i razumljivim riječima, potrebno je tek da ih ovdje iznesemo uz mala razmišljanja.

53. 1. *“Njena se snaga prostire s jednoga kraja svijeta na drugi, i blagotvorno upravlja svemirom”*. Ništa nije tako blago i ugodno kao Mudrost. U sebi je ugodna bez gorčine, a one koji je ljube ne ostavlja razočarane. Blaga je u vodstvu i nikome ne nanosi silu. Često bismo rekli da nije nazočna u nesrećama i neredima koji se na nas sručuju, jer je toliko diskretna i blaga, ali, jer ima nepobjedivu snagu, ona sve neprimjetno i snažno privodi sretnom svršetku na način nepoznat ljudima. I mudrac treba da bude kao i ona: *suaviter fortis, fortiter suavis?* Blag u jakosti i jak u blagosti.¹³

54. 2. *“Nju zavoljeh i za njom čeznuh od svoje mladosti; i nastojah da mi bude zaručnica, i zaljubih se u ljepotu njezinu”*. Tko god želi da zadobije veliko blago Mudrosti, treba da je poput Salomona traži vrlo rano, ako je moguće već od svoje mladosti. Neka je traži duhom i čisto kao što čisti zaručnik traži svoju zaručnicu. Tražiti je treba ustrajno i neumorno sve dok je ne nađe. Jedno je sigurno: Vječna Mudrost toliko ljubi duše da ih uzima za svoje zaručnice i s njima sklapa duhovni, ali pravi brak kakav ovaj svijet ne poznaje. O takvim događajima povijest nam pokazuje primjere.¹⁴

55. 3. *“Njezina životna nazočnost Bogom podaruje sjaj njezinu plemenitom podrijetlu, jer je ljubi Gospodar svemira”*. Mudrost je sam Bog: evo slave njezina podrijetla. Bog Otac u njoj nalazi sve svoje milje, kako je to i posvjedočio: eto koliko je ljubi!

56. 4. *“Ona je povjerenica znanja Božjeg, izbiračica djela njegovih”*. Sama Mudrost prosvjetljuje svakog čovjeka koji dolazi na ovaj svijet. Ona je sama sišla s neba da nas pouči o tajnama Božjim, i mi nemamo drugog pravog Učitelja doli tu Utjelovljenu Mudrost koja se zove Isus Krist. Ona upravlja i usmjeruje k cilju sva djela Božja, a pogotovo svece, nadahnjujući im što treba da čine i oslađujući im ono što su spoznali da lakše čine.

57. 5-7. *“Ako je bogatstvo blago poželjno u ovom životu, što je onda bogatije od mudrosti koja sve stvara? Ako opet razum stvara, tko je na svijetu od nje veći umjetnik? Ako li pak tko ljubi pravednost, te kreposti su plodovi njezinih napora: ona poučava umjerenosti i razboritosti, pravednosti i hrabrosti, od kojih u životu nema ništa korisnije ljudima”*. Salomon nam poručuje da se isplati jedino nju ljubiti, jer od nje sve očekujemo: i dobra bogatstva i spoznaju tajna prirode i dobra duše, bogoslovne i stožerne kreposti.

58. 8. *“Ako li tko čezne za većim znanjem, ona poznaje prošlost i prorije budućnost, vična je izrekama i umije odgonetati zagonetke. Ona znade unaprijed znake i čudesa i slijed razdoblja i vremena”*. Tko želi imati znanje o stvarima u redu milosti i naravi, i to ne obično,

¹³ Izreka je uzeta od Sacy-a, koji je pripisuje sv. Bernardu.

¹⁴ Montfort bez sumnje misli na bl. Henrika Suso. (usp. br. 132). Sveti Pavao piše: “Da ljubomorani sam na vas božanskom ljubomorom, jer sve učinim da vas zaručim s jednim zaručnikom: da vas privedem Kristu kao čistu djevicu”. (2Kor 11,2); Montfort govori i o svome osobnom iskustvu: “U novoj obitelji kojoj pripadam vjenčao sam se s mudroču i s križem, tu je moje čitavo blago vremenito i vječno, zemaljsko i nebesko, a ono je tako veliko da, kada bi bilo poznato, mojoj bi sudbini zavidjeli najbogatiji i najmoćniji kraljevi zemlje. Nitko ne pozna tajne o kojoj govorim, ili posve malo njih. Ti ćeš je upoznati u vječnosti, ako se sretno spasiš, jer bi se moglo dogoditi i suprotno: dršći i više ljubi.” (Pismo br.20); O mističnim zarukama govore sv. Terezija Avilska, *Zamak duše II. br.3*, sv. Ivan od Križa, u *Duhovnom spjevu*, te mnogi drugi sveci.

suho i površno¹⁵, već izvanredno, sveto i duboko, mora poduzeti sve napore da steče Mudrost bez koje čovjek, ma kako bio učen pred ljudima, pred Bogom ne vrijedi ništa: *in nihilum computabitur* (Mudr 3, 17.).

59. 9. "Zato odlučih je dovesti kao družicu životnu, znajući da će mi biti savjetnica u sreći i tješiteljica u brigama i tuzi". Tko može reći da je siromah uz Mudrost koja je tako bogata i tako darežljiva? Tko da bude žalostan uz Mudrost koja je tako blaga, nježna i lijepa: Ali tko od onih koji traže Mudrost mogu iskreno reći sa Salomonom: "Proposui ergo!" – Odlučio sam? Većina od njih nije donijela pravu odluku; u njih postoji samo neka voljica ili klimava i neodređena odluka, a po takvoj oni neće nikada naći Mudrost.

60. 10-14. "Po njoj ću steći slavu u mnoštvu narodnom, još kao mladić čast pred starcima. Na sudu će se vidjeti kako sam oštroman, i divit će mi se velikaši kad stanem pred njih. Čekat će me kad budem šutio, i slušat će me kad prozborim; ako se odulji govor moj, držat će ruku na svojim ustima. Po njoj ću zadobiti besmrtnost i ostavit ću vječni spomen rodu budućem. Vladat ću pucima, i narodi će mi biti podložni". Na ove riječi, kojima se Mudrac hvali, sveti Grgur iznosi ovo razmišljanje: "Ljudi koje je Bog izabrao da pišu ove svete riječi, jer su bili puni Duha Svetoga, na neki način izlaze iz samih sebe da uđu u Boga koji ih prožima. Tako oni postaju Božjim jezikom, i u onom što govore ne misle ni na koga osim na Boga, te tako govore o sebi kao da govore o nekom drugom."¹⁶

61. 15-17. "Pobojat će se strašni silnici kad čuju za me, a s narodom ću svojim biti dobrotiv i hrabar u ratu. Kada se vratim kući, tad ću počinuti kraj nje, jer u drugovanju s njome nema gorčine, i nema bola u zajedništvu s njom, već samo užitak i radost. Kad sam tako sve u sebi razmislio i srcem svojim razabrao da je besmrtnost u srodstvu s mudrošću, - i da je u ljubavi njezinoj radost čista i u djelima ruku njezinih blago neiscrpno, razboritost u izmjeni misli s njome, i slava u zajedništvu riječi njezinih, stao sam tad okolo hoditi i nastojati kako bih je zadobio".

Nakon što je Mudrac u malo riječi sazeo ono što je prije rekao, povlači ovaj zaključak: "Stao sam tad okolo hoditi i nastojati kako bih je zadobio." Da postignemo, dakle, Mudrost, potrebno je da je redovno tražimo, a to znači: potrebno je da budemo spremni sve ostaviti, sve pretrpjeti i sve poduzeti da je posjedujemo. Malo ih je koji je nalaze, jer ih je malo koji je traže na način koji je nju dostojan.

62. U 7. poglavlju Mudrosti Duh Sveti još govori o uzvišenosti Mudrosti ovim riječima: *U nje je duh razborit, svet, jedinstven, mnogostran, tanan, okretan, pronicav, neoskvrnjen, jasan, nepristran, dobrohotan, oštar, nezaprečiv, dobrotvoran, čovjekoljubiv, postojan, pouzdan, bezbrižan, svemoćan, svenadzoran, što prodire kroza sve duše, mudre, čiste, najtanje. Jer je Mudrost gibljivija od svakog gibanja, ona proniče i prožima sve svojom čistoćom* (Mudr 7, 22-24.). *Konačno, ona je neiscrpiva riznica ljudima, i koji se njome služe, postaju prijatelji Božji, preporučeni darovima njezina nauka* (Mudr 7,14)¹⁷.

63. Nakon ovih snažnih i nježnih riječi Duha Svetoga kojima nam pokazuje ljepotu, uzvišenost i bogatstvo Mudrosti, može li postojati koji čovjek, a da je ne uzljubi i da je ne traži svim srcem? Neka je traži tim više, jer je ona neizmjereno blago svojstveno čovjeku jedinom, ta za nju je čovjek i stvoren, a ona sama živo želi da se tom čovjeku potpuno preda.

¹⁵ Montfort u broju 64. *Rasprave o pravoj pobožnosti* kritizira one koji Isusa i Mariju poznaju samo "spekulativno, suho, neplodno i hladno".

¹⁶ Sv. Grgur Veliki, *Knjige čudoređa*, I. br.3. PL 75, str.517.

¹⁷ To je najvažniji tekst cijelog poglavlja: Montfort ga smatra sažetkom svega što ima izložiti. Ponovo ga prihvaća na početku slijedećeg poglavlja u broju 64.

6. Poglavlje: ŽARKA ŽELJA VJEČNE MUDROSTI DA SE DADE LJUDIMA

64. Između Vječne Mudrosti i čovjeka postoji nevjerojatno tijesna veza prijateljstva. Mudrost je za čovjeka, a čovjek je stvoren za Mudrost. *Ona je neiscrpiva riznica ljudima* (Mudr. 7, 14.), a ne za anđele, ni za druga stvorenja.

To prijateljstvo Mudrosti prema čovjeku proizlazi iz same njegove biti već u stvaranju, jer je čovjek zgusnuti sadržaj njezinih čudesa, njezin mali i veliki svijet, njezina živa slika i namjesnik na zemlji. I otkad je iz preobilne ljubavi prema čovjeku postala njemu slična postavši i sama čovjekom i predala se u smrt da ga spasi, ona ga ljubi kao svoga brata i prijatelja, kao učenika, sljedbenika, cijenu svoje krvi i subaštinika svoga Kraljevstva. I kad joj srce kojeg čovjeka odbije ljubav, ili joj se ta ljubav preotme, tad je nad njom izvršen pravi zločin i pravo nasilje.

65. Ta vječna i toliko ljupka ljepota toliko želi prijateljstvo ljudi, da je nadahnula i knjigu¹⁸ da postigne to prijateljstvo otkrivajući čovjeku svoju uzvišenost i živu želju kojom ga želi imati. Ta je knjiga kao pismo ljubljene svom ljubljenom da zadobije njegovu ljubav. Tako žarkom željom čezne za čovjekovim srcem i tako nježno traži njegovo prijateljstvo, a izrazi i pozivi toliko su puni ljubavi, da, rekao bi, dok ih sluša, da to nije Vladarica neba i zemlje, i da joj je potreban čovjek da tek onda postane sretna.

66. Da bi našla čovjeka, “navrh brda, uza cestu, na raskršćima, kod izlaza iz grada, kraj ulaznih vrata, ona glasno viče: *Vama, o ljudi, propovijedam i upravljam svoj glas sinovima ljudskim* (Iz 8, 4.). Ja vas tražim, ja vas želim, vama svoj glas upravljam. Poslušajte i dođite k meni, ja ću vas učiniti sretnima! A da ih što jače privuče, ona im govori: *Po meni kraljevi kraljuju i velikaši dijele pravdu. Po meni knezuju knezovi, i odličnici i svi suci zemaljski* (Izr 8,15 sl.).

67. *Ja ljubim one koji ljube mene, i nalaze me oni koji me traže. U mene je bogatstvo i slava, postojano dobro i pravednost. Moj je plod bolji od čista i žežena zlata i moj je prihod bolji od čistoga srebra. Ja kročim putem pravde, sred pravičnih staza, i njima vodim sve koji mi dolaze, da dadem dobra onima koji me ljube i napunim njihove riznice.* I budite uvjereni da je moja najveća radost i najveća milina da budem uz djecu čovječju (Izr 8, 31.).

68. *Tako, djeco, poslušajte me, blago onima koji čuvaju moje putove. Poslušajte pouku da stečete mudrost, i nemojte je odbaciti. Blago čovjeku koji me sluša i bdi na mojim vratima svaki dan i koji čuva dovratnike moje. Jer tko nalazi mene, nalazi život i stječe milost od Gospodina. A tko se ogriješi o mene, udi svojoj duši: svi koji mene mrze, ljube smrt* (Izr 8, 32-36.).

69. Nakon tolikih nježnih i privlačnih riječi da za se pridobije prijateljstvo ljudi, kao da se još boji da se oni zbog njezina uzvišena sjaja i vrhovnog veličanstva ne usude iz poštovanja pristupiti k njoj. Zato ih dalje uvjerava: *Mudrost je sjajna i ona ne tamni: lako je vide koji je ljube i nalaze je oni koji je traže. Ona pretječe sve koji je žude, i prva im se pokazuje. Tko zorom rani njoj, taj se ne muči: nalazi je gdje sjedi kraj vrata njegovih* (Mudr 6, 12-14.).

70. Konačno, da bi se vječna Mudrost što više približila ljudima i što bolje im pokazala svoju ljubav, išla je dotle da je postala Čovjekom, da je postala Djetetom, postala je siromahom i za čovjeka umrla na križu.

I koliko je puta za vrijeme svoga zemaljskog života uzviknula: *Dođite k meni, dođite svi k meni! Ja sam, ne bojte se; zašto se bojite?* (usp.Mt 11, 28.). Ta ja sam vam sličan, ja vas ljubim. A vi ste grešnici? - Pa upravo njih ja tražim. Ja sam prijateljica grešnika! Udaljili ste se iz ovčinjaka svojom krivnjom? - *Ja sam dobri Pastir!* Opterećeni ste grijesima, prekriveni

¹⁸ Autor misli na pet mudrosnih knjiga. Od njih najprije navodi i tumači *Izreke*, a zatim *Knjigu Mudrosti*, koja se u grčkom prijevodu nazivlje *Salomonova Mudrost*.

gnusobama, ucviljeni žalošću? – Baš zato treba da dođete k meni, jer ja ću vas okrijepiti, ja ću vas odmoriti!

71. Htijući zaszvjedočiti čovjeku ljubav do smrti koju je prihvatila mjesto njega da ga spasi, i ne mogavši se od njega odijeliti, našla je divnu tajnu po kojoj će istodobno umrijeti i živjeti i ostati s njime do konca vjekova, a to je veličanstveno i puno ljubavi iznašašće Euharistije. A da ostvari svoju ljubav u tome otajstvu, nije se žacala ni toga da promijeni i preokrene čitavu narav.

Budući da nije htjela da samo na izvanjski način ostane uz čovjeka, nije se skrila pod sjaj dijamanta ili kojeg drugog dragog kamena, već se sakrila pod priliku komadića kruha koji je hrana svojstvena čovjeku, da bi po blagovanju ušla u njegovo srce i tamo našla svoju radost i slast. “To je svojstvo onih koji žarko ljube.”¹⁹ “O vječna Mudrosti, Bože, koji sam sebe razdaješ iz ljubavi prema čovjeku!”²⁰

72. Ako nas ne takne ova žarka želja kojom nas s toliko ljubavi traži i ako nas ne ganu toliki znakovi prijateljstva ove ljubezne Mudrosti, znajmo da je velika okorjelost našega srca i da smo vrlo nezahvalni. I ako se, umjesto da je slušamo i tražimo, oglušimo na njen poziv i izbjegavamo je, i ako je, umjesto da je častimo i ljubimo, preziremo i vrijeđamo, kakva je naša okrutnost, i kakva nas čeka kazna već na ovom svijetu! *I jer nisu slijedili puta mudrosti, izgubili su spoznaju o dobru, i još ostavili svijetu spomenik svoje ludosti, da se ne mogahu sakriti zlodjela njihova* (Mudr 10, 8.).

One koji se ne trude da nađu Mudrost već za života stižu tri zla: prvo, upadaju u neznanje i zasljepljenost, drugo, u ludost i, treće, u sablazan i grijeh. Ali kakva će ih tek nesreća zadesiti na samrti, kad i protiv volje budu slušali kako im Mudrost predbacuje: *Koliko sam vas zvala, a vi ste odbijali; pružala sam ruku, ali je nitko ne opazi. Nego ste odbacili svaki moj savjet i niste poslušali moje opomene. Zato ću se i ja smijati vašoj propasti, rugat ću vam se kad vas obuzme tjeskoba* (Izr 1, 24-26.). Neću više slušati vaše krikove, niti ću gledati na vaše suze, niti ću se ganuti na vaše jecaje, a ruku vam neću pružiti u pomoć. A kakva će ih tek nesreća stići u paklu! Čitajte što sam Duh Sveti govori o nevoljama, uzdisajima, žaljenju i očaju bezumnika u paklu, koji su prekasno spoznali svoju ludost i na svoju nesreću prezreli Božju Mudrost. “Tako će govoriti među sobom puni kajanja”²¹, u paklu, ali uzalud.

73. Želimo i tražimo samo božansku Mudrost.- *Skupocjenija je od bisera, i što je god tvojih dragocjenosti, s njome se porediti ne mogu* (Izr 3, 15.). – *Nikakve se dragocjenosti ne mogu porediti s njom* (Izr 8, 11.). Pa ako od Boga tražite i darove i nebeska blaga, a ne želite Mudrost, želite nešto što je daleko manje od nje.

O kad bismo znali kakvo je beskrajno blago za čovjeka ta Mudrost, a kažem vam da o njoj nisam još ništa rekao, mi bismo dan i noć uzdisali za njom i odletjeli bismo do nakraj svijeta, i kad bi trebalo, prošli bismo kroz oganj i vatru samo da je postignemo! Ali pripazimo da se ne prevarimo pri izboru Mudrosti, jer je ima više vrsti²².

7. Poglavlje: IZBOR PRAVE MUDROSTI

74. Bog ima svoju Mudrost, i ta je jedina i istinska koju treba da ljubimo i tražimo kao veliko blago. Ali i pokvareni svijet ima svoju mudrost. Takvu treba da osudimo i prezremo kao zlu i opasnu. I filozofi imaju također svoju mudrost. S njom treba da postupamo kao s

¹⁹ Sv. Ivan Krizostom, *Homilija o Ivanu* 46, poglavlje 6. br.3. PG 59,260.

²⁰ B. Guericus, *Govor I na Duhove*, br. 1, PL 185, 157.

²¹ Prema Vulgati Mudr 5, 3: *Talia dixerunt in inferno...*

²² Ovo je obljubena metoda sv. Ljudevita: iznositi pravu i pobijati krivu nauku. On to isto čini u *Raspravi* kada govori o pobožnosti prema Mariji.

beskorisnom, a katkada treba da je odbacimo kao opasnu za spasenje²³. Do sada smo, kako kaže Apostol, govorili savršenim dušama samo o Božjoj Mudrosti. Ali da ih ne bi prevario varavi sjaj svjetske mudrosti, otkrijmo njenu obmanu i zloću.

75. Svjetska mudrost je ona o kojoj je rečeno: “*Uništiti ću mudrost mudrih*” (1 Kor 1, 19.), tj. mudrih ovoga svijeta. *Težnja* – “*mudrost tijela neprijateljstvo je prema Bogu*” (Rim 8, 7.). “*Ta, naime, mudrost ne dolazi odozgo, već je ona zemaljska, ljudska, đavolska*”(Jak 3, 15.). Ta se svjetska mudrost savršeno slaže s načelima i modom svijeta. To je neprestana težnja za veličinom i čašću. Ona je potajno i trajno traženje vlastitog užitka i koristi, i to ne na neki grub i upadan način, uz neki skandalozni grijeh, već fino, taktički i proračunato, jer inače to više ne bi bila “mudrost”, već obična raskalašenost.²⁴

76. Svjetski mudrac je čovjek koji zna dobro voditi poslove, uspijeva u svim zemaljskim pothvatima, a ne daje dojam da to namjerno čini, zna se vješto prikriti i neopazice varati, a da to nikom ni ne dođe do svijesti. Kaže jedno, a misli drugo, jako se brine za javno mnijenje i učtivost i zna se prilagoditi svemu što mu je na korist, a malo se brine za Božje interese i slavu. Potajno i zlobno spaja istinu s laži, Evanđelje sa svijetom, krepost s grijehom, a Isusa Krista s Belijalom. Želi da ga ljudi smatraju poštenim, ali neće da mu kažu da je pobožan; prezire, truže ili osuđuje svaku pobožnost ako se kosi s njegovom. Konačno, svjetski je mudrac čovjek kojega vode samo osjećaji i ljudski razum, te se samo prekriva vanjštinom kršćanina i poštena čovjeka, a nije mu stalo da se sviđa Bogu, niti se trudi da pokorom dade zadovoljštinu za grijeha koje je počinio protiv njegova božanskog Veličanstva.

77. Ponašanje toga svjetskog mudraca osnovano je: na časti, na onome “što će reći svijet”, na običajima, na punom želucu, na koristi, na svečanom izgledu i na zabavi. To je, kako on misli, sedam nedužih pokretača na koje se oslanja da mu život bude miran. Ima on i posebnih kreposti zbog kojih ga kanoniziraju svjetovnjaci, a to su: neustrašivost, finoća, politika, spretnost u pothvatima, uglađenost, učtivost i dobro raspoloženje. A za velik grijeh drži: neosjetljivost, glupost, neotesanost i pobožnjaštvo.

78. Svom mogućom vjernošću slijedi zapovijedi koje mu nameće svijet: poznavati dobro svijet; živjeti kao častan čovjek; voditi spretno poslove; sačuvati dobro ono što ti pripada; izdići se iz prašine; stjecati sebi prijatelje; posjećivati ugledne; dobro se hraniti; otjerati od sebe melankoliju; izbjegavati svaku posebnost, neotesanost, pobožnjaštvo.

79. Svijet još nije nikada bio tako pokvaren kao sada, jer još nije nikada bio tako profinjen i mudar u svom umovanju niti tako prepreden. Tako se vješto služi istinom da nas prodahne lažju, krepošću da opravda grijeh, a i riječima samog Isusa Krista da opravda svoje, tako da se često prevare i oni koji su Božji. Velik je broj tih mudraca u očima svijeta, a koji su ljudi pred Bogom: *Ludaka je neizmjeran broj*.²⁵

80. Zemaljska mudrost, o kojoj govori sv. Jakov, jest ljubav prema dobrima ove zemlje. S tom se mudrošću mudraci ovoga svijeta potajno združuju kad im se zalijepe srca na ono što posjeduju, kada vode parnice i nepotrebne razmirice da nešto steknu ili sačuvaju, kada velik dio svog vremena ni o čem drugom ne razmišljaju i ne govore osim o vremenitim stvarima. Za njih se jedino i zalažu, dok se za svoje spasenje i za sredstva tog spasenja, kao što su ispovijed, pričest ili molitva, brinu tek površno, nemarno i povremeno, samo da pred ljudima sačuvaju izgled pobožnosti.

²³ Svetac ne namjerava apsolutno negirati vrijednost studija filozofije, (usp. br.85 gdje pozitivno o tome govori), nego tvrdi da mudrost kršćanskog života treba tražiti u spoznaji Isusa Krista.

²⁴ Odvije prepoznamo ton misionarske revnosti sv. Ljudevita koja je uvijek stroga prema pseudo-kršćanima koji su bili vrlo brojni u njegovo vrijeme, kao i danas, a hitjeli bi služiti dva gospodara.

²⁵ Prema Vulgati Prop 1,15 : *Stultorum infinitus est numerus*.

81. Tjelesna je mudrost ljubav prema užicima. Upravo takvu izabiru mudraci ovoga svijeta, tražeći samo sjetilne užitke. Žele samo dobro jesti, a daleko odbijaju sve što može mrtviti njihovo tijelo uzrokujući mu neudobnost, kao što su to post ili koja druga tjelesna strogost. Takvi redovito misle samo na jelo, pilo, zabave, smijeh, razonodu, kako da najugodnije provedu vrijeme, a za to traže mekane krevete, razbibrige, fine gozbe i ugodno društvo.

I nakon svih tih tih užitaka u kojima su bez skrupula sudjelovali ugađajući svijetu i brižljivo čuvajući svoje zdravlje, traže sebi ispovjednika koji će biti “najmanje skrupulozan”. (Oni, naime, tako zovu raspuštene ispovjednike koji ne vrše svoju dužnost.) Tako žele na jeftin način zadobiti mir za svoj ugodni i lagodni život i oprostjenje svih grijeha. Kažem: na jeftin način, jer ti mudraci po tijelu obično žele za pokoru koju molitvicu ili kakvu milostinju mrzeći sve što bi moglo nanijeti bol njihovu tijelu.

82. Đavolska je mudrost štovanje časti i ljubav prema njima. S tom se mudrošću združuju mudraci ovoga svijeta kada, makar i potajno, teže za veličinom, čašću, dostojanstvom i uzvišenim službama, kada traže da ih ljudi priznaju, časte, hvale i da im plješću, kada u svom proučavanju, poslovima, borbama i riječima traže samo ljudsku slavu želeći da ih svi smatraju pobožnim i učenim ljudima, velikim vođama, pravnim stručnjacima, ljudima neobičnih zasluga i značenja, kad ne mogu podnijeti da ih se prezire ili osramoti, te sakrivaju sve što je na njima manjkavo, a ističu lijepo.

83. Potrebno nam je da s Gospodinom Isusom, Utjelovljenom Mudrošću, prezremo i osudimo te tri vrste lažne mudrosti da bismo zadobili pravu. A prava mudrost ne traži vlastiti interes, i ne nalazimo je na zemlji kod onih koji žive prema vlastitim prohtjevima, jer joj se protivi sve što je u očima tih ljudi veliko i uzvišeno.

84. Osim te svjetske opasne i vrijedne osude mudrosti, postoji među filozofima i jedna naravna mudrost. Tu su naravnu mudrost s toliko zauzetosti tražili nekoć Egipćani i Grci: - *Grci traže mudrost* “ (1 Kor 1, 22.). Oni koji su je postigli nazivani su magi ili mudraci. Ta je mudrost uzvišena spoznaja prirode u njezinim počelima. Ona je bila u punini saopćena Adamu u stanju njegove nevinosti. Dana je u obilju i Salomonu, a u kasnijim vjekovima i nekolicina ljudi primila je jedan njezin dio, kako nam to i povijest pokazuje.

85. Filozofi hvale svoje filozofske dokaze kao sredstva da postignemo tu mudrost. Alkemičari²⁶ hvale tajne svog tajanstvenog proučavanja kojim žele doći do filozofskog kamena (kamena mudrosti), jer po njihovu mišljenju u njemu je sadržana mudrost. Zapravo, ako se filozofija Škole gleda u kršćanskom svjetlu, ona širi duh i osposobljuje ga za uzvišenije znanosti, ali neće nikada doseći onu naravnu mudrost koju su toliko hvalili u antičko doba.

86. Kemija ili alkemija ili znanost o rastavljanju i svođenju prirodnih tijela na njihova počela, još je besmislenija. Iako je ta nauka stvarna, ona je zaludila i prevarila velik broj ljudi odvrativši ih od postavljenog cilja. Uz to, osobno ne sumnjam, koliko imam iskustva o tome, da se i đavao danas njome služi da se tako gubi i novac i vrijeme, milost i duša, a sve pod izlikom da se dođe do “kamena mudrosti”. Nema nijedne znanosti koja obećava tako velike stvari i koja treba tako velika sredstva. Ona obećava da će dobiti “kamen mudrosti” pomoću nekog praha koji nazivaju “prah za uštrcavanje” (de projection). Kad se taj prah uštrca u bilo koji metal, ako se metal pritom rastopi, mijenja metal u srebro ili zlato, što čuva zdravlje, liječi bolesti, pače produžuje i život i izvodi nevjerojatna djela koja neznanice smatraju božanskim i čudesnim.

Postoji čitava klapa ljudi koji se na tom području smatraju učenjacima, a nazivaju ih kabalistima. Oni tako čuvaju tajnovitost te znanosti da bi radije izgubili i život nego da otkriju te tobožnje tajne.

²⁶ Alkemija je jedna ezoterična znanost koja je imala svoj procvat u srednjem vijeku pa sve do 17. stoljeća. Alkemičari su nastojali pronaći način pretvorbe metala u zlato i opći lijek za svaku patnju.

87. U svojim izjavama oni se oslanjaju na slijedeće osobe:

Na Salomona od kojeg su, navodno, primili tajnu o “mudrosnom kamenu”, hvališući se da imaju njegovu tajanstvenu knjižicu, lažnu i opasnu, pod naslovom “Salomonov ključić”²⁷. Na povijest Ezre kojemu je Bog dao piti neko nebesko piće po kojemu je primio Mudrost, kako je to naznačeno u 7. Ezrinoj knjizi²⁸. Na Rajmunda Lulle-a i više drugih velikih filozofa²⁹, za koje tvrde da su pronašli filozofski kamen. Konačno, da bolje sakriju svoje varke pod plašt pobožnosti, kažu da je to Božji dar koji On daje samo onima koji su ga dugo za nj molili i koji su ga zaslužili svojim naporima i molitvama.

88. Iznio sam vam maštanja ili iluzije ove isprazne znanosti da ne biste i sami bili prevareni kao toliki drugi. Poznajem, naime, neke koji su mnogo utrošili i potratili toliko vremena na istraživanje te tajne pod najljepšim i najpobožnijim izlikama što postoje, a konačno su se kajali priznavajući da su sve to varke i iluzije. Ne vjerujem u mogućnost postojanja “filozofskog kamena”.

Učenjak Delrio³⁰ vjeruje i dokazuje da je moguć; drugi ga također niječu. Bilo što mu drago, nije dolično, pače je i opasno, da se jedan kršćanin upušta u to da ga traži. To znači nanijeti uvredu Isusu Kristu, Utjelovljenoj Mudrosti, u kojem je sve blago mudrosti i znanja Božjega, sve blagodati naravi, milosti i slave. To znači također biti neposlušan Duhu Svetome koji govori: “*Ne trudi se oko onog što je iznad tvoje snage*”(Sir 3, 22.).

89. Ostanimo, dakle, u Isusu Kristu, Vječnoj i Utjelovljenoj Mudrosti, jer je izvan njega samo zabluda, laž i smrt: - “*Ja sam Put, Istina i Život*”(Iv 14, 6.). Pogledajmo kakve učinke u dušama proizvodi ta Mudrost!

8. Poglavlje: DIVOTNI UČINCI VJEČNE MUDROSTI U DUŠAMA ONIH KOJI JE POSJEDUJU³¹

90. Budući da je ta uzvišena ljepota po prirodi *prijateljica dobra* (Mudr 7, 22.), a posebno dobra koje posjeduje čovjek, njezina je najveća radost da se saopćuje. Zato kaže Duh Sveti da ona među narodima traži osobe nje dostojne i *da se izlijeva i predaje svetim dušama* (Mudr 6, 17; 7, 27.). I upravo ta komunikacija Vječne Mudrosti čini od tih duša Božje prijatelje i proroke.

Nekoć je ušla u dušu Božjeg sluga Mojsija i komunicirala mu obilnu svjetlost da je vidio velike stvari i divnu snagu da čini čudesa i odnaša pobjede: “*Ušla je u dušu sluga Gospodnjeg, i on se strašnim kraljevima opro čudesima i znacima*” (Mudr 10, 16.). Kad božanska Mudrost uđe u dušu, ona u nju sa sobom donosi svakovrsna dobra i nebrojeno bogatstvo. “*S njome su mi došla sva dobra i od ruku njezinih blago nebrojeno*” (Mudr 7, 11.). Tako svjedoči za istinu Salomon nakon što je primio Mudrost.

91. Između bezbrojnih učinaka koje Mudrost izvodi u dušama, a često na tako tajanstven način³² da ih možda ni sama duša ne zapaža, evo samo nekoliko onih najobičnijih.

92. Vječna Mudrost saopćuje duši koja je posjeduje svoj duh pun svjetla: “*Zato se pomnolih, i razbor dobih; zavapih, i primih duh Mudrosti*” (Mudr 7, 7.). Taj profinjeni i pronicavi duh kakav je bio u Salomona prosuđuje oštroumno i prodorno o svim stvarima: “*Na*

²⁷ To je dio knjige *Sofer Jezirah* (Knjiga stvaranja) koja sa *Sofer Zorah* (Knjiga svjetla) sačinjava kabalski priručnik. Oni krivo drže da je Salomon jedan od velikih učenjaka ezoteričnih znanosti.

²⁸ Apokrifna knjiga.

²⁹ Raimnod Lullo i drugi kršćanski mislioci XV. i XVI. stoljeća su pali pod utjecaj Kabale.

³⁰ Martin Antun Del Rio s.j. (1551-1608), prijatelj Juste Lipse-a, objelodanio je godine 1599, svoju knjigu *Disquisitionum magicarum libri sex*, gdje je, knj. I. pog. 5 izraženo njegovo mišljenje o uspješnosti alkemije.

³¹ Ovo poglavlje obiluje opisom osobnog iskustva sv. Ljudevita.

³² Usp.br. 53; Montfort rado naglašava tajnovitost djelovanja Duha Svetoga; Usp. Marijina tajna br.55.

sudu će se vidjeti kako sam oštrouman, i divit će mi se velikaši kad stanem pred njih” (Mudr 8, 11.).

93. Ona priopćuje čovjeku veliku znanost svetaca³³, ali i druge prirodne znanosti, pa i one najtajnije, ukoliko su joj podesne:”*Ako li tko čezne za većim znanjem, ona poznaje prošlost i proriče budućnost, vična je izrekama i umije odgonetati zagonetke*”(Mudr 8,8). Jakovu je dala znanje svetaca, *podarila mu znanje o svetinjama* (Mudr 10, 10.). Salomonu je dala istinsku znanost o cijeloj prirodi, *o svemu što jest* (Mudr 7, 17.). “*I spoznadoh sve što god je tajno i javno*”(Mudr 7, 21.).

94. Iz tog istog beskrajnog izvora svjetlosti crpili su svoje uzvišene spoznaje svi crkveni naučitelji, između ostalih sv. Toma Akvinski³⁴, kako sam priznaje, a mi ih upravo i cijenimo zbog tih spoznaja. Sami zapažate da ta rasvjetljenja i spoznaje koje daje Mudrost nisu suhe, besplodne i nepobožne, već su pune svjetla i unkcije, one su djelatne i pobožne, zadiru u srce i zadovoljuju ga, a istodobno nam prosvjetljuju duh.

95. Mudrost ne daje čovjeku samo svjetlo da spozna istinu, već daje i divnu sposobnost da tu istinu preda drugima: “*Ima znanje da govori*”(Mudr 1,7). Mudrost posjeduje spoznaju onoga što se govori, i ona daje znanje da se to dobro govori, jer “*ona je otvorila usta nijemima i obdarila djecu nejaku jezikom rječitim*” (Mudr 10, 21.). Ona je razriješila nerječit jezik Mojsijev, ona je “*dala svoje riječi u usta prorocima ... da istrebljuju i ruše, da zatiru i nište, da grade i sade*” (Jer 1, 9-10.), mada se oni branili da ne znaju govoriti više od malog djeteta.

Mudrost je dala i apostolima lakoću u propovijedanju Evanđelja da posvuda *objavljaju divotna djela Božja* (Dj 2, 1.). “*Ti puniš usta besjedom*”³⁵. Od njihovih je ustiju načinila riznicu riječi. Budući da je božanska Mudrost od vječnosti i u vremenu, ona je uvijek govorila, i na njezinu je riječ sve stvoreno i sve obnovljeno. Ona je govorila preko proroka i preko apostola, a govorit će i do konca vjekova kroz usta onih kojima se daje³⁶.

96. No riječi koje božanska Mudrost saopćuje ljudima nisu neke uopćene, prirodne i ljudske riječi već su one *uistinu božanske* (1 Sol 2, 13.). To su jake, djelujuće i prodorne riječi: “*Oštrije od svakog dvosjeklog mača*”(Heb 4, 12.), koje idu od srca onoga koji govori do srca onoga koji sluša. Salomon je primio upravo taj dar Mudrosti, jer mu “*dade Bog govoriti kako ga svjetova*”(Mudr 7, 15.).

97. Te je riječi Gospodin obećao i svojim apostolima: “*Ja ću vam dati rječitost i mudrost kojoj se neće moći suprotstaviti ni oduprijeti svi vaši neprijatelji*”(Lk 21, 15.). A u našem vremenu ima tako malo propovjednika koji imaju taj neprocjenjivi dar riječi, koji mogu reći sa sv. Pavlom: “*Navješćujemo Mudrost Božju*”!(1 Kor 2, 7.).

Oni, naprotiv, većinom govore prema naravnom svjetlu svoga duha ili iz kakve knjige, a ne, *kako ih savjetuje* božanska Mudrost, ili *iz božanskog obilja* (Mt 12, 34.) što im ga pruža Mudrost. Upravo danas i ima tako malo obraćenika koji se obraćaju pod djelovanem riječi. Kad bi propovjednik uistinu primio od Mudrosti taj dar riječi, njegovi bi slušatelji jedva mogli oboljeti njegovim riječima, kako nas uči primjer sv. Stjepana: “*Ne mogoše odoljeti mudrosti i Duhu kojim je govorio*”(Dj 6, 10.). Takav bi propovjednik govorio istodobno i s puno miline i s autoritetom kao onaj koji ima vlast.(usp.Mk 1, 22.)

³³ Montfort sam, po pisanju prijatelja i suvremenika Blain-a, je imao taj dar Duha Svetoga još od vremena studija u Parizu na Sorboni: “*Imao je duboko pronicljiv duh i sigurno bi dosegao velike počasti da je nastavio studirati na Sorboni. Ali on je izabrao znanost svetaca jer ju je više volio od teologije*”. (Blain, *Abrégé de la vie de L.M.G. de Monfort*” c.19.br. 56.).

³⁴ Usp. na primjer, “*Toma prizna, ne zbog hvalisavosti, nego da proslavi Božju milost, da nikada nije pročitao nijednu knjigu a da po milosti Duha Svetoga shvatio sve što ona naučava*.” (G. De Tocco, *Život sv.Tome* c.32.).

³⁵ Liturgijski himan, *O dođi Stvorče Duše Sveti*.

³⁶ I sv.Ljudevit je po vlastitim kazivanju imao ovaj dar. Pismo broj 11.

98. Vječna Mudrost, predmet blaženstva i naslade Vječnoga Oca i radost anđela, postaje u čovjeku koji je posjeduje počelom najčišćih slasti i utjehe. Ona mu daje tek za sve što je Božje, a odvraća ga od stvorenja. Duh mu razveseljuje blještavilom svoga svjetla, a u srce mu ulijeva neopisivu radost, zadovoljstvo i mir usred gorčina i okrutnih muka kako kaže i sv. Pavao: *“Preobilna je radost moja zbog sve nevolje naše”* (2 Kor 7, 4.). *“Kada se vratim kući, tad ću počiniti kraj nje, jer u drugovanju s njome nema gorčine, i nema bola u zajedništvu s njom, već samo užitak i radost!”*(Mudr 8, 16.). *I u svemu tome sam se radovao, jer Mudrost sve donosi.*(Mudr 7, 12.) *U ljubavi je njezinoj radost čista”* (Mudr 8, 18.). A radosti i užici koje donose stvorenja samo izgledaju kao radost, a u stvari su opterećenje duha.

99. Kada se vječna Mudrost predaje jednoj duši, ona joj daje sve darove Duha Svetoga i sve nužne kreposti u visokom stupnju: daje joj bogoslovne kreposti: razboritu umjerenost, veliku razboritost, savršenu pravednost i neslomljivu jakost; moralne kreposti: savršenu vjeru, duboku poniznost, ljupku blagost, potpunu poslušnost, potpuno odreknuće sebe, trajno mrtvljenje, uzvišenu molitvu itd....

To su te krasne kreposti i nebeski darovi o kojima Duh Sveti u malo riječi ovako govori: *“Ako li pak tko ljubi pravednost, kreposti su plodovi njezinih napora: ona poučava umjerenosti i razboritosti, pravednosti i hrabrosti, od kojih u životu nema ništa korisnijeg ljudima”*(Mudr 8, 7.).

100. Konačno, budući da je Mudrost najaktivnija od svega, “gibljivija je od svakog gibanja”, ona ne ostavlja one kojima je poklonila svoje prijateljstvo u stavu mlakosti i nemara, već ih raspaljuje ognjem ljubavi i nadahnjuje im velike pothvate na slavu Božju i spasenje duša. No da ih prokuša i da ih učini što dostojnijima sebe, pribavlja im velike borbe i čuva za njih suprotivštine i oprečnosti gotovo u svemu što poduzimaju.

Dopušta čak i đavlu da ih kuša, a svijetu da ih ocrnjuje i prezire, dok ih njihovi neprijatelji nadvladavaju i pobjeđuju. Čak ih i sami prijatelji i rođaci napuštaju ili izdaju. Sad pripušta da izgube dobra, sad im opet šalje kakvu bolest. Ondje ih čeka nepravda, tamo opet žalost i utučenost srca. Kuša ih na svaki način u tijesku raznih nevolja. *“Ako su u očima ljudskim bili kažnjeni, nada im je puna besmrtnosti. Za malo muke zadobili su dobra velika, jer ih je Bog stavio na kušnju i našao da su ga dostojni. Iskušao ih je kao zlato u taljiku i primio ih kao žrtvu paljenicu”*(Mudr 3, 4-6.). *“Mudrost je pravedniku uspjehom okrunila napore njegove i umnožila plodove truda njegova. Kad su ga pritijesnili lakomci, pomogla ga je i obdarila bogatstvom, sačuvala ga od neprijatelja i zaštitila ga od zasjeda, darovala mu pobjedu u žestokom boju da spozna kako je bogobojaznost od svega jača”*(Mudr 60, 10-12.).

101. Priča se o bl. Henriku Suzo, redovniku sv. Dominika, da se u žarkoj želji da zadobije vječnu Mudrost više puta njoj ponudio da trpi sve muke na svijetu, samo da postigne njezine blagotvorne milosti. “Ne znaš li”, reče jednog dana sam sebi, “da zaljubljeni preuzimaju na sebe tisuće muka radi one koja je predmet njihove ljubavi. Bđenja su im draga, zamor ugodan, rad im je odmor, samo ako su se ma i jednom uvjerali da je to drago ljubljenoj. Pa ako ljudi toliko čine da udovolje smradnoj lešini, ne sramiš li se što si se pokolebao u odluci da nađeš Mudrost? Ne, Vječna Mudrosti, nikad se neću pokolebati u tvojoj ljubavi, makar morao krčiti guštaru i trnje iznad svoje glave da dođem do tvog boravišta, i makar se u mom tijelu i u mojoj duši sukobilo tisuću grozota. Tvoje će mi prijateljstvo biti iznad svega, i ti ćeš apsolutno vladati nad svim mojim osjećajima.”³⁷

102. Nekoliko dana kasnije dok je putovao, zapao je među lopove koji su ga pretukli da je tako jadno izgledao te se i njima samima sažalio. Videći da je tako napušten i osamljen, zapade u duboku melankoliju i zaboravi na svoju odluku da će hrabro podnijeti sve protivnosti. Poče plakati razmišljajući zašto ga je Bog ovako ucivilio. Zatim je u tim mislima i usnuo. Ujutro u osvit dana začuje glas koji mu je ovako predbacio: “Evo, dakle, našeg vojnika

³⁷ Usp. G.Thirirot, *Sabrana djela bl.Henrika Suzo*, Pariz 1899, svez.I, str. 235-239; *Život*, pog. 9.

koji prelazi planine, vere se na litice, obara na utvrde, koji ubija i komada svoje neprijatelje sve dok je u stanju utjehe. Čas iza toga, u nevolji, ostavlja ga hrabrost i ne zna gdje mu je glava. U utjehama je lav, a u stisci plašljivi jelen. Mudrost ne daje svoje prijateljstvo takvim kukavicama i mlitavcima.” Na te prigovore bl. Henrik prizna svoju pogrešku što se prekomjerno žalostio i zamoli Vječnu Mudrost da mu dopusti da se isplače i da tako olakša svoje opterećeno srce. “Ne, ne”, odgovori glas, “jer te nijedan stanovnik neba ne bi cijenio videći te kako se predaješ suzama kao kakvo dijete ili ženica. Stoga obriši oči i pokaži vedro lice!”

103. Eto tako križ postaje baština i nagrada onih koji žele ili već posjeduju Vječnu Mudrost. Ali ta ljupka gospodarica sve proračunava, važe i mjeri te daje svoje križeve svojim prijateljima u onoj mjeri u kojoj ih oni mogu nositi, te na njih izlijeva toliku bujicu svojih naslada da im ti križevi postaju pravi užici.³⁸

9. Poglavlje: UTJELOVLJENJE I ŽIVOT VJEČNE MUDROSTI

104. Vječna Riječ, Vječna Mudrost velikom odlukom Presvetog Trojstva odlučila je postati čovjekom da spasi izgubljenog čovjeka. S tom je odlukom, vjerojatno, upoznala i Adama, a starim je patrijarsima obećala, kako nam kaže Sv. Pismo, da će postati čovjekom da otkupi svijet.³⁹ “*I zato su, žarkim molitvama zazivali Mesiju da dođe - svi sveti ljudi staroga zavjeta kroz one četiri tisuće godina od postanka svijeta. Uzdisali su, plakali i vapili: Oblaci, daždite pravednika, o zemljo, nek iz tebe nikne Spasitelj*”(Iz 45, 8.). – “O Mudrosti, što si proizišla iz usta Svevišnjeg, dođi da nas spasiš!”⁴⁰

Ali njihovi vapaji, njihove molitve i žrtve nisu bile dosta snažne da privuku Vječnu Mudrost, Božjega Sina, iz krila njegova Oca. Dizali su ruke prema nebu, no one su bile prekratke da dosegne do Božjega prijestolja. Prikazivali su trajne žrtve, pa i žrtve svojih srdaca, ali ona nisu bila toliko dragocjena da zasluže primiti tu milost nad svim milostima.

105. Konačno je došlo vrijeme spasenja, i Vječna *Mudrost sama je sazdala sebi kuću* (Izr 9,1.), boravište dostojno nje same. Ona je oblikovala božansku Mariju u krilu svete Ane uz veću radost nego kad je stvarala svjetove. Nemoguće je, s jedne strane, opisati to neizrecivo davanje Presvetog Trojstva tom divnom biću, a, s druge strane, ne može se sagledati vjernost toga bića kojom je ona odgovarala na milosti svoga Stvoritelja.

106. Snažna bujica beskrajne Božje dobrote nasilno zaustavljena zbog grijeha ljudi od postanka svijeta, opet je snažno proključala u svoj svojoj punini u srcu Marijinu. U svojoj velikodušnosti Vječna joj Mudrost daje sve one milosti koje bi primio Adam sa svim svojim potomcima da je ostao u stanju prvotne pravednosti. Konačno, sva punina božanstva, kaže neki svetac, izlila se na Mariju u onoj mjeri u kojoj ju je to čisto stvorenje moglo primiti.

O Marijo, remek-djelo Svevišnjega, divoto Vječne Mudrosti čudo Božje svemogućnosti, bezdane milosti, sa svim svetima izjavljujem da nema nikoga osim Onoga koji te je stvorio tko bi poznao svu visinu, širinu i dubinu milosti kojima te je obasuo!

107. Božanska je Marija već s četrnaest godina tako snažno rasla u milosti, mudrosti i u savršenoj vjernosti prema Bogu da je zadivila ne samo anđele nego i samoga Boga! Očarala ga je njezina duboka poniznost u kojoj se pred njim snizila do ništavila, privukla ga je božanska čistoća, a njezina živa vjera i žarke molitve pune ljubavi potpuno su ga svladale.

³⁸ Ova tema je razvijena u pogl.14, gdje Montfort ide dotle da Mudrost poistovjećuje sa Križem. Sv.Ljudevit piše o temi Križa u *Pismo prijateljima Križa*. U *Raspravi* u brojevima 153-154 svetac na poseban način govori o Marijinom majčinskom utjecaju nas naše križeve.

³⁹ Usp. S.Th. III, q. I, a.5.

⁴⁰ Velika antifona došašća *O Mudrosti*.

Marija je pobijedila tu Mudrost, jer ju je s toliko ljubavi tražila! “O velike li ljubavi Marijine koja je pobijedila Svemogućega!” veli sv. Augustin.⁴¹

I začudno, ta je Mudrost htjela iz Očeva krila sići u krilo Djevice da u njemu boravi među ljiljanima njezine čistoće i da joj se posve preda postavši u njoj Čovjekom. Zato joj šalje arkandela Gabrijela da je pozdravi i kaže da je osvojila Srce te iste Mudrosti i da je poželjela da se u njoj utjelovi. Očekuje samo njezin pristanak. Arkandeo je izvršio svoj zadatak i uvjerio Mariju da će postati majkom i ostati djevicom, a iz srca joj je iznudio na to pristanak unatoč opiranja njezine duboke poniznosti. Na taj je pristanak čekalo Presveto Trojstvo sa svim anđelima i cijelim svemirom kroz duga i duga stoljeća, a ona se ponizila pred svojim Stvoriteljem i rekla: “*Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!*” (Lk 1, 38.).

108. I u tom času pristanka na Božju ponudu dogodiše se čudesa. Duh je Sveti u Marijinu tijelu sazdao i divotno uredio malo tijelo, a Bog je stvorio najsavršeniju dušu koja će ikada opstojati. A Vječna Mudrost se ili Božji Sin, u jedinstvu osobe sjedinila s tim tijelom i s tom dušom. I evo najvećeg čuda na nebu i na zemlji, objave prekomjerne Božje ljubavi: “*RIJEČ JE TIJELOM POSTALA*” (Iv 1, 14.), Vječna Mudrost se utjelovila. Bog je postao Čovjekom, a da nije prestao biti Bogom. Taj se Bogo-Čovjek naziva Isus Krist, što znači Spasitelj. I evo kratkog pregleda njegovog života.

109. Htio se roditi od udate žene, koja je, u stvari, bila djevica, da nitko ne može reći da potječe iz preljubničke veze, i da u toj obitelji prima njezine blagodati, kako nas uče sveti Oci.⁴² Njegovo je začće anđeo Gabrijel navijestio Mariji, kao što smo rekli. On je postao Adamovo dijete a da nije postao baštinik njegove krivnje.

110. To se začće zbilo jednoga petka 25. ožujka, a 25. prosinca rodio se Spasitelj svijeta u mjestu Betlehemu u siromašnoj štali gdje su mu jaslje služile kao kolijevka. Anđeo je navijestio njegovo rođenje pastirima i potakao ih da mu se idu u Betlehem pokloniti. Istodobno pastiri začuše u visinama pjevanje anđela: “*Slava Bogu na visini, i na zemlji mir ljudima dobre volje!*” (Lk 2,14.).

111. Osmi je dan prema Mojsijevu Zakonu bio obrezan, premda nije bio podložan tom Zakonu, i dobio je s neba mu dano ime Isus. S Istoka došla su tri mudraca da mu se poklone, jer im se ukazala neobična zvijezda koja ih je dovela do Betlehema. Taj se blagdan slavi 6. siječnja i naziva se Epifanija, što znači Božja objava, Bogojavljenje.

112. Četrdeseti dan nakon rođenja sam se htio prikazati u Hramu i ispuniti sve što Mojsijev Zakon traži za otkup prvorođenaca. Neko vrijeme kasnije anđeo obavijesti Josipa da uzme Dijete Isusa i njegovu Majku i da ode u Egipat pred Herodovim bijesom Josip je to i učinio. Neki smatraju da je Gospodin bio u Egiptu oko dvije godine, neki drže tri, a drugi opet, kao Baronius, da je tamo bio do osme godine. Njegova je nazočnost posvetila tu zemlju da sva bude dostojna kao boravište svetih pustinjaka, kako će se to kasnije vidjeti. Euzebije tvrdi da su se s Isusovim ulaskom u Egipat đavli dali u bijeg, a sv. Atanazije kaže da su se srušili svi idoli.

113. S dvanaest godina Sin je Božji raspravljao u hramu među učiteljima s tolikom mudrošću da ih je sve zadivio. Nakon toga događaja sveta nam povijest ne govori ništa o njemu do njegova krštenja što se dogodilo oko njegove tridesete godine života. Tada se Isus povukao u pustinju i postio bez jela i pića. Pobijedio je tu i demona i odonda ostao nad njim pobjednik.

114. Iza toga počeo je propovijedati po Judeji, sabrao je učenike-apostole i izvodio je divna i čudesna djela o kojima nam govore sveti tekstovi. Dosta je da spomenem da je u trećoj godini svoga javnog djelovanja, tj. u trideset i trećoj godini života uskrisio Lazara, da je 29.

⁴¹ Jesu li to riječi sv. Augustina? Boissieu, str. 467. ih pripisuje Rikardu od sv. Viktora.

⁴² Argentat, svez. I, konferenca 9.

ožujka⁴³ slavno ušao u Jeruzalem te da je 2. travnja, koji je pao u četvrtak, tj. 14. dana mjeseca Nisana, slavio Pashu sa svojim učenicima, oprao apostolima noge i uspostavio presveti sakrament Euharistije pod prilikama kruha i vina.

115. Uvečer istoga dana uhvatili su ga neprijatelji koje je vodio izdajnik Juda. Sutradan, 3. ožujka, unatoč blagdana, osuđen je na smrt nakon strašnog bičevanja, krunjenja trnjem i skrajnjeg ponižavanja. Isti je dan odveden na Golgotu i pribijen na križ između dva zločinca. Tako je Bog nevinosti htio umrijeti najsramotnijom smrti i podnijeti bičeve umjesto Barabe kojega su mu Židovi pretpostavili. Stari Oci govore da je Isus bio prikovan na križ s četiri čavla i da je na tom križu bilo izbočeno drvo kao sjedalo na kojem je tijelo počivalo.

116. Nakon tri grozna sata na križu Spasitelj svijeta je izdahnuo u svojoj trideset i trećoj godini života. Josip iz Arimateje imao je snage da zamoli Pilata za Isusovo tijelo koje je položio u novi grob. Ne zaboravimo ni to da je cijela priroda pokazala svoju žalost nad Isusovom smrću različitim čudesnim znacima koji se dogodiše u času kad je Isus izdahnuo. Uskrsnuo je 5. svibnja i nekoliko se puta ukazao svojoj svetoj Majci i učenicima kroz četrdeset dana, a 14. svibnja poveo je učenike na Maslinsku goru, odakle je, njima naočigled, svojom vlastitom snagom uzašao na nebo da sjedne s desne Ocu, dok je na zemlji ostavio tragove svojih svetih stopa.

10. Poglavlje: LJUPKA LJEPOTA I NEIZRECIVA BLAGOST UTJELOVLJENE MUDROSTI⁴⁴

117. Budući da se Mudrost utjelovila samo zato da k svome prijateljstvu privuče ljudska srca da je nasljeđuju, ona se ukasila svim ljupkostima i svim ljudskim čarima i dražestima u kojima nema ni sjenke kakve manjkavosti i nesavršenosti.

118. Ako tu Mudrost promatramo u njezinu izvoru, vidimo da je sama dobrota i milina. Ona je dar ljubavi vječnoga Oca i kao učinak ljubavi Duha Svetoga. Ona je dana po ljubavi i oblikovana po ljubavi. *“Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga jedinorođenog Sina”* (Iv 3, 16.). Mudrost je, dakle, sva ljubav, ona je ljubav Oca i Duha Svetoga.

Rođena je od najmilije, najnježnije i najljepše od svih majki, božanske Marije. Objasnite mi Isusovu milinu! Objasnite mi najprije Marijinu milinu, jer on naliči svojoj Majci milinom temperamenta. Isus je Marijino Dijete, i, prema tome, nema u njemu ni oholosti ni strogosti ni bilo koje druge mane, jer je on ne samo Marijin nego je i Vječna Mudrost, sama milina i ljepota.

119. Proroci, koji su unaprijed vidjeli tu Utjelovljenu Mudrost, nazivaju je ovcom i “krotkim janjetom” (Jer 11, 19.). Zbog svoje blagosti *“neće slomiti ni napola prelomljenu trsku, niti ugasiti stijenj koji tek tinja”* (Mt 12, 20.). Ta će se Mudrost u svojoj blagosti tako sažaliti nad jadnim slomljenim grešnikom, zaslijepljenim i upropaštenim zbog grijeha, s jednom nogom već u paklu, da ga neće do kraja slomiti, osim ako je sam grešnik na to prisili.

Sveti Ivan Krstitelj, koji je tridesetak godina boravio u pustinji da svojim strogim životom zasluži spoznaju i ljubav Utjelovljene Mudrosti, netom ju je vidio, pokazao ju je prstom svojim učenicima i povikao: *“Evo Jaganjca Božjeg, evo onoga koji oduzima grijehe svijeta!”* (Iv 1, 29.). On nije rekao, kako bi se to nama činilo da je trebao kazati: *“Evo Svevišnjega, evo Kralja slave, evo Svemogućega”*, već, jer ga je poznavao kao nijedan drugi čovjek u njegovoj biti, rekao je: *“Evo Jaganjca Božjega, evo te Utjelovljene Mudrosti koja je*

⁴³ Svetac uzima kronologiju Isusova života kako je bila naučavana u njegovo vrijeme.

⁴⁴ Deseto i jedanaesto poglavlje čine jednu cjelinu. Ljupka ljepota je po sv. Ljudevitu razlog koji na poseban način potiče dušu da ljubi Utjelovljenu Mudrost, Isusa Krista. To je tema koja zauzima važno mjesto i u drugim spisima našeg autora. Na zadnjoj propovijedi prije svoje svete smrti Montfort je govorio baš o toj temi.

ujedinila u sebi milinu Boga i čovjeka, neba i zemlje, da bi očarala naša srca i otpustila nam grijehе.”

120. No, što nam označuje ime Isus, to ime koje je vlastito Utjelovljenoj Mudrosti? Ono nam označuje žarku i beskrajnu ljubav i neopisivu milinu. Isus Spasitelj, onaj koji spašava čovjeka, kojemu je vlastitost ljubiti i spašavati! “Što nježnije da zapjevaš, što ljupkije da poslušаш, il što da draže promatraš, no što je Isus, Gospod naš!”⁴⁵

O kako to Isusovo Ime blago zvuči u duši i u srcu jedne predodređene duše: “U ustima slatki med, u uhu divna pjesma, a u srcu radosno klicanje!”⁴⁶

121. ”Isus mio licem, blag u riječima, krotak u djelma.”⁴⁷ Taj ljubezni Spasitelj imao je tako milo i dobrotvorno lice da je očarao milinom sve koji su ga vidjeli. Pastiri koji su ga došli vidjeti u štali bili su tako zaneseni ljupkošću i ljepotom njegova lica da su danima bili kao izvan sebe dok su ga promatrali. A kada su ponosni kraljevi vidjeli mile crte lica toga lijepog Djeteta, odložili su svu svoju uznositost i pali preda nj uz njegove jasle. Koliko li su puta sebi rekli: “O kako je divno biti ovdje! Ni u našim palačama ne nalazimo radosti slične ovoj što je osjećamo u ovoj štali uz to drago Dijete!”

Dok je Isus bio još malen, k njemu su dolazile žalosne osobe i djeca iz svih obližnjih mjesta da ga vide i da se obraduju. Govorili su: “Dođite da vidimo maloga Isusa, to lijepo Marijino Dijete!” “Ljepota i uzvišenost njegova lica, kaže sv. Krizostom,⁴⁸ bile su tako blage i dostojanstvene da su ga zavoljeli svi koji su ga upoznali. Čak su i kraljevi iz udaljenih zemalja čuli o njegovoj ljepoti i htjeli imati njegov portret. Priča se, pače, da je sam Gospodin poslao takav svoj portret kralju Abogaru kao znak posebne naklonosti.⁴⁹ Neki autori tvrde da su rimski vojnici i Židovi pokrili Isusu lice ne da ga jače ćuškaju i muče, već zato što je iz njegovih očiju i iz njegova lica zračio poseban bljesak ljepote, tako blage i tako zanosne da je razoružavao i najokrutnije među njima.

122. Isus je blag u svojim riječima. Dok je živio na zemlji, sve je pridobivao blagošću svojih riječi i nikada ga se nije moglo čuti da više niti da žučljivo raspravlja, kako su već i proroci pretkazali: “*On ne više, on ne diže glasa, niti se čuti može po ulicama.*” (Iz 42,2.). Svi oni koji su ga bez zlobe slušali bili su zadivljeni riječima što su izlazile iz njegovih ustiju da su govorili: “*Nikada čovjek nije govorio kao ovaj čovjek!*” (Iv 7, 46.). A i oni koji su ga mrzili, iznenađeni rječitošću i mudrošću njegova govora, govorili bi: “*Odakle mu tolika mudrost u govoru?*” (Mt 13, 54.).

Na tisuće siromaha ostavljalo je svoje kućice i obitelji da ga slušaju pa i u pustinji bez jela i pića kroz nekoliko dana, zasićujući se milinom njegove same riječi. Tom je milinom privukao kao na neki mamac i svoje apostole da ga slijede, ozdravljao je i neizlječive bolesnike i tješio neutješive. Bilo je dosta da kaže Mariji Magdaleni: “Marijo!” - i ispunio ju je radošću i utjehom.

11. Poglavlje: KROTKOST U DJELOVANJU UTJELOVLJENE MUDROSTI

123. Isus je konačno bio blag u činima i krotak u svem svojem ponašanju. “*Sve je dobro radio*” (Mk 7, 37.), a to znači da je sve što je radio činio s toliko odmjerenosti, mudrosti, svetosti i blagosti da mu se nije mogla naći ni najmanja zamjerka. Pogledajmo s koliko li se blagosti ponašala ta ljupka Mudrost u svemu svom vladanju.

124. Siromasi i mala djeca slijedila su ga posvuda kao njima ravnoga. Oni su u tom dragom Spasitelju vidjeli toliko jednostavnosti, krotkosti, dobrohotnosti i ljubavi da su se tiskali oko

⁴⁵ Himan koji se pripisuje sv. Bernardu.

⁴⁶ Sv. Bernard, *15 propovijed o Pjesmi nad pjesmama*. PL 183, 847.

⁴⁷ Sv. Augustin, *Tumač ps. 44*. CC series latina 38, 495.

⁴⁸ Sv. Krizostom, *Homilija 27. o Mateju br.2*; PG 57, 346.,

⁴⁹ Izvor ove legende je stari sirijski spis *Nauka Addai*.

njega da mu budu što bliže. Jednog su se dana djeca htjela po običaju dogurati do njega dok je propovijedao na nekoj ulici. Apostoli koji su bili uz njega htjedoše ih odgurnuti. Isus to opazi i ukori ih: *“Pustite k meni tu dječicu.”* (Mk 10, 4.). A kad su došli do njega, on ih je zagrlio i blagoslovio. Kakve li blagosti i nježnosti!

Kada su siromasi vidjeli kako je siromašno obučen i kako je jednostavan u svom držanju bez nadutosti i pretjeranog ponosa, bili su uz njega sretni i tražili su njegovu zaštitu protiv bogatih i oholih koji su ih vrijeđali i progonili, dok ih je on u svakom susretu bodrio i blagoslivljao.

125. Kakva je tek bila Isusova blagost prema jadnim grešnicima! Kako je blago postupao s Magdalenom grešnicom, s kakvom milosrdnošću obratio Samaritanku, s kolikim je milosrdem oprostio ženi preljubnici, a s koliko je ljubavi išao jesti k javnim grešnicima samo da ih pridobije. Nisu li njegovi neprijatelji uzeli upravo tu njegovu dobrotu kao dokaz protiv njega da krši Mojsijev zakon i progonili ga vrijeđajući ga i nazivajući ga prijateljem carinika i grešnika? S koliko li je dobrote i poniznosti pokušavao pridobiti Judino srce kad ga je već odlučio izdati, dok mu je prao noge i nazvao ga prijateljem! Konačno, s koliko li je ljubavi molio Oca za svoje krvnike ispričavajući ih da ne znaju što čine.

126. O kako je ta Utjelovljena Mudrost, Isus, lijepa, blaga i ljubezna! Kako je lijepa od vječnosti kao odraz svoga Oca, zrcalo bez ljage i slika njegove dobrote, ljepša od sunca i sjajnija od same svjetlosti! A kako je lijepa i u vremenu, jer ju je oblikovao Duh Sveti, čista bez ljage i grijeha, jer je za vrijeme svog zemaljskog života zaniijela oči i srca ljudi, jer je sada slava anđela, jer je blaga i ljupka prema svima a posebno prema jadnim grešnicima koje je došla potražiti na vidljiv način, i koje još uvijek traži na nevidljiv.

127. I nemojmo misliti da sada proslavljeni Isus Pobjednik ima manje blagosti i spremnosti da nam se približi. Nasuprot, njegova slava na neki način usavršava njegovu blagost. On i sada više želi da oprašta nego da se pokaže u slavi, i više mu je stalo da nam pokaže bogatstvo svog milosrđa negoli slave.

128. Ako pogledamo kroz povijest, vidjet ćemo, kad se ta slavna Utjelovljena Mudrost objavila svojim prijateljima, da im se nije pokazala uz munje i grmljavinu, nego na ljubak i blag način, i nije uzela veličanstvenost vrhovne Gospodarice svemira i Boga nad vojskama, već nježnost zaručnika i milinu prijatelja. Katkada se dala vidjeti pod prilikom Euharistije, ali se ne sjećam da sam čitao da se pokazala pod drugim oblikom osim pod likom lijepoga djeteta.

129. Pred neko vrijeme neki je nesretnik izgubio novac na igri. Bijesan zbog toga, trgne mač i uperi ga protiv neba proklinjući Gospodina što je to dopustio. I čudne li stvari: umjesto munja i strijela da ga ubiju, evo s neba nekog papirića koji poče lepršati oko njega. Iznenađen zbog toga, on ga dohvati i otvori, a na njem bijaše napisano: - *“Smiluj mi se, Bože”!* (Ps 51 (50), 1.). Mač mu ispade iz ruku. To ga je tako potreslo da je pao ničice i zamolio milosrđe.

130. Sv. Dionizije Areopagita⁵⁰ priča o biskupu Karpu da je obratio uz velike napore nekog krivovjerca. Toga istog čovjeka neki je drugi krivovjerac ponovno odvuкао od prave vjere. Karpo je čitavu noć proveo u molitvi da Bog zbog svoga uvrijeđenog veličanstva kazni i jednog i drugog grešnika. I kad se tako najusrdnije molio, ugleda kako se otvara zemlja, a na rubu pakla oba grešnika koje đavao pokušava u nj strovaliti. Podigavši oči, ugleda samog Isusa Krista s mnoštvom anđela, i on mu reče: “Karpo, moliš se za osvetu, znači da me uopće ne poznaš. Znaš li što od mene tražiš, i koliko su me ti grešnici koštali? Zašto želiš da ih pogubim? Ja ih toliko ljubim da bih bio spreman još jednom umrijeti za svakoga od njih, kad bi to bilo potrebno.” Zatim se Gospodin približi Karpu i pokaza mu otkriveno rame govoreći: “Karpo, ako se želiš osvetiti, udari radije mene nego te jadne grešnike!”

⁵⁰ Epistola 8, c. 6, PG 3, 1097-1103.

131. Nakon svega ovoga, nećemo li još više zavoljeti tu Vječnu Mudrost koja nas je toliko ljubila i još nas uvijek ljubi, a koje ljepota i milina nadvisuje sve što je najljepše i najljupkije i na nebu i na zemlji!

132. Priča se u životu bl. Henrika Suza da mu se nakon žarkih molitava jednog dana ukazala Vječna Mudrost. Uzela je tjelesni oblik okružena sjajnim i prozirnim oblakom, a sjedila je na prijestolju od bjelokosti. S lica i iz očiju izaravala je bljesak sličan zrakama sunca u podne; njezina je kruna bila vječnost, riječ sama milina, dok je njezin zagrljaj dočaravao sreću svih blaženika. Henrik ju je tako promatrao, a što ga je najviše začudilo jest to što se ona pojavljivala čas kao divna djevojka, čudo ljepote na nebu i na zemlji, a čas kao mladić koji kao da je na svom licu sabrao sve stvorene ljepote. Čas je glavom nadilazila oblake i nebesa a nogama gazila bezdane zemaljske, čas se udaljavala od njega, a čas mu se približavala. Sad je bila veličanstvena, a sad opet pristupačna, blaga, jednostavna i puna nježnosti prema svima koji su je okruživali. I u tom stanju miline ona se uz blagi osmijeh okrenu prema njemu i reče mu: "Sine, daj mi svoje srce!". Istodobno Henrik pade ničice do njezinih nogu i predade joj neopozivo svoje srce. Po primjeru ove svete osobe predajmo i mi svoje srce zauvijek i neopozivo toj Vjećnoj Utjelovljenoj Mudrosti, jer to je jedino i sve što od nas traži.⁵¹

12. Poglavlje: NAJVAŽNIJE RIJEČI UTJELOVLJENE MUDROSTI U KOJE TREBA DA VJERUJEMO I KOJE TREBA DA VRIŠMO KAKO BISMO SE SPASILI⁵²

133. *"Ako tko hoće ići za mnom, neka se odreće samog sebe, neka svaki dan uzme križ svoj i neka me slijedi (Lk 9, 23)! Ako me tko ljubi, držat će moju riječ, i moj će ga Otac ljubiti; k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti (Iv 14, 23). Ako doneseš dar svoj na žrtvenik i tu se sjetiš da ti brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar tu pred žrtvenikom, hajde i najprije se izmiri s bratom, pa onda dođi i prinesi svoj dar" (Mt 5, 23, 24).*

134. *"Ako tko dođe k meni, a više voli svoga oca, majku, ženu, djecu, braću i sestre pa čak i svoj vlastiti život, ne može biti moj učenik (Lk 14, 26). I svaki će, koji radi mene ostavi kuću, ili braću, ili sestre, ili oca, ili majku, ili ženu, ili djecu, ili njive, stostruko primiti i baštiniti život vječni (Mt 19, 29.). Ako želiš biti savršen, hajde prodaj što imaš i podaj novac siromasima, pa ćeš imati blago na nebu" (Mt 19, 21.).*

135. *"Neće svaki koji mi govori: 'Gospodine, Gospodine', ući u kraljevstvo nebesko, nego onaj koji vrši volju moga nebeskog Oca (Mt 7, 21). Svatko tko sluša ove moje riječi i izvršava ih može se usporediti s mudrim čovjekom koji svoju kuću sagradi na litici (Mt 7, 24). Zaista, kažem vam, ako ponovo ne postanete kao mala djeca, sigurno nećete ući u kraljevstvo nebesko (Mt 18, 3). Učite se od mene, jer sam krotka i ponizna srca. Tako ćete naći pokoj svojim dušama" (Mt 11, 29).*

136. *"Kad molite, ne budite kao licemjeri koji se vole upadno moliti u sinagogama i na raskršćima, da ih vide ljudi (Mt 6, 5). Kad se molite, ne izgovarajte isprazne riječi kao pogani, koji umišljaju da će biti uslišani zbog svoga nabranjanja. Nemojte ih, dakle, oponašati, jer i prije nego ga zamolite, zna Otac vaš što vam je potrebno (Mt 6, 7-8). Kad stojite i molite, oprostite ako što imate protiv koga, da i vama Otac vaš nebeski oprostí vaše grijeha (Mk 11, 25). Štogod moleći pitate, vjerujte da ste to već primili, i bit će vam" (Mk 11, 24).*

⁵¹ Montfort nas potiče da se potpuno predamo Vjećnoj Mudrosti posvetom potpune podložnosti (ropstva) ljubavi prema Isusu Kristu po Mariji. On tu nauku dublje obrađuje u *Marijinoj tajni i Raspravi*. Formula te posvete nalazi se na kraju ovoga spisa, br. 223-227.

⁵² Ovo poglavlje nije jednostavni citat evanđeoskih tekstova nego je središnji i bitni dio ovog svečeva djela. Montfort iz Isusovih usta bit poruke i smjernice na kojima se moramo nadahnjivati ako se stvarno želimo suobličiti Isusu Kristu, vjećnoj i Utjelovljenoj Mudrosti.

137. *“Kad postite, ne budite mrki poput licemjera, koji izobliče lice da ih ljudi zapaze kako poste. Zaista, kažem vam, već su primili svoju plaću” (Mt 6, 16).*

138. *“Tako će biti veće veselje na nebu zbog jednog grešnika koji se obrati nego zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenja (Lk 15, 7). Ja sam došao da pozovem na obraćenje ne pravednike, nego grešnike” (Lk 5, 32).*

139. *“Blago progonjenima zbog pravednosti jer je njihovo kraljevstvo nebesko (Mt 5, 10). Blago vama kad vas ljudi zamrže, kad vas izopće, pogrde i odbace vaše ime kao zlo zbog Sina Čovječjega! U taj dan radujte se i kličite od veselja, jer je velika vaša plaća na nebu (Lk 6, 22). Ako vas svijet mrzi, znajte da je mene mrzio prije vas! Kad biste pripadali svijetu, svijet bi ljubio svoje. Budući da ne pripadate svijetu - ja vas izabrah od svijeta - zato vas svijet mrzi” (Iv 15, 18-19).*

140. *“Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti (Mt 11, 28). Ja sam živi kruh koji je sišao s neba. Ako tko jede od ovoga kruha, živjet će zauvijek. Kruh koji ću ja dati, jest tijelo moje - za život svijeta (Iv 6, 51-52). Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njemu. Tijelo je moje pravo jelo i krv je moja pravo piće” (Iv 6, 55. 56).*

141. *“Svi će vas mrziti zbog moga imena. Ali vam ni jedna vlas s glave neće propasti” (Lk 21, 17. 18).*

142. *“Nitko ne može služiti dvojici gospodara, jer ili će jednog mrziti, a drugoga ljubiti, ili će uz jednoga pristajati, a drugoga prezirati” (Mt 6, 24).*

143. *“Iz srca dolaze zle misli, ubojstva, preljubi, bludnost, krađe, lažna svjedočanstva, psovke. To ukalja čovjeka. A jesti neopranim rukama ne ukalja čovjeka (Mt 15, 19. 20). Dobar čovjek iz dobre riznice iznosi dobro, a zao čovjek iz zle riznice iznosi zlo” (Mt 12, 35).*

144. *“Nitko tko stavi ruku svoju na plug te se obazire natrag nije prikladan za kraljevstvo Božje (Lk 9, 62). A vama su izbrojene i vlasi na glavi! Ne budite bojažljivi! Više vrijedite od mnoštva vrabaca (Lk 12, 7). Bog nije poslao svog Sina na svijet da sudi svijet, nego da se svijet spasi po njemu” (Iv 3, 17).*

145. *“Svatko tko čini zlo mrzi svjetlo i ne dolazi k svjetlu, da se ne otkriju njegova djela (Iv 3.20). Bog je Duh, i koji mu se klanjaju, moraju mu se klanjati u duhu i istini (Iv 4, 24). Duh je onaj koji oživljava, a tijelo ne vrijedi ništa. Riječi koje sam vam ja rekao jesu duh i život (Iv 6, 63. 64). Tko god čini grijeh, rob je grijeha. Rob ne ostaje zauvijek u kući (Iv 8, 34. 35). Tko je vjeran u najmanjoj stvari, vjeran je i u velikoj. Tko je nevjeran u najmanjoj stvari, nevjeran je i u velikoj (Lk 16, 10). Lakše da prođu nebo i zemlja nego da propadne jedna koprčica iz Zakona (Lk 16, 17.). Vaše svjetlo neka tako zasja pred ljudima da vide vaša djela ljubavi te slave vašeg Oca nebeskog” (Mt 5, 16).*

146. *“Ne bude li vaša pravednost veća od pravednosti književnika i farizeja, sigurno nećete ući u kraljevstvo nebesko (Mt 5, 20). Ako te tvoje desno oko navodi na grijeh, iščupaj ga i baci od sebe, jer je bolje da ti propadne jedan od udova nego da ti cijelo tijelo bude bačeno u pakao (Mt 5, 29). “... Navala je na kraljevstvo nebesko, i siloviti ga prisvajaju” (Mt 11, 12). Ne sabirajte sebi blago na zemlji, gdje ga izgriza moljac i rđa; gdje lopovi prokopavaju zidove i krađu ga! Nego sabirajte sebi blago na nebu, gdje ga ni moljac ni rđa ne izgriza, gdje lopovi ne prokopavaju zidove i ne krađu (Mt 6, 19. 20). Nemojte suditi da ne budete suđeni! Jer kako budete sudili, onako će se i vama suditi” (Mt 7, 1. 2).*

147. *“Čuvajte se lažnih proroka što vam dolaze u ovčjem runu, a unutra su grabežljivi vuci! Prepoznat ćete ih po njihovim rodovima (Mt 7, 15. 16). Pazite da ne prezrete ni jednoga od ovih malenih, jer anđeli njihovi, kažem vam, na nebesima neprestano gledaju lice Oca moga nebeskog (Mt 18, 10). Bdijte, jer ne znate ni dana ni časa” (Mt 25, 13).*

148. *“Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, a poslije toga ne mogu više ništa učiniti! Pokazat ću vam koga treba da se bojite: bojte se onoga koji, pošto oduzme život, ima vlast baciti u pakao (Lk 12, 4. 5). Ne brinite se tjeskobno za svoj život: što ćete pojesti, niti za svoje tijelo: u što ćete se obući; vaš Otac zna da vam je to potrebno (Lk 12, 22. 30). Nema ništa sakriveno što neće trebati da se očituje; ništa tajno što sigurno neće trebati da se sazna i na javu iziđe” (Lk 8, 17).*

149. *“Tko želi biti velik među vama, neka bude vaš poslužnik! A tko želi biti prvi među vama, neka bude vaš sluga (Mt 20, 26. 27). Kako će mučno ući bogataši u kraljevstvo Božje! (Mk 10, 23). Lakše je devi kroz iglene ušice proći nego bogatašu ući u kraljevstvo Božje (Lk 18, 25). Ljubite svoje neprijatelje i molite za one koji vas progone (Mt 5, 44). Ja o vama, bogataši, jer imate svoju utjehu” (Lk 6, 24)!*

150. *“Uđite na uska vrata, jer široka vrata i prostran put vode u propast, i mnogo ih je koji idu njim. Kako, su uska vrata i tijesan put koji vodi u život, i malo ih je koji ga nalaze (Mt 7, 13. 14). Tako će posljednji biti prvi, a prvi posljednji; mnogo je zvanih, a malo izabranih (Mt 20, 16). Blaženije je davati nego primati (Dj 20, 35). Udari li te tko po desnom obrazu, okreni mu i drugi. Tko bi te htio tužiti da se domogne tvoje košulje, podaj mu i ogrtač (Mt 5, 39, 40.). Uvijek treba moliti i nikada ne klonuti (Lk 18, 1). Bdižite i molite da ne padnete u napast (Mt 26, 41)! Svaki koji se uzvisi, bit će ponižen, a koji se ponizi, bit će uzvišen (Lk 14, 11). Dajte ono što je unutra kao milostinju i sve će vam biti čisto (Lk 11, 41). Ako te na grijeh navodi tvoja ruka ili noga, odsijeci je i baci od sebe, jer ti je bolje kljastu i hromu ući u život nego da budeš s dvjema rukama ili s dvjema nogama bačen u oganj vječni (Mt 18,8.9). Ako te i tvoje oko navodi na grijeh iskopaj ga i baci od sebe, jer ti je bolje s jednim okom ući u život, nego da budeš sa dva oka bačen u pakao ognjeni.”*

OSAM BLAŽENSTAVA

151. *“Blago siromasima u duhu jer je njihovo kraljevstvo nebesko.*

Blago onima koji tuguju jer će se utješiti!

Blago krotkima jer će baštiniti zemlju!

Blago žednima i gladnima pravednosti jer će se nasititi!

Blago milosrdnima jer će postići milosrđe!

Blago onima koji su čista srca jer će Boga gledati!

Blago mirotvorcima jer će se zvati sinovi Božji!

Blago progonjenima zbog pravednosti jer je njihovo kraljevstvo nebesko “(Mt 5, 3-10)

152. *“Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima. Dobro, Oče, jer je tebi tako bilo milo”! (Mt 11, 25. 26).*

153. Evo ukratko velikih i važnih istina radi kojih je Vječna Mudrost došla na zemlju da nas ih nauči nakon što ih je sama prvo provodila u život. Tako nas je htjela izvući iz zasljepljenosti i zabluda u koje su nas strmoglavili naši grijesi. Blago onima koji budu shvatili te vječne istine! Još blaženiji koji im budu vjerovali! A najblaženiji su oni koji u njih vjeruju i po njima žive te i druge poučavaju pravednosti, jer će *“blistati kao sjajni nebeski svod, kao zvijezde navijeke, u svu vječnost”.*(Dn 12, 3.)

13. Poglavlje: KRATAK PRIKAZ NEIZRECIVIH BOLI KOJE JE UTJELOVLJENA MUDROST HTJELA PRETRPJETI IZ LJUBAVI PREMA NAMA

154. Jedan od najsnažnijih razloga koji nas mogu, po mom mišljenju, potaknuti da uzvratimo ljubav Isusu Kristu, Utjelovljenoj Mudrosti, jesu njegove boli koje je htio podnijeti da nam zasvjedoči svoju ljubav. Postoji najjači motiv, kaže sv. Bernard⁵³ koji me neodoljivo

⁵³ Sv. Bernard, *Govor 20-ti o Pjesmi nad pjesmama*, br. 2.; PL 183, 867.

sili da ljubim Isusa Krista, a to je, o moj dobri Isuse, kalež gorčine koji si za nas ispio da tako izvedeš djelo otkupljenja po kojemu si postao drag našim srcima. To, naime, vrhunsko dobročinstvo koje si nam iskazao i taj divni dokaz tvoje ljubavi nužno povlače našu ljubav, jače nas privlače k tebi i nukaju nas na sebedarje i uzvraćanje ljubavi. I dalje obrazlaže riječima: Moj je dragi Spasitelj mnogo podnio i mnogo pretrpio da nas sve otkupi. Koliko li nam je muka i tjeskoba uklonio!

155. No ono što nam još jasnije pokazuje tu veliku ljubav te Mudrosti prema nama jesu okolnosti koje prate samo Isusovo trpljenje.

Prva ta okolnost jest uzvišenost njegove osobe koja, jer je u svemu neizmijerna, neizmijerno uzdiže sve što je pretrpjela. Da je Bog poslao kojeg serafina ili anđela ma i najnižeg reda da postane za nas čovjekom i da umre, bilo bi to veličanstveno djelo dostojno da mu kroz cijelu vječnost zahvaljujemo. A koliku nam je prekomjernu ljubav iskazao sam Stvoritelj neba i zemlje, Jedinorođeni Božji Sin i Vječna Mudrost kad je sam došao za nas položiti život uz koji su životi svih anđela, ljudi i svih stvorenja zajedno manje vrijedni od života mušice kad se uspoređi sa svim kraljevima svijeta. Kakvo li nas mora obuzeti udivljenje i kolika treba da je naša zahvalnost!

156. Druga okolnost jesu osobine osoba za koje trpi. To su ljudi, ružna i njemu neprijateljska stvorenja, kojih se nije trebao bojati i od kojih se nije imao čemu nadati. Bilo je takvih prijatelja koji su umrli za svoje prijatelje, no da li se ikada našao tko osim Sina Božjega da umre za svoje neprijatelje? – “*Bog pokaza svoju ljubav prema nama time što je Krist, dok smo još bili grešnici, umro za nas*”(Rim 5, 8-9.).

157. Treća okolnost jest mnoštvo, težina i trajanje njegovih trpljenja. Mnoštvo njegovih boli bilo je tako veliko da je nazvan *čovjek boli* (Iz 53, 3.), u kojemu *od pete do glave nigdje zdrava mjesta, već ozljede, modrice, otvorene rane* (Iz 1, 6.). Taj dragi prijatelj naših duša trpio je u svemu: izvana i iznutra, u duši i u tijelu.

158. Trpio je u svojim dobrima: da ne govorimo o njegovu siromaštvu pri rođenju, o bijegu i boravku u Egiptu i o cijelom njegovu životu, a u Muci bio je lišen čak i svojih haljina koje su međusobno podijelili vojnici i gola ga prikovali na križ ne ostavivši mu ni komad krpe da bi se mogao pokriti.

159. Odrekao se svoje časti i dobra glasa, bio je zasićen pogrdama, a nazvaše ga bogohulnikom, zavodnikom, pijanicom i izjelicom i opsjednutim od zloga. Lišio se i svoje mudrosti, jer su ga smatrali nezalicom i varalicom, i postupali su s njim kao s luđakom i bezumnikom. Kao da je odložio i svoju moć: držali su da je čarobnjak i neki šarlatan koji svoja nazovi čudesa čini u savezu s đavlom.

160. Trpio je i od svojih učenika: jedan ga je prodao i izdao, prvi među njima ga je zanijekao, a svi ga ostaviše i napustiše. Trpio je od svih vrsti ljudi: od kraljeva i upravitelja, od sudaca, upravitelja i dvorjana, od vojnika, prvosvećenika i svećenika, crkvenih ljudi i svjetovnjaka, Židova i pogana, muškaraca i žena, jednom riječju: trpio je od sviju. Njegova sveta Majka još mu je povećavala boli kad ju je vidio uronjenu u more žalosti dok je stajala pod križem.

161. Naš dragi Spasitelj trpio je na svim dijelovima svoga tijela. Glava mu je bila trnjem okrunjena, kosa i brada počupane, obrazi iščuškani, lice pokriveno pljuvačkom, vrat i ruke stegnute užetima, ramena opterećena i izderana od tereta križa, a ruke i noge probodene čavlima. Bok mu je bio otvoren sulicom, a cijelo mu je tijelo bilo izbrazdano bez milosrđa s nekih pet tisuća udaraca tako da su se vidjele napola gole kosti.

I sva su mu se sjetila kupala u moru boli: oči su mu gledale grimase i poruge njegovih neprijatelja i suze žalosti prijatelja, uši su slušale uvrede i lažna svjedočenja, kletve i grozne hule koje su ta nesretna usta rigala protiv njega, njegov je nos osjećao zadah pljuvački što su

mu pokrivalo lice. Usta su mu gorjela od žeđi koju su mu utražili octom i žući, dok su mu udovi i cijelo tijelo osjećali neizrecive boli prouzročene bičevima, trnjem i čavlima.

162. Njegova je presveta duša bolno trpjela zbog grijeha svih ljudi koji su vrijeđali njegova ljubljenog Oca, kao i zbog vječne osude tolikog broja duša koje ne prihvaćaju njegovu Muku i Smrt kao izvor spasenja. Duša mu je suosjećala ne samo sa svim ljudima zajedno, već i sa svakim pojedinim koga poimence poznaše.

Što je još više povećavalo njegove muke bilo je njihovo trajanje, jer su one počele časom začeca i trajale su sve do smrti, jer je on kao vječna i neizmjerena Mudrost jasno vidio sva ta trpljenja koja će morati pretrpjeti. Tomu svemu dodajmo još najokrutnije i najstrašnije trpljenje od svih, a to je bila njegova posvemašnja zapuštenost na križu da je uzviknuo: “*Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?*” (Mt 27, 46.).

163. Iz svega ovoga možemo zaključiti sa sv. Tomom i drugim svetim ocima da je naš Isus trpio više od svih mučenika zajedno, od onih koji su bili, kao i od onih koji će doći do konca vjekova. Ako je, dakle, najmanja patnja Sina Božjega vrednija i učinkovitija nego smrt i uništenje svih anđela i ljudi zajedno umjesto nas, kakva li mora biti naša žalost zbog grijeha, naša zahvalnost i naša ljubav prema njemu koji je za nas trpio sve ono što se može pretrpjeti, i to s tolikom ljubavlju! A uza sve to, on to nije morao učiniti! “*Namjesto određene mu radosti podnese križ*” (Heb 12, 2.).

Prema svetim ocima to znači da je Isus Krist, Vječna Mudrost, mogao ostati u slavi na nebesima neizmjereno udaljen od naših bijeda, ali je iz ljubavi prema nama više volio sići na zemlju i postavši čovjekom za nas umrijeti na križu. A kad je već postao čovjekom, mogao je svom tijelu dati istu radost, istu besmrtnost i blaženstvo koje sada uživa, ali on to nije htio, samo da može trpjeti.

164. Sv. Rupert dodaje da je vječni Otac u času utjelovljenja predložio svom Sinu da spasi svijet bilo radostima, bilo trpljenjem, slavom ili prezirom, bogatstvom ali siromaštvom, životom ili smrću. Tako je Gospodin mogao otkupiti svijet da je samo htio živjeti u radostima, užicima, u slavi i bogatstvu, u časti i pobjedi, i na taj način sve ljude dovesti u raj. No on je radije odabrao trpljenje i križ da uzvratí Ocu više slave, a nama ljudima da zasvjedoči više ljubavi.

165. Štoviše, on nas je toliko ljubio da nije htio skratiti svojih muka, već ih je naprotiv produžio u želji da još mnogo više pretrpi. I zato je na križu zasićen pogrdama i uronjen u more muka uzviknuo kao da mu još nije dosta: “*Žedan sam!*” (Iv 19, 27.). A čega je bio žedan? “*Žedaš*“, veli sv. Lovro Justinijani, “od žara svoje ljubavi, od preobilnog svog milosrđa i dobrohotnosti prema nama. Žedan si nas samih i žedaš da nam se dadeš da trpiš iz ljubavi prema nama.”⁵⁴

166. Nakon svega toga ne moramo li i mi uzviknuti sa sv. Franjom Paulskim: “O ljubavi! O Bože ljubavi! Kako je neizmjerena i preobilna ta ljubav koju si nam pokazao u svojoj mucí i smrti!” Ili sa sv. Magdalenom Paciškó: “O ljubavi! O ljubavi! Kako si malo poznata!” A sveti je Franjo ponavljao vukući se po blatu usred ulice: “O Isuse, moja raspeta ljubavi, tako te malo poznaju! O Isuse, moja ljubavi, kako si malo ljubljen!”

I zaista, sveta Crkva ponavlja svaki dan: “*Svijet ga nije upoznao*” (Iv 1,10) I ako zdravo promislímo, spoznati što je Isus za nas pretrpio i ne uzvratiti mu žarkom ljubavlju, gotovo je moralno nemoguća stvar.

⁵⁴ U *Opera omnia*, Lyon, 1628, str. 330.

14. Poglavlje: POBJEDA VJEČNE MUDROSTI U KRIŽU I PO KRIŽU

167. Evo što je, po mom mišljenju, najveća *kraljeva tajna* (Tob 12, 7.), najveće otajstvo Vječne Mudrosti: to je Križ. O kako su misli i putovi Vječne Mudrosti udaljeni i različni od misli i putova ljudi, pa i od onih najmudrijih! Taj veliki Bog želi otkupiti čovjeka, otjerati i sputati đavle, zatvoriti pakao i otvoriti ljudima nebo i povratiti vječnome Ocu beskrajnu slavu. Evo te velike odluke, toga teškog djela i ogromnog pothvata. Kojim će se sredstvom poslužiti ta Mudrost “*koje se snaga prostire s jednoga kraja svijeta na drugi, i blagotvorno upravlja svemirom?*” (Mudr 8, 1.). Ona ima svemoguću mišicu i samim jednim jedinim njezinim pokretom može uništiti sve što joj se protivi i učiniti sve što hoće; jednom jedinom riječi svojih ustiju može sve stvoriti i sve uništiti. Potrebno je da samo nešto htjedne, i sve će se dogoditi.

168. Ali njezina ljubav daje zakone njezinoj svemoći. Želi se utjeloviti da pokaže ljudima svoje prijateljstvo, sama želi sići na zemlju, da se čovjek popne na nebo. Neka bude! Ali prije nego li će se ta Utjelovljena Mudrost pojaviti i u slavi i veličanstvu praćena milijunima i milijunima anđela i izabranika, i prije nego li će u sjaju slave, bez sramote, poniženja, siromaštva i slabosti, poraziti sve svoje neprijatelje, ona će za se pridobiti srca ljudi svojom milinom i svojim čarima, svojom veličinom i svojim bogatstvom. Da, upravo tako! Ali čudne li stvari!

Među Židovima ona vidi predmet sablazni i užasa, a među poganima predmet ludosti, (usp. 1Kor 1,23.) jer vidi komad drva kojega preziru i odbacuju, kojim su sramotili i mučili najveće zločince i robove, a to se drvo nazivalo vješalima, drvetom križa ili križem. I ona gleda taj križ i u njemu nalazi svoju nasladu, uzljubila ga je iznad svih velikih i znamenitih stvari na nebu i na zemlji, jer on će biti oruđe njezinih pobjeda i ukras njena veličanstva, njezina bogatstva, slast njezina kraljevstva, prijatelj i zaručnik njezina srca. “*O dubino mudrosti i znanja Božjega!*” (Rim 11, 33.) Kako je iznenađujuć njezin izbor, i kako su njezini sudovi i njezine odluke uzvišeni i neshvatljivi! A kako je tek neizreciva njezina ljubav prema tom križu!

169. Utjelovljena je Mudrost ljubila taj križ već od svog djetinjstva: “*Uzljubih ga od svoje mladosti*” (Mudr 8, 2.). Još u utrobi svoje Majke dok nije ni ušla u svijet, već ga je primila iz ruku vječnoga Oca i stavila ga usred svog srca da u njem kraljuje, govoreći: - “*Milje mi je, Bože, vršit volju tvoju, Zakon tvoj duboko u srcu ja nosim*” (Ps 40 (39), 9.). Bože, moj Oče, dok ostajem u tvom krilu, izabirem taj križ, izabirem ga u krilu moje Majke; ljubim ga svim srcem i stavljam ga u svoje srce da bude moj zaručnik i moj gospodar.⁵⁵

170. I za vrijeme čitava života ona ga je gorljivo tražila. I kad je trčala kao ožednjeli jelen iz grada u grad i iz sela u selo, kad je divovskim korakom stupala prema Kalvariji, i kad je češće govorila svojim apostolima i učenicima, pa čak i prorocima u svom prebraženju, o svojoj mucu i o smrti, često je ponavljala: - “*Vruće sam želio*” (Lk 22, 15.), a svi njezini koraci, sva zanosna traženja i osjećaji, smjerali su prema križu, jer je smatrala za najveću sreću i čast da umre u njegovu zagrljaju.

Ona se već u svom utjelovljenju zaručila s njim u najvećoj ljubavi, nosila ga je i tražila s neopisivom radošću, tako da je čitav njezin život bio neprestani križ da je mogla reći idući u susret križu i smrti na njemu na Kalvariji: “*O kako sam tjeskoban dok se to ne izvrši!*” (Lk 12, 50.). Tko da mi ga zabrani? Tko će me zaustaviti? Okada ću te zagrliti, dragi križu Kalvarije!?

171. Konačno je stigla k ispunjenju svojih želja. Bila je obasuta pogrdama, bila je pribijena i kao srasla s križem, i radosno je umrla u zagrljaju tog dragog prijatelja kao na prijestolju slave i pobjede.

⁵⁵ Prilagodba Mudr 8,2.

172. Ne vjerujte da se nakon smrti, da lakše trijumfira, Mudrost odijelila od križa, da je odbacila križ. Ni izdaleka! Ona se toliko sjedinila s njim i kao da se njemu pritjelovila, da nema ni anđela, ni čovjeka, ni bilo kojeg stvorenja na nebu ni na zemlji koji bi je mogao od njega rastaviti. Veza je nerazrešiva i savez je vječan: Nikada nećeš naći Križa bez Isusa, ali ni Isusa bez Križa.

Po njezinoj smrti pogrde Križa postale su slavom, siromaštvo i golotinja bogatstvom, boli uživanjem, a trpljenja postadoše ugodna, jer je na neki način taj Križ pobožanstvenila da je naredila da mu se zajedno s njom klanjaju svi anđeli i ljudi. Ona ne želi da se čast klanjanja iskazuje makar samo relativno, ni kojem stvorenju, ma bilo ono ne znam kako uzvišeno poput njezine presvete Majke, osim njezinu dragom Križu. Na veliki dan suda prestat će čašćenje relikvija svetaca, čak i onih najuzvišenijih, a zapovjedit će prvim kerubima i serafima da idu po svem svijetu i da saberu čestice pravoga Križa koje će njezina ljubav tako divno ujediniti da će sazdati onaj pravi Križ na kojem je i umrla. I taj će Križ nositi Anđeli u pobjedničkom slavlju i pjevati pjesme radosnice. Taj će Križ ići pred njom na presjajnom oblaku i po njemu i s njime suditi će svijet.

Kako će se tada razveseliti prijatelji Križa kad ga ugledaju! A kako će tek biti očajni njegovi neprijatelji kad vide sav njegov sjaj i slavu. Vikat će planinama da ih pokriju i paklu da ih proguta.

173. Čekajući veliki dan svoje proslave u konačnom sudu, Vječna Mudrost želi da Križ bude znak, oznaka i oružje svih izabranika. Neće primiti ni jedno dijete koje ne bude imalo tu oznaku, neće primiti ni jednog učenika koji ga ne bude nosio na svom čelu tako da zbog njega ne pocrveni, u svom srcu, tako da se protiv njega ne buni, i na svojim ramenima, tako da ga ne vuče za sobom niti ga odbaci. Ona govori: - *“Ako tko hoće ići za mnom, neka se odreče samog sebe, neka uzme svoj križ i neka me slijedi!”* (Mt 16, 24.) Neće primiti nijednog vojnika koji ga ne uzme kao svoje oružje za obranu, za napad da pobijedi i uništi svoje neprijatelje. Ona im dovikuje: *“Imajte povjerenja, vojnici moji, ja sam vaš kapetan, ja sam pobijedio križem svoje neprijatelje i vi ćete također pobijediti po tom znaku.”*⁵⁶

174. U taj je Križ ona pohranila tolika blaga, milost, život i radost, i njegovu spoznaju daje samo svojim ljubimcima. Ona često *otkriva sve druge tajne svojim prijateljima* (usp. Iv 15, 15.), kao i apostolima, ali blago Križa otkriva tek onima koji su to zaslužili velikom vjernošću i svojim naporima. Kako je potrebno biti ponizan, malen, umrtven, okrenut u svoju dušu i prezren od svijeta da bismo spoznali otajstvo Križa, koji je još i danas, i to ne samo među Židovima i poganima, među Turcima i hereticima, među mudracima ovoga svijeta i lošim katolicima, već i među pobožnim, i vrlo pobožnim osobama predmet sablazni i ludosti, prezira i bijega.

Od Križa se ne bježi na području teorije, jer se nikad nije toliko govorilo i pisalo o njegovoj uzvišenosti i ljepoti kao danas, već na području prakse, jer ga se bojimo, na nj se tužimo, ispričavamo se i od njega bježimo kad treba bilo što pretrpjeti. *Zahvaljujem ti, Oče,* reče jednog dana u zanosu radosti na pogled ljepote Križa ta Utjelovljena Mudrost, *što si sakrio od mudrih i razumnih ovoga svijeta* ljepotu i blago mojega Križa, *i što si ih objavio poniznima i malenima* (Lk 10, 21).

175. Ako je spoznaja tajne Križa tolika posebna milost, što je tek kad duša uživa u njemu i stvarno ga posjeduje! Takav dar Vječna Mudrost daje samo svojim najvećim prijateljima nakon mnogih molitava, želja i preklinjanja. Ma kako bio uzvišen dar vjere kojim se posebno dopadamo Bogu, njemu se približujemo i nadvisujemo svoje neprijatelje, a bez kojega bivamo odbačeni, dar Križa još je mnogo veći.

⁵⁶ Euzebijije Cezarejski, *O životu Kostantina I*, pogl. 28, PG 20, 943.

Sveti Petar, kaže sv. Ivan Krizostom⁵⁷, mnogo je sretniji u tamnici zbog Isusa Krista nego na Taboru okružen slavom; blaženiji je dok nosi lance na nogama, nego ključeve raja u rukama. A sv. Pavao smatra većom čašću nositi verige zbog svoga Spasitelja, nego uzdignuće do trećeg neba. Bog je apostolima i mučenicima davao veću milost dajući im da nose njegov križ poniženja, siromaštva i najužasnijih muka, nego da im je dao dar čudesa i obraćenja čitavog svijeta. Svi oni kojima se saopćila Vječna Mudrost žarko su željeli križ koji su tražili i radosno prihvaćali, a kad im se ukazala prilika za trpljenje, klicali bi iz sveg srca sa sv. Andrijom: “O dragi Križu, tako dugo željkovani!”⁵⁸

176. Križ je dobar i dragocjen iz mnogo razloga:

Čini nas sličnim Isusu Kristu; Po njemu postajemo dostojna djeca nebeskog Oca dostojni udovi Isusa Krista i dostojni hramovi Duha Svetoga. Bog Otac *kažnjava svu svoju djecu koju prihvaća* (Heb 12, 6.). Isus Krist priznaje za svoje samo one koji nose svoje križeve. Duh Sveti kleše i obrađuje svaki živi kamen nebeskog Jeruzalema, tj. sve predodređene. Križ je dobar jer prosvjetljuje duh i daje mu veću spoznaju nego što mu daju sve knjige svijeta: “*Tko nije ništa iskusio, malo znade!*”(Sir 34, 10).

Ako ga dobro nosimo, postaje izvor, hrana i svjedočenje ljubavi. On u srcu raspiruje vatru božanske, ljubavi i odvaja ga od stvorenja. On podržava i povećava tu ljubav. I kao što je drvo hrana vatri, tako je i Križ hrana ljubavi. On je najsigurniji dokaz da ljubimo Boga, a Bog se tim dokazom služi da nam pokaže svoju ljubav, no također traži taj dokaz da mi njemu zasvjedočimo svoju ljubav. Križ je dobar jer je obilan izvor svih slasti i utjeha i jer daje radost, mir i milost u duši. Konačno, Križ je dobar jer donosi onome tko ga nosi *izvanredno veliku vječnu slavu*.(2 Kor 4, 17.)

177. Kad bismo poznavali cijenu Križa, obavljali bismo devetnice i devetnice, kako kaže sv. Petar Alkantarski, da dobijemo taj ljupki djelićak raja. Govorili bismo sa sv. Terezijom: - “Trpjeti ili umrijeti!” - ili sa sv. Magdalenom Paciškom: - “Ne umrijeti, nego trpjeti!” Molili bismo s blaženim Ivanom od Križa milost da smijemo nešto pretrpjeti i biti prezreni za Gospodina. Taj je blaženik nakon svoje smrti rekao jednoj službenici Božjoj: “Od svih zemaljskih stvari na nebu se ništa ne štuje osim Križa.”- “Imam neprocjenjivih križeva, reče Gospodin jednome od svojih slugu, jer je to nešto najvrednije što moja draga svemoguća Majka može od mene zadobiti za svoje vjerne sluge.”⁵⁹

178. Svjetski mudraci, velikani ovoga svijeta, vi ne razumijete otajstveni ovaj govor. Previše volite užitke, tražite samo lagodnosti, ljubite jedino dobra ovoga svijeta, previše se bojite prezira i poniženja, jednom riječju: vi ste neprijatelji Isusova Križa.

Istina, i vi poštujuete i hvalite općenito križ, ali ne onaj vaš, koji izbjegavate koliko god možete, ili ga vučete nevoljko za sobom, mrmljajući i nestrpljivo se na nj tužeći. Čini mi se da vidim pred sobom krave koje su i protiv svoje volje vukle kovčeg zavjetni u kojemu je bilo pohranjeno najveće blago svijeta: *mukale su idući* (1 Sam 6, 12.).

179. “Ogroman je broj nesretnika i luđaka,”⁶⁰ kaže Mudrost, jer je neizmjeran broj onih koji ne shvaćaju cijenu Križa i nose ga protiv svoje volje. Ali vi, istinski učenici Vječne Mudrosti, koji zapadate u razne kušnje i trpljenja, koji trpите progonstvo zbog pravednosti, koje smatraju kao smeće ovoga svijeta, utješite se i razveselite, poskakujte od veselja, jer je Križ koji nosite dragocjeni dar na kojem vam mogu zavidjeti i blaženici da im je to još moguće. Sva čast, slava i krepost Božja i ona Svetoga Duha počiva na vama, jer će biti velika vaša nagrada na nebesima, ali i na zemlji zbog duhovnih milosti i darova koje vam taj Križ pribavlja.

⁵⁷ Homelija 8. o Poslanici Efežanima, br.1-2; PG 62, 55-58.

⁵⁸ Djela i mučeništvo sv.Andrije ap.; PG 2, 1235-1238.

⁵⁹ Svetac je ove navode našao kod Boudona, *Esclavage*, II. pogl. 12.

⁶⁰ Prop 1,15 prema Vulgati.

180. Pijte, prijatelji Isusa Krista, pijte iz njegova Kaleža gorčine, i postat ćete njegovim prijateljima. Trpite s njime, i bit ćete s njime i proslavljeni. Trpite strpljivo, pače i radosno. Još samo malo, a onda dolazi sretna vječnost nakon trenutka muke.

Od časa kad je vječna Mudrost po Križu ušla u nebo, potrebno je da i mi ulazimo u nebo istim putem. Kud god se vi okrenuli, kaže “Nasljeduj Krista”⁶¹, svuda ćete naći križ. Naći ćeš križ kao odabranik, ako ga nosiš kako treba, strpljivo i radosno, iz ljubavi prema Bogu; naći ćeš ga i kao odbačenik, ako ga nosiš nestrpljivo i protiv volje, kao i toliki jadnici koji će ponavljati čitavu vječnost u paklu: “*Bazali smo stazama propasti*” (Mudr 5, 7.), uzalud smo se trudili i patili brinući se za svijet, i konačno, evo smo osuđeni. Prava se Mudrost ne nalazi na zemlji niti u srcu onih koji žive po vlastitim prohtjevima. Ona se tako trajno nastanila u križu, da je nećete naći izvan njega na ovome svijetu, i tako se sjedinila i pritjelovila križu, da se s pravom može reći da je Mudrost Križ i da je Križ Mudrost.

15. Poglavlje: SREDSTVA KOJIMA POSTIŽEMO BOŽANSKU MUDROST: ŽARKA ŽELJA I NEPRESTANA MOLITVA

Prvo sredstvo: žarka želja

181. “*O djeco čovječja, dokle ćete imati srca teška i okrenuta k zemlji? Dokle ćete ljubiti ispraznost i tražiti laž?*”(Ps 4, 3.). Zašto ne okrenete oči i srca božanskoj Mudrosti koja je najpoželjnija od svih stvari? U želji da je ljudi uzljube sama im otkriva svoje podrijetlo, pokazuje im svoju ljepotu, pruža im svoje blago i pokazuje im na tisuće načina kako joj je milo kad je ljudi žele i traže. “*Žudite stoga za riječima mojim i čeznite za njima. Ona pretječe sve koji je žude.*”(Mudr 6, 11 i 13.) “*Želja za Mudrošću vodi u vječno kraljevstvo*” (Mudr 6, 21.).

182. Potrebno je da želja za Mudrošću bude veliki Božji dar, jer je on kao nagrada za vjerno vršenje Božjih zapovijedi: “*Sinko, želi Mudrost i čuvaj pravdu, i Bog će ti je dati. Razmišljaj o zapovijedima Gospodnjim i neprestano se drži njegovih naredaba, i Gospod će osnažiti srce tvoje, i steći ćeš mudrost koju želiš*”(Sir 6, 37.). “*Jer Mudrost ne ulazi u dušu opak i ne nastanjuje se u tijelu grijehu podložnu*”(Mudr 1, 4.).

Potrebno je da ta želja za Mudrošću bude sveta i iskrena koja vjerno čuva Božje zapovijedi, jer ima bezbroj luđaka i ljenčina koji imaju tisuće želja, ili bolje željica za dobrim, ali ništa ne čine da se okane grijeha i ne nanose sebi ni u čem silu. To su lažne i varave želje koje ih ubijaju i osuđuju: - “*Ljenčinu ubija želja njegova*”(Izr 21, 25.). Jer Sveti Duh pouke bježi od prijekare i uklanja se od misli bezumnih, i uzmiče kad se nepravda pojavi (Mudr 1, 5.), jer je On učitelj znanosti koji ne podnaša dvoličnost.

183. Salomon, kao uzor koji nam je dao Duh Sveti da postignemo Mudrost, primio ju je nakon dugotrajnih želja, traženja i molitava: - “*Zato se pomolih i razbor dobih, zavapih, i primih, duh Mudrosti*”(Mudr 7, 7.). “*Nju zavoljeh i za njom čeznuh od svoje mladosti; i nastojah da mi bude zaručnica... Stao sam tad okolo hoditi i nastojati kako bih je zadobio*” (Mudr 8, 2. 18c.). Potrebno je da budemo kao Salomon i Danijel ljudi želja (Usp. Dn 9, 23.), da bismo postigli to veliko blago Mudrosti.

Drugo sredstvo: neprestana molitva

184. Što je veći Božji dar, to ga je teže i zadobiti. Koliko li nam je potrebno, molitava i napora da zadobijemo dar Mudrosti koji je veći od svih ostalih Božjih darova! Poslušajmo što kaže sama Mudrost: “*Molite, i dat će vam se! Tražite, i naći ćete! Kucajte, i otvorit će vam se*”(Mt 7, 7). Kao da nam time želi reći: Ako me želite naći, treba da me tražite; želite li ući u

⁶¹ Knj. II. br.12.

moju palaču, kucajte na moja vrata; želite li me primiti, treba da me potražite. Nitko me ne nalazi, ako me ne traži; nitko ne ulazi k meni, ako ne pokuca na moja vrata; nitko me ne prima, ako me ne zatraži, jer se sve postiže molitvom.

Molitva je redoviti kanal kroz koji nam Bog šalje svoje milosti, a posebno svoju Mudrost. Svijet je kroz četiri tisuće godina molio za utjelovljenje božanske Mudrosti. Marija se kroz 14 godina pripremala da je primi u svoje krilo. Salomon ju je primio nakon dugih i posebno žarkih molitava: *“Pristupih Gospodinu i pomolih se i svim srcem svojim rekoh: ... Daj mi mudrost, prisjednicu svoga prijestola (Mudr 8, 21; 9, 4.). Ako komu od vas nedostaje mudrosti, neka ište od Boga, koji svima daje obilno i bez prigovora, i dat će mu je”* (Jak 1, 5.). Pogledajte, Duh Sveti ne kaže: Ako komu od vas treba ljubavi, poniznosti, strpljivosti itd., a to su sve tako uzvišene kreposti, već: Ako kome treba Mudrosti..., jer nju tražeći, tražimo i sve ostale kreposti koje su u njoj sadržane. Da bismo je imali, treba da je tražimo; ”neka je traži”, ali kako je tražiti?

185. Prvo, treba da je traži živom i čvrstom vjerom bez oklijevanja, bez sumnjanja: jer tko sumnja, *neka ne misli da će što primiti od Gospodina* (Jak 1, 6-7.).

186. Drugo, treba da je traži čistom vjerom, a da ne oslanja svoje molitve na osjetne utjehe, vizije, ili kakve posebne objave. Mada sve to može biti dobro i istinsko, kao što je slučaj kod nekih svetaca, ipak može biti i opasno da se samo na to oslanjamo, a vjera je to manje zaslužna, što se više oslanjamo na tu vrstu izvanrednih i osjetnih milosti. Dosta nam je što nam Duh Sveti objavljuje o veličini i ljepoti Mudrosti, o Božjoj želji da nam je pokloni kao i o potrebi da je primimo, da je želimo i molimo od Gospodina svom vjerom i svim žarom.

187. Čista je vjera počelo i učinak Mudrosti u našoj duši: što imamo više vjere, to imamo i više mudrosti; što imamo više mudrosti, to imamo i više vjere. *Pravednik, mudar čovjek, živi samo od vjere* (Rim 1, 17.), a da ne gleda, da ne osjeća, da ne kuša i ne sumnja. “Bog je tako rekao ili obećao”, to je kamen temeljac svih njegovih nastojanja i molitava, iako mu se čini da Bog ne gleda na njegovu bijedu i ne sluša njegove prošnje, niti mu pruža ruku na pomoć protiv njegovih neprijatelja, iako je obasut rastresenošću, sumnjama i tamom duha, iluzijama, odbojnošću i prazninom u srcu, žalošću i bolju u duši.

Mudrac ne traži da vidi izvanredne stvari kakve su gledali sveci, ne traži da kuša osjetne radosti u molitvi i pobožnosti. On u vjeri traži božansku Mudrost: i dati će mu se. On unaprijed zna da će je dobiti, kao da mu je anđeo sišao s neba da ga uvjeri, jer Bog je sam rekao: *svi koji od Boga traže nešto dobro, dobit će ga* (Lk 11, 10.). *“Ako vi, premda ste zli, možete davati svojoj djeci dobre darove, koliko će više Otac nebeski dati Duha Svetoga onima koji ga mole”* (Lk 11, 13.).

188. Treće, potrebno je moliti za Mudrost ustrajno. Da dobijemo taj dragocjeni biser, treba da molimo Boga sa svetim dodijavanjem, jer bez njega nećemo je nikada dobiti. Ne budimo kao mnogi koji mole nešto od Boga. Kada takvi mole neko duže vrijeme, npr. koju godinu, a ne vide da ih je Bog uslišio, oni obeshrabreni prestaju moliti vjerujući da ih Bog i neće uslišiti. Tako gube plod svojih molitava i nanose Bogu nepravdu, jer On voli davati i uvijek uslišava dobre molitve bilo na ovaj ili na onaj način.

Ako, dakle, želiš postići Mudrost, moli za nju i danju i noću a da se ne umoriš i ne dodije ti. Blažen i tisuću puta blažen onaj tko dobije Mudrost nakon deset, dvadeset, trideset godina molitava, pa i jedan sat prije smrti! I ako ju je dobio nakon što je čitav život proveo tražeći je i moleći za nju i nastojeći da je zasluži svim vrstama križeva i napora, neka ne misli da ju je dobio po pravdi kao nagradu, već iz čistog milosrđa, kao milostinju.

189. Ne, ne, Mudrost neće dobiti duše koje ju nemarno i nestalno traže i mole. Dobit će je oni koji su slični onom čovjeku koji ide noću svom prijatelju da ga zamoli da mu posudi tri kruha. U toj nas paraboli, ili događaju, sama Mudrost uči kako ćemo moliti. Taj čovjek kuca i udvostručava svoje molbe i kucanje, kuca opet i opet sa sve većom snagom i upornošću,

premda je već prošla i ponoć i njegov prijatelj koji je legao odbio ga dvaput i triput kao bezobraznika i dosadnog čovjeka. Ali kad je vidio da mu sve više dodijava svojim molbama, ustade, otvori vrata i dade mu sve što je tražio.

190. Evo načina kako da molimo za Mudrost. I, nedvojbeno, prije ili kasnije, Bog koji želi da mu dosađujemo, dići će se i otvoriti nam vrata svog milosrđa i dat će nam tri kruha svoje Mudrosti: kruh života, kruh shvaćanja i razumijevanja, i kruh anđela. Evo nekoliko molitava koje je oblikovao Duh Sveti⁶² da ga za nju molimo:

Salomonova molitva da primi Božansku Mudrost

191-193. *“Bože otaca naših i Gospode milosrđa, ti koji si riječju svojom stvorio svemir, i koji si sazdao čovjeka mudrošću svojom, da vlada nad stvorovima tvojim, i da svijetom upravlja u svetosti i pravednosti, i da sud sudi dušom pravičnom: daj mi mudrost, prisjednicu svoga prijestola, i ne odbaci me između djece tvoje. Jer sam sluga tvoj, sin sluškinje tvoje, čovjek slab i malovjek, nespособan shvatiti pravdu i zakone. Jer ako bi tko od sinova ljudskih bio i savršen, ali bez mudrosti koja od tebe dolazi, opet ne bi ničemu vrijedio.*

S tobom je mudrost, koja zna djela tvoja, koja je bila nazočna kad si stvarao svijet; ona zna što je milo tvojim očima, i što je pravo po tvojim zapovijedima. Pošalji je s nebesa svetih, i otpravi je od svoga slavnog prijestola, da uza me bude i potruđi se sa mnom, i da znam što je tebi milo; jer ona sve zna i razumije, ona će me razborito voditi u pothvatima mojim, i štitiiti svojom moći. Tad će ti djela moja bit ugodna i ja ću pravedno upravljati pukom tvojim i bit ću dostojan oca svoga. Jer tko može spoznati Božju namisao i tko će domisliti što hoće Gospod? Plašljive su misli smrtnika i nestalne su naše namisli. Jer propadljivo tijelo tlači dušu, i ovaj zemljani šator pritiskuje um bremenit mislima. Mi jedva nagađamo što je na zemlji i s mukom spoznajemo i ono što je u našim rukama: a što je na nebu, tko će istražiti? Tko bi doznao tvoju volju da ti nisi dao mudrosti, i da s visine nisi poslao Duha svoga svetoga. Samo tako su se poravnale staze ljudima na zemlji samo su tako naučili ljudi što je tebi milo i spasili se tvojom mudrošću ”(Mudr 9,1-6;9-18).

193. Na usmenu molitvu treba dodati i mislenu jer ona prosvjetljuje duh, raspaljuje srca i priprema dušu da bude sposobna poslušati glas Mudrosti, kušati njezine slasti i posjedovati njezino blago.

Osobno ne nalazim ništa moćnijega da u naše duše privuče Kraljevstvo Božje, Vječnu Mudrost, od mislene i usmene molitve združene zajedno dok molim sveti ružarij razmišljajući o petnaest otajstava koja su u njemu sadržana.

16. Poglavlje: SREDSTVA KOJIMA POSTIŽEMO BOŽANSKU MUDROST: SVEOPĆE MRTVLJENJE

194. *Mudrost se, kaže Duh Sveti, ne nalazi kod onih koji žive po vlastitim prohtjevima,⁶³ koji daju svojim strastima i svojim sjetilima sve što im se sviđi. “Jer oni koji žive po tijelu, ne mogu se svidjeti Bogu, a tjelesna je mudrost neprijateljica Bogu”(Rim 8, 7-8.). “Neće moj duh u čovjeku ostati dovijeka; čovjek je tjelesan”(Post 6, 3.).*

Svi koji pripadaju Isusu Kristu, Utjelovljenoj Mudrosti, razapeli su svoje tijelo s manama i požudama, uvijek nose u tijelu mrtvenje Isusa Krista, stalno trpe silu, nose svaki dan svoj križ, i konačno su umrli i pokopani s Kristom (usp.Lk 9,23;Rim 6,4). Ovim nam riječima Duh Sveti bjelodano pokazuje, ako želimo zadobiti Isusa Krista, utjelovljenu Mudrost, da treba da se vježbamo u mrtvenju i odricanju od svijeta i samih sebe.

⁶² Ova Salomonova molitva sačinjava 9.poglavlje Knjige Mudrosti

⁶³ Prema Vulgati Job 28,13.

195. Nemojte misliti da će ta Mudrost, čišća od sunčevih zraka, ući u dušu i tijelo okaljano sjetilnim užicima. Ne vjerujte da će ona dati svoj odmor i neizrecivi mir onima koji vole zabave i svjetske ispraznosti: *“Svoju sakrivenu manu dat ću samo pobjedniku”* (Otkr 2, 17.), tj. onome koji je pobijedio svijet i samoga sebe. Iako ta ljupka gospodarica svojim beskrajnim svjetlom pozna i razlikuje sve stvari u jednom času, ona ipak traži sebi osobe nje dostojne (Mudr 6, 17.). Ona ih traži, jer je njihov broj tako malen; jedva da nađe koga da je posve odlijepljen od svijeta, da je okrenut u svoju nutrinu i tako umrtven da je dostojan nje i njezine osobe, njezina blaga i njezina saveza.

196. Da bi se mogla saopćiti, Mudrost ne traži neko polumrtvenje, mrtvenje od nekoliko dana, već mrtvenje sveopće neprestano, odlučno i diskretno. Da zadobijemo Mudrost, potrebno je:

197. Ili stvarno ostaviti sva materijalna dobra kako su učinili i apostoli, učenici, prvi kršćani i redovnici – što to prije ostaviš, to bolje za tebe, jer je to najsigurnije sredstvo da dobiješ Mudrost - ili da odlijepiš svoje srce od tih dobara, da ih imaš kao da ih nemaš, ne nastojeći tjeskobno da ih imaš, da ih sačuvaš, da se ne tužiš i ne postaneš nestrpljiv ako ih izgubiš, a to je sve teško izvršiti.

198. *“Nemojte se uobličavati ovomu svijetu”* (Rim 12, 2.), ponašanju svjetskih osoba, bilo u odijevanju, bilo u namještaju, u kućama, jelima, običajima i djelovanju u životu. Ova je vježba mnogo potrebija nego li se misli.

199. Ne vjerujte u kriva pravila svijeta i ne slijedite ih: ne mislite, ne govorite i ne radite kako rade svjetski ljudi. Njihova se nauka tako protivi nauci Vječne Mudrosti kao što se tama protivi svjetlu i smrt životu. Dobro proučite njihove osjećaje i njihove riječi: zlo govore i misle o svim najvećim istinama. Istina, oni otvoreno ne lažu, ali prikrivaju svoje laži plaštem istine; čak ni ne vjeruju da lažu, a ipak lažu. Neće oni otvoreno hvaliti grijeh, ali, ili ga proglašavaju vrlinom ili čašću ili nekom indiferentnom stvari s beznačajnim posljedicama. Te je fineše svijet naučio od đavla da prikrije rugobu grijeha i laži od kojih se i sastoji ta zloća o kojoj govori sv. Ivan: *“Sav je svijet u vlasti Zloga”* (1 Iv 5, 19.), a danas više nego ikada.

200. Potrebno je, koliko se može, izbjegavati društvo ne samo svjetskih opasnih ili pogubnih ljudi, već i onih “pobožnih” koji su beskorisni i s kojima se samo gubi vrijeme. Tko hoće postati mudar i savršen, neka primijeni na se one tri zlatne riječi koje je Vječna Mudrost rekla svetom Arseniju: “Pobjegni, sakrij se, šuti!” “Izbjegavaj koliko možeš društvo ljudi kako su to činili i najveći sveci.”⁶⁴ – *“Neka je vaš život sakriven s Kristom u Bogu”* (Kol 3, 3.). Konačno, ne govorite previše s ljudima da se možete razgovarati s Mudročću. *“Tko šuti, smatra se mudrim”* (Sir 20, 5.).

201. Da zadobijemo Mudrost, potrebno je mrtviti svoje tijelo, ne samo tako da strpljivo podnosimo tjelesne boljetice, vremenske nepogode ili napadaje koje mu u ovom životu zadaju stvorenja, već i sami moramo naći kakvu muku i mrtvenje: kao postove, bdjenja i druge strogosti svetih pokornika. Za takav život potrebna je hrabrost, jer se tijelo obično klanja samome sebi, a svijet gleda na sva tjelesna mrtvenja kao na nepotrebno i kao takvo ih odbacuje. Što taj svijet ne govori i ne čini da odvraća od strogosti svetaca bilo koga na kojeg bi se mogle primijeniti ove riječi: Mudrac ili svetac svoje je tijelo stavio u pokornost trajnim bdjenjima, postovima, bičevanjem, hladnoćom, golotinjom i ostalim vrstama strogosti, i s njime je sklopio savez da mu na ovom svijetu neće dati nikakva pokoja. Duh Sveti govori za svece da su *mrzili i haljinu okaljano tijelom* (Jud 1,23).

202. Da bi to vanjsko i svojevrijedno mrtvenje bilo dobro, nužno ga je potrebno spojiti s mrtvenjem suda i volje po svetoj poslušnosti, jer bez nje svako bi mrtvenje bilo okaljano provođenjem vlastite volje, i često bi bilo ugodnije đavlu negoli Bogu.

⁶⁴ Nasljeduj Krista, I knj, 22 pogl., 1.

Stoga ni jedno znatnije vanjsko mrtvenje nije dobro činiti bez savjeta. “*Mudrost boravi s razboritošću, sa savjetom* (Izr 8, 12.), *a bezuman je tko se uzda u svoje srce.* (Izr 28, 26.) *Mudar čovjek djeluje promišljeno, pita za savjet*” (Izr 13, 16.). “Tko se god ne želi kajati zbog svojih djela, traži savjet u drugoga, traži savjet u mudraca.”⁶⁵ To je velik savjet koji nam daje Duh Sveti: “*Traži uvijek savjet od mudroga*”⁶⁶. Poslušnost tjera sebeljublje koje zna sve pokvariti; po poslušnosti i najmanja stvar postaje velikom i vrlo zaslužnom, otkrivamo đavolske varke, svladavamo svoje neprijatelje, i sigurno i lako kao u snu stižemo pred vrata spasenja⁶⁷. Sve što sam rekao, sadržano je u savjetu: Ostavi sve i naći ćeš sve,⁶⁸ jer ćeš naći Isusa Krista, Utjelovljenu Mudrost.

17. Poglavlje: SREDSTVA KOJIMA POSTIŽEMO BOŽANSKU MUDROST: POBOŽNOST PREMA MARIJI⁶⁹

Četvrto sredstvo: nježna i istinska pobožnost prema presvetoj Djevici

203. Evo konačno najvećeg sredstva i najčudesnije tajne kako da postignemo i sačuvamo božansku Mudrost: to je nježna i istinska pobožnost prema svetoj Djevici. Samo je Marija ona koja je našla milost pred Gospodinom za se i za čitav ljudski rod, samo je ona utjelovila u svom tijelu i rodila Vječnu Mudrost; samo je ona kadra, da tako kažem, da po Duhu Svetom tu Mudrost utjelovi i u izabranicima.

Svi patrijarsi, proroci i sveci Staroga Zavjeta molili su, vapili i zazivali da se k njima spusti Vječna Mudrost, ali nisu to zaslužili. Našla se jedino Marija, da zbog uzvišenosti svojih kreposti dopre do prijestolja Božanstva i da zasluži tu beskrajnu prednost. Ona je postala Majkom, gospodaricom i prijestoljem Mudrosti.

204. Ona je toj Mudrosti dostojna Majka, jer ju je utjelovila i rodila kao plod svoga krila: *I blagoslovljen je plod utrobe tvoje, Isus* (usp. Lk 1,24.). I tako, gdje god je Isus, na nebu i na zemlji, u našim tabernakulima i u našim srcima, s pravom možemo reći da je on plod i izdanak Marijin, da je Marija drvo života, a sam Isus da je njezin plod. Tko god želi u svom srcu posjedovati taj divni plod, mora imati i drvo koje ga je proizvelo: tko želi imati Isusa, mora imati i Mariju.

205. Marija je gospodarica božanske Mudrosti, ne kao da bi ona bila iznad nje, tj. iznad pravoga Boga, ili da mu je jednaka; i pomisliti tako bila bi hula; već zato što je Božji Sin, Vječna Mudrost bio njoj savršeno podložan kao dijete Majci i što joj je dao neprotumačivu majčinsku i prirodnu vlast nad sobom ne samo za svoga zemaljskog života već i u nebu, jer slava ne uništava narav, nego je usavršuje. I zbog toga je i u nebu, još više nego ikada, Isus Marijino Dijete, a Marija Isusova Majka. I kao takva, ona ima nad njim vlast, i on joj je u neku ruku podložan, naravno, jer on tako želi. Na taj način Marija svojim moćnim zagovorom svoga bogomajčinstva postiže od Isusa sve što želi. I ona te milosti daje kome želi i izvodi ih u dušama u kojima želi.

206. O kako je sretna duša koja je našla milost u Marije! Ona može biti sigurna da će uskoro posjedovati i samu Mudrost. Jer Marija ljubi one koji nju ljube i punim pregrštima daje im svoje milosti, a najveća od njih u kojoj su sve ostale sadržane jest Isus, plod njezine utrobe.

207. Ako, dakle, s pravom smijemo reći da je Marija na neki način gospodarica Utjelovljene Mudrosti, što tek da kažemo o moći i vlasti koje ima nad svim milostima i

⁶⁵ Prema Vulgati Sir 32, 24.

⁶⁶ Prema Vulgati Tob 4, 19.

⁶⁷ usp. sv. Joannes Climacus, *Scola Paradisi*, 4, PG 88, 689.

⁶⁸ Nasljeduj Krista, III, 32,1.

⁶⁹ U duhovnosti sv. Ljudevita ovo poglavlje zauzima posebno mjesto. Svetac opširno govori o tome u svojim djelima *Marijina tajna* i *Rasprava o pravoj pobožnosti prema Presvetoj Djevici*.

Božjim darovima kao i o slobodi da te darove daje kako joj je drago! Ona je, kažu sveti oci, neizmjerni ocean Božjeg veličanstva, poklad njegovih dobara, neiscrpnica riznica Gospodnja, čuvarica i djelateljica njegovih darova. Bog je tako odredio, da preko njezinih ruku, otkad joj je povjerio svog Sina, primamo sve što nam daje; i s neba na zemlju ne silazi ni jedna milost, a da ne prolazi po njoj kao po kanalu. I od njezine punine svi mi primamo, bilo kakvu milost, bilo nadu u spasenje, jer nam sva ta dobra od Boga dolaze po njoj.

Ona je tako velika gospodarica nad dobrima Gospodnjim da može dijeliti kome hoće, koliko hoće, kako hoće i kada hoće sve Božje milosti, sve zasluge Isusa Krista, sve darove Duha Svetoga, sva dobra naravi, milosti i slave. To su misli i izrazi svetih otaca. Ovdje ne navodim latinske tekstove da budem kratak. No dala nam ta ljubezna Vladarica ne znam kakve darove, ona još nije zadovoljna dok nam ne da Utjelovljenu Mudrost, svoga Sina Isusa, i vječito je zaokupljena time da traži duše nje dostojne, da im dade svoga Isusa.

208. Marija je, štaviše, kraljevsko prijestolje Vječne Mudrosti. U njoj Mudrost pokazuje svoju veličinu, izlaže svoje blago i nalazi svoju milinu, i nema na nebu ni na zemlji mjesta u kojem bi ta Mudrost pokazala toliko veličanstva i u kojem bi toliko uživala kao u neuporedivoj Mariji. S tog razloga sveti je oci zovu svetištem Božanstva, pokojem i milinom Presvetog Trojstva, prijestoljem Božjim, gradom Božjim, hramom, svijetom i rajem Božjim. Svi su ovi naslovi i pohvale vrlo istiniti kada se gleda na milosti i čudesa koja je Svevišnji u njoj proizveo.

209. Jedino, dakle, po Mariji zadobivamo Mudrost. I ako mi dobivamo tako veliki dar Mudrosti, gdje da je smjestimo? Kakvu kuću, kakvo prijestolje i tron da nađemo toj vladarici pred kojom su i sunčeve zrake okaljane i mračne? Možda će mi netko odgovoriti da ona traži jedino naše srce da je u nj smjestimo.

210. No ne znamo li kako je naše srce okaljano, nečisto, tjelesno i ispunjeno tolikim strastima, i kao takvo nedostojno da bude stan tako plemenitoj i svetoj gospodarici. Pa kad bismo imali i sto tisuća srdaca sličnih našem da joj ih damo za prijestolje, ona bi ih s pravom odbila i oglušila se na naše molbe, pače bi nas osudila zbog drskosti i preuzetnosti što smo je htjeli uvesti u tako nečisto i nedostojno mjesto za njezino veličanstvo.

211. Što da učinimo da nam srce bude nje dostojno? Evo velike tajne, evo divnog savjeta: neka Marija uđe u našu kuću, da tako kažemo, a mi se njoj posve i bez pridržaja posvetimo kao njezine sluge i robovi. Povjerimo njezinim rukama i u njezinu čast sve što imamo najdražega, ne ostavljajući ništa za sebe, i ta dobra Gospodarica koja se nije nikada dala preteći u velikodušnosti dat će nam se na neprotumačiv, ali stvaran način i u njoj će se nastaniti Vječna Mudrost kao na svom slavnom prijestolju.

212. Marija je sveti, magnet koji tako neodoljivo privlači Vječnu Mudrost na mjesto gdje se nalazi, da joj se ta Mudrost ne može oduprijeti. Taj ju je magnet privukao na zemlju da se dade svim ljudima, a privlači je i danas u svaku dušu u kojoj se i sam nalazi. Kad se Marija nađe u jednom kod nas, i mi ćemo lako i u kratko vrijeme po njezinu zagovoru imati i božansku Mudrost.

Od svih sredstava da zadobijemo Isusa, Marija je najsigurnije, najlakše, najkraće i najsvetije. Pa kad bismo činili i najstrože pokore, poduzeli i najmučnija putovanja i najteže napore, pače kad bismo prolili i svu svoju krv da zadobijemo božansku Mudrost, a kad zagovor svete Djevice i pobožnost prema njoj ne bi pratili naše napore, sve bi bilo kao beskorisno i nesposobno da nam dade tu Mudrost. A ako Marija kaže samo jednu riječ i ako je njezina ljubav u nama, ako smo označeni znakom njezinih vjernih slugu koji čuvaju njezine putove, uskoro ćemo s malo napora zadobiti božansku Mudrost.

213. Pogledajte, Marija nije samo Majka Isusova koji je Glava svih izabranika, već je ona Majka i svih njegovih udova, i to tako da ih začinje, nosi u svom krilu i rađa za život slave po

Božjim milostima koje im dijeli. To je nauka svetih Otaca, među ostalima i Augustina koji kaže da su izabranici u njezinu krilu i da ih ona rađa tek onda kad ulaze u slavu. Mariji je Bog odredio da se nastani u Jakovu i da u Izraelu uzme baštinu, da se ukorijeni u njegovim izabranicima i predodređenima (usp. Sir 24, 13.).

214. Iz ovih istina možemo zaključiti: da se uzalud hvalimo da smo Božja djeca i učenici Mudrosti ako nismo Marijina djeca. Ako želimo biti u broju izabranika, potrebno je da se Marija nastani i ukorijeni u nama po nježnoj i iskrenoj pobožnosti prema njoj. Da upravo ona rađa nas u Isusu i Isusa u nama dok ne prispijemo do savršenstva i punine njegove dobi, da tako ona može reći još istinitije nego sv. Pavao: - “*Djeco moja, koju ponovo s bolovima rađam dok se Krist ne oblikuje u vama*” (Gal 4, 19.).

215. Možda će me tko pitati u čemu se sastoji prava pobožnost prema svetoj Djevici? Ukratko odgovaram: da se ona sastoji u velikom štovanju njezine veličine, u velikoj zahvalnosti za primljena dobročinstva, u velikoj revnosti za njezinu slavu, u neprestanom zazivanju njezine pomoći, u posvemašnjoj ovisnosti o njezinu autoritetu i njezinoj zaštiti i u nježnom povjerenju u njezinu majčinsku dobrotu.

216. otrebno je čuvati se krivih pobožnosti prema presvetoj Djevici kojima se služi sam đavao da prevari i osudi mnoge duše.⁷⁰ Neću se na njima zadržavati, već ću samo reći da je prava pobožnost: uvijek *nutarnja* bez pretvaranja i praznovjerja, *nježna*, bez ravnodušnosti i skrupula, *ustrajna*, bez okretanja i nevjere, *sveta*, bez preuzetnosti i raspojasanosti.

217. Ne budimo u broju onih lažnih pobožnjaka licemjera kojima je pobožnost tek na usnama i izvana. Ne budimo ni u broju onih pobožnjaka kritičara i skrupulanata koji se boje da su previše štovali presvetu Djevicu i tako, kažu, štjujući Majku, obeščastili Sina.

Ne budimo ni indiferentni ni nezainteresirani; to su oni koji nemaju one nježne ljubavi i sinovskog povjerenja u Presvetu Djevicu, već joj se utječu samo kad treba dobiti ili sačuvati vremenita dobra. Ne budimo u pobožnosti nepostojani i lakomisleni; to su oni koji imaju pobožnost samo za kratko vrijeme iz mušičavosti, a otpadnu u vrijeme napasti. Konačno, čuvajmo se i onih preuzetnih koji pod plaštem neke vanjske pobožnosti sakrivaju srce iskvareno grijehom. Oni si zamišljaju da će po toj pobožnosti prema presvetoj Djevici biti spašeni, ma učinili ne znam kakav grijeh, jer misle da neće umrijeti bez ispovijedi.

218. Nastojmo se upisati u kakvu bratovštinu presv. Djevice, a napose u onu Svetog ružarija, da bismo se posvetili i vršenjem tih dužnosti.

219. No najkorisnija i najsavršenija pobožnost prema Mariji jest osobna posveta svega sebe njoj i Isusu po njezinim rukama u svojstvu roba, posvećujući joj posve i zauvijek svoje tijelo i svoju dušu, svoja nutarnja i vanjska dobra, zadovoljštine i zasluge svojih dobrih djela, i pravo da ona njima raspolaže kao i svim dobrima, prošlim, sadašnjim i budućim.

Budući da ima više knjiga koje pišu o pobožnosti prema presv. Djevici, mogu reći da nijedna nije uspješnija od ove posvemašnje posvete, jer je oslonjena na primjer Isusa Krista; nijedna ne pribavlja Bogu veću slavu, a dušama sigurnije spasenje, niti je koja strašnija neprijateljima našeg spasenja. Ova je pobožnost, konačno, najugodnija i najmilija.

220. Ako ovu pobožnost dobro obavljamo, ona ne samo da u dušu privlači Isusa Krista, Vječnu Mudrost, već ga u njoj i zadržava i čuva do smrti. Jer, molim vas, čemu nam služi da tražimo na tisuću načina uz nebrojene napore kako da zadobijemo blago Mudrosti, ako bismo je zbog naše nevjere izgubili poput Salomona, nakon što smo je dobili? Koliko je bio od nas i mudriji i prosvjetljeniji i jači, a ipak, bio je prevaren i pobijeden, zapao je u grijeh i ludost, i tako je ostavio u dvostrukom čuđenju sve one koji su ga slijedili: zaprepastili su se zbog njegovih rasvjetljenja i njegovih tmina, zbog mudrosti i zbog ludosti grijeha. Može se reći, kao što su Salomonov primjer i njegove knjige trebale biti potomcima na pobudu da traže

⁷⁰ Više o njima Montfort donosi u *Raspravi u brojevima* 92-204.

Mudrost, da su još više njegov pad i sumnja da li je uopće i posjedovao tu Mudrost odvratili mnoge da ne traže jednu po sebi inače divnu stvar, ali koja se vrlo lako može izgubiti.

221. Da bismo nekako bili mudriji od Salomona, stavimo u Marijine ruke sve što posjedujemo, pa i blago nad sva ostala blaga, Isusa Krista, da nam ga ona čuva. Mi smo previše krhke posude, ne stavljajmo u njih to predragocjeno blago i tu manu nebesku! Oko nas je mnoštvo prefinjenih i vrlo iskusnih neprijatelja, ne pouzdavajmo se u svoju razboritost i snagu! Previše smo dobro iskusili svoju nestalnost i prirodnu prevrtljivost, ne vjerujmo u svoju mudrost ni u svoju revnost!

222. Marija je mudra: povjerimo sve njezinim rukama. Ona će znati svime dobro upravljati na veću slavu Božju. Marija je puna ljubavi: ona nas ljubi kao svoju djecu i sluge; predajmo joj sve, i nećemo ništa izgubiti. Ona će sve učiniti da sve bude na našu korist. Marija je velikodušna: više vraća nego li joj se daje. Predajmo joj sve što imamo, bez pridržaja, i primit ćemo stotruko, uzvratiti će nam suhim zlatom.⁷¹

Marija je moćna; nitko ne može ništa oteti iz njezine ruke: stavimo se i mi u njezine ruke, i ona će nas obraniti i proslaviti nad svim našim neprijateljima. Marija je vjerna: ona ne dopušta da se itko izgubi i zaluta od onih što su joj se povjerili. Ona je Djevica par excellence vjerna Bogu i vjerna ljudima. Ona je čuvala i sačuvala sve što joj je Bog povjerio, a da nije izgubila ni djelićak, i vječito čuva posebnom brigom sve one koji su se stavili u posvemašnju njezinu zaštitu i obranu.

Povjerimo, dakle, sve njezinoj vjernosti. Prionimo uz nju kao uza čvrstu liticu koja se ne može oboriti, kao uza sidro koje se ne može odvezati, ili, još bolje: kao uz brdo Sion koje se neće poljuljati. Ma bili ne znam kako slabi, slijepi i nepostojani po svojoj naravi, a naši neprijatelji tako brojni i zlobni, ipak se nećemo nikada prevariti niti ćemo zalutati, i nikada nećemo doživjeti tu nesreću da izgubimo milost Božju i neizmjereno blago Vječne Mudrosti.

Zaključak: OSOBNA POSVETA ISUSU KRISTU, UTJELOVLJENOJ MUDROSTI PO MARIJINIM RUKAMA

223. Vječna i Utjelovljena Mudrosti, preljubezni i klanjanja dostojni Isuse, pravi Bože i pravi čovječe, jedini Sine vječnoga Oca i Marije vazda Djevice! Duboko ti se klanjam u krilu i sjaju tvojega Oca u vječnosti i u djevičanskom krilu Marije, tvoje predostojne Majke u vremenu tvoga utjelovljenja.

Zahvaljujem ti što si se poništio uzevši lik roba⁷², da mene izbaviš iz okrutnog đavolskog ropstva. Hvalim te i slavim što si se u svemu htio podložiti Mariji, svojoj svetoj Majci, da me po njoj učiniš svojim vjernim robom. Ali jao! Ja nezahvalan i nevjeran, nisam održao zavjeta ni svečanih krsnih obećanja. Nisam ispunio svojih obaveza, pa ne zaslužujem nazivati se tvojim djetetom ni tvojim robom. Budući da na meni nema ništa što ne zaslužuje tvoju odvratnost i tvoju srdžbu, to se sam ne usuđujem približiti tvome svetom i uzvišenom Veličanstvu. Zato se utječem zagovoru tvoje presvete Majke, koju si mi dao za posrednicu kod tebe. Po njoj se nadam od tebe postići pokajanje i oproštenje svojih grijeha, te primiti i sačuvati Mudrost.

224. Zdravo, dakle, o Bezgrešna Marijo, ti živi šatore Božanstva, gdje se Vječna Mudrost sakrila da joj se tu klanjaju anđeli i ljudi! Zdravo, Kraljice neba i zemlje, čijoj je vlasti podložno sve što je manje od Boga! Zdravo, o sigurno utočište grešnika, kojega milosrđe nije nikada nikome uskraćeno! Usliši moje želje za božanskom Mudrošću, i u tu svrhu primi zavjete i poklone koje ti prinosim u svojoj neznatnosti.

⁷¹ U originalu slijedi ove neprevodiva rečenica: *Pour cent oeuf, un bouef*- Za sto jaja vola daje.

⁷² Usp. Fil 2,7.

225. Ja,....., nevjerni grešnik, danas obnavljam i stavljam u tvoje ruke zavjete svoga krštenja. Zauvijek se odričem sotone, njegova sjaja i njegovih djela, i potpuno se predajem Isusu Kristu, Utjelovljenoj Mudrosti, da za njim nosim svoj križ sve dane svoga života.

A da budem vjerniji, nego do sada, ja te, o Marijo, danas izabirem pred cijelim nebeskim dvorom za svoju Majku i Gospodaricu. Predajem ti i posvećujem kao rob svoje tijelo i svoju dušu, svoja nutarnja i vanjska dobra, kao i samu vrijednost svojih dobrih djela, prošlih, sadašnjih i budućih i dajem ti čitavo i potpuno pravo da raspolažeš sa mnom i sa svim što je moje, bez ikakve iznimke kako samo ti želiš, na veću slavu Božju u vremenu i u vječnosti.

226. Primi, o blaga Djevice, ovaj mali poklon moga ropstva, da tako počastim i postanem sudionik one podožnosti koju ti je kao Majci iskazivala Vječna Mudrost; da počastim vlast koju vi oboje imate nad ovim crvom i bijednim grešnikom i da zahvalim Presvetom Trojstvu na povlasticama kojima te je odlikovalo. Svečano izjavljujem da ću odsada tražiti samo tvoju čast i u svemu ti se pokoravati kao tvoj pravi rob. O divna Majko, predstavi me svom dragom Sinu kao svoga vječnog roba, da me po tebi primi kao što me je po tebi i otkupio.

227. O Majko milosrđa, udijeli mi milost da dobijem pravu Božju Mudrost, pa me u tu svrhu ubroji među one koje ti ljubiš, učiš, vodiš, hraniš i štitiš kao svoju djecu i svoje robove. O Djevice vjerna, učini me tako savršenim učenikom nasljedovateljem i robom Utjelovljene Mudrosti, Isusa Krista, svoga Sina, da po tvome zagovoru i po tvom primjeru dođem do punine njegove dobi na zemlji i do njegove slave na nebu. Amen. *“Tko može shvatiti, neka shvati!”* (Mt 19, 12) *“Tko je mudar, nek o svemu tom razmišlja!”* (Ps 107 (106), 43).

SADRŽAJ

Predgovor

Život sv. Ljudevita, glavni spisi, utemeljenje Družbe Marijinih Misionara monfortanaca i Kćeri Mudrosti

Misionari monfortanci u svijetu i u Hrvatskoj danas

Savršena posveta Isus Kristu u Mariji ili sveto ropstvo ljubavi

Skraćenice

LJUBAV VJEČNE MUDROSTI

Uvod: Molitva Vječnoj Mudrosti

Savjeti koje Božanska mudrost daje knezovima i velikanima zemlje u 6. Poglavlju “knjige mudrosti

1. Poglavlje: Da uzljubimo i tražimo božansku Mudrost - potrebno je da je upoznamo
2. Poglavlje: Podrijetlo i uzvišenost Vječne Mudrosti
3. Poglavlje: Čudesna moć božanske Mudrosti u stvaranju svijeta i čovjeka
4. Poglavlje: Čudesna dobrota i milosrđe Vječne Mudrosti prije Utjelovljenja
5. Poglavlje: Čudesna uzvišenost Vječne Mudrosti
6. Poglavlje: Žarka želja Vječne Mudrosti da se dade ljudima
7. Poglavlje: Izbor prave mudrosti
8. Poglavlje: Divotni učinci Vječne Mudrosti u dušama onih koji je posjeduju
9. Poglavlje: Utjelovljenje i život Vječne Mudrosti
10. Poglavlje: Ljupka ljepota i neizreciva blagost Utjelovljene Mudrosti
11. Poglavlje: Krotkost u djelovanju Utjelovljene Mudrosti

12. Poglavlje: Najvažnije riječi Utjelovljene Mudrosti u koje treba da vjerujemo i koje treba da vršimo kako bismo se spasili
13. Poglavlje: Kratak prikaz neizrecivih boli koje je Utjelovljena Mudrost htjela pretrpjeti iz ljubavi prema nama
14. Poglavlje: Pobjeda Vječne Mudrosti u križu i po križu
15. Poglavlje: Sredstva kojima postizemo božansku Mudrost: žarka želja i neprestana molitva
16. Poglavlje: Sredstva kojima postizemo božansku Mudrost: sveopće mrtvljenje
17. Poglavlje: Sredstva kojima postizemo božansku Mudrost: pobožnost prema Mariji

Zaključak: Osobna posveta Isusu Kristu, Utjelovljenoj Mudrosti po Marijinim rukama